

150

151

152

153

154

155

156

157

158

159

160

161

162

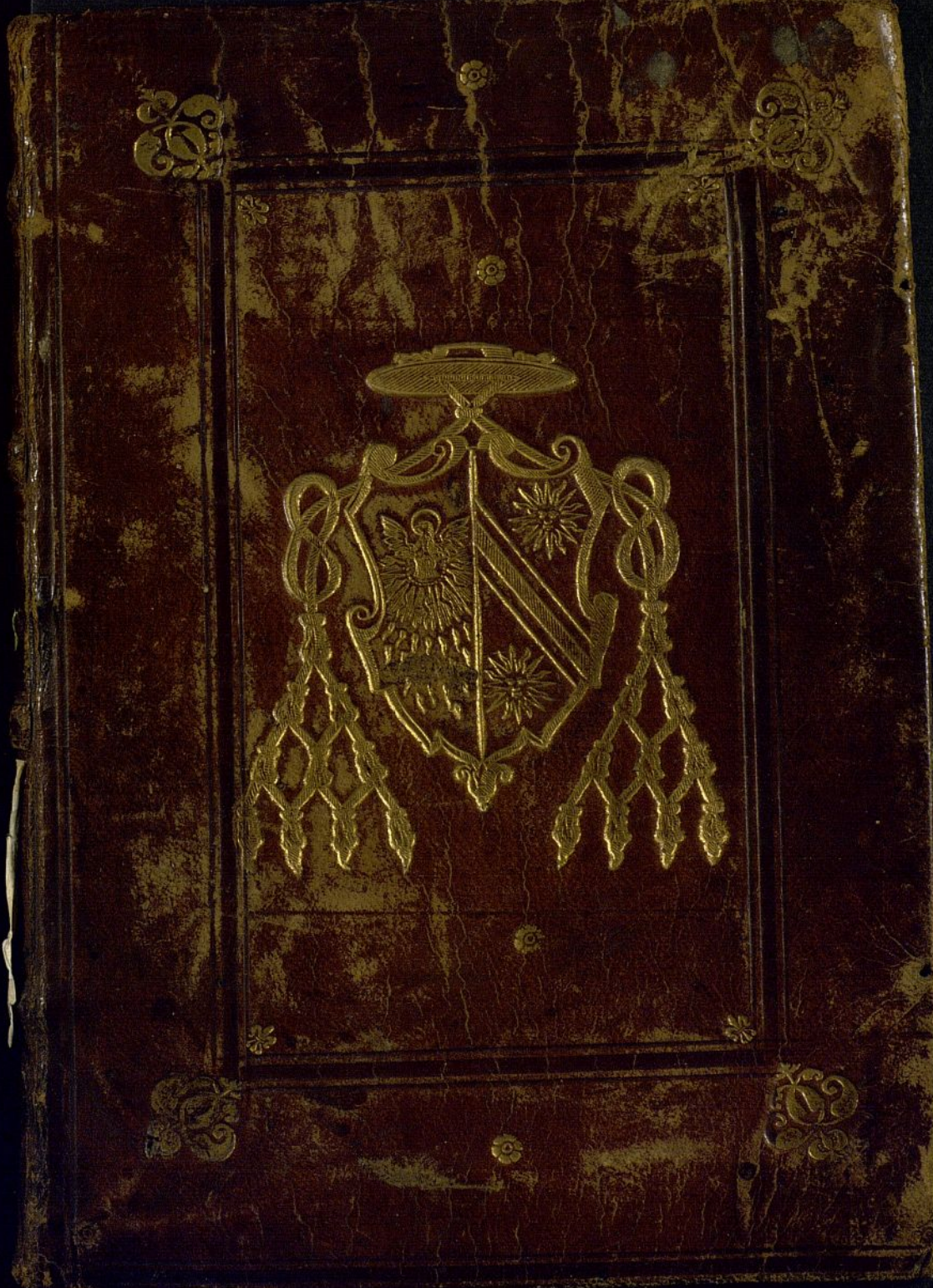
163

101

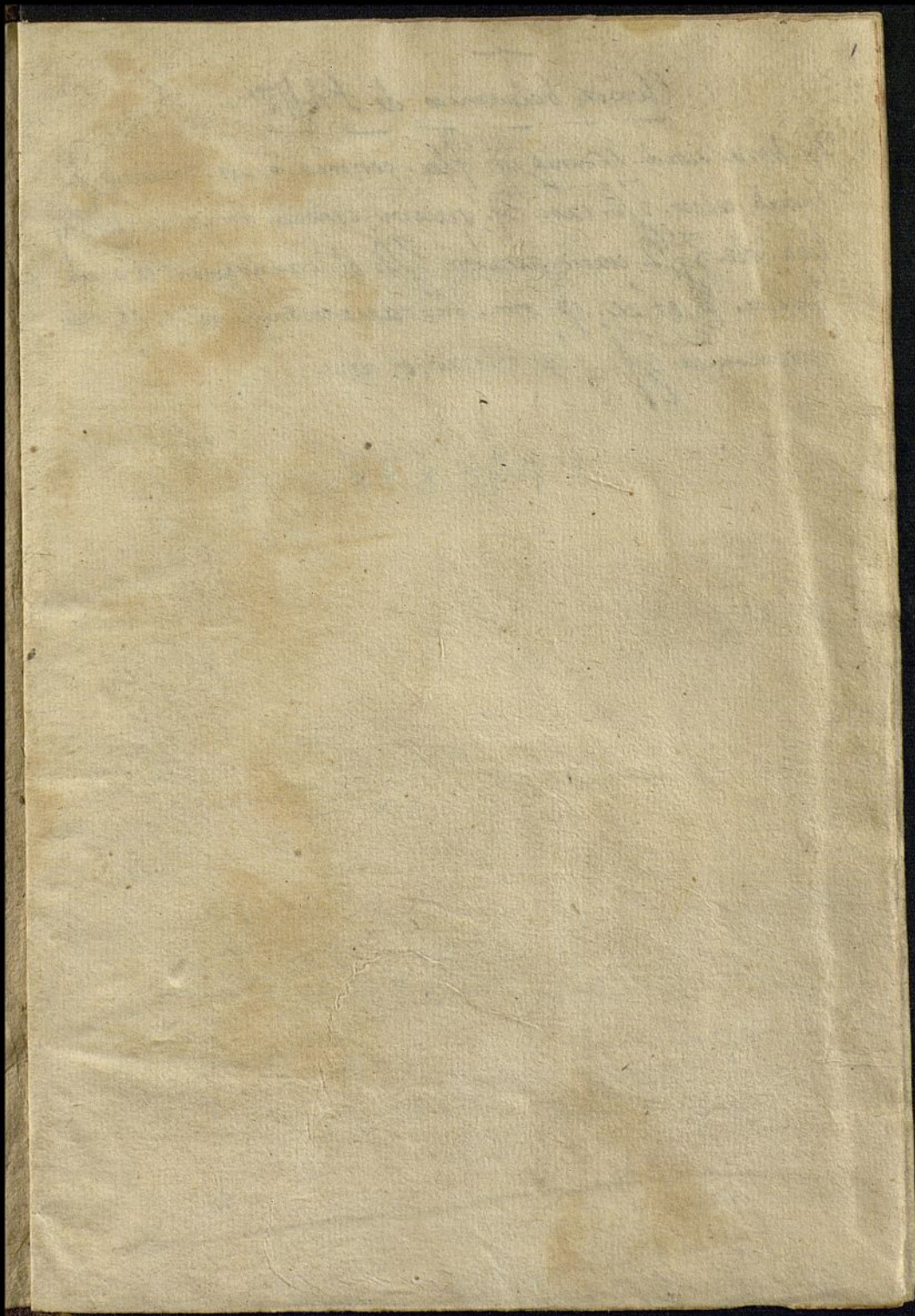
Ms. 678

P 630

BIBLIOTECA
DE MEDICINA
EST. 87
TAB. 6
NÚM. 13
MADRID

87-6-A-X-13

Elixir balsamico de Hoffm

℞. hexo. sord. Manip. iij. flox. centaure. mis. manip. j.
mirab. elect. ℞. croc. ℞. succin. cedoari. et nuciat. @ ℞. iij.
lign. alb. ℞. p. cortic. aurant. ℞. ol. cardomon. et cassia
pt. eloz. @ qt. ℞. sp. vin. tunicatis at. mensura. j. sp. sal.
ammoniac. ℞. fiat extract. dor.

Ms 678

87-6-A-n" 13.

10

611-

P. 63. a

TRACTATUS
PHISICO-MEDICVS DE
HVMANI CORPORIS,
MECHANISMO IN NERVIS,
PRÆCIPVE OBSERVABILI
ET PER ANATHOMEM FA-
CILE COMPREHENSIBI
DATVS IN VNIVERSITATE
VAENTINA A DOCTORE
ANDREA PIVER
ANNO DOMINI
MD. CCLII

Lex mechanicus humane corporis intelligitur, dispoſitio he-
ganica partium ipsarum, ut cuius per leges motus et actiones
operantes, adeo, ut cognoscere diuersorum motuum leges, et organica
corporis partium dispoſitionem facile intelligantur, omnes eius operantes,
atque ita comprehendatur mechanicus. Ac licet verum sit, partes
dispoſitio tali ordine esse tractatas, ac veram methodum dicitur, atque adeo
eiusdem operantes per leges mechanicas, et mechanicas, puta stru-

maicis explantia intelligi debeant, nihilominus in hoc tractu de
 monstrare conamur simpliciter via, atq; facili mechanice humani
 spiritus deducendo fabricam ipsius ex Anathome, et p[er] leges motuum
 simpliciter eius operationes explando. Hic adverteendum est, hunc mecha-
 nicum excludere qualitates occultas, et ceteras alias, quae in scholis commu-
 niter usurpantur ad rixum physicam explicandam. Coniungunt etiam facta,
 spiritus, qualitates, innadantes, ceteraq; antiquitatis fomenta, atq; iuncte
 consenti eximus in admissione illarum rerum, quae per experientiam innotes-
 cere possunt, saltem prudenti rationis ex ipsa experientia deducantur.

Caput. 1^m
Constitutio corporis humani explicatur.

Hic duplici stat rebus, quarum alia spiritus est, alia spiritus. **1^a** est anima ra-
 lis, quae spiritus est immortalis, indivisibilis, et adeo creata illo tempore,
 quo materia disposita est ad ipsum recipiendum. **2^a** est spiritus spiritus materialis, et
 sensibile variis organizationibus spiritus. Hic duo rebus, licet natura diversae,
 adeo accedunt inveniunt, ut viderentur hoc regulat una sine alteri-
 us auxilio operari. Primum verum est, animam naturalem esse principium
 activum omnium operationum, quae ad hoc fiunt. Quod cum non possit
 suas executiones operationes animam sine spiritus in hac vita, primum
 necesse est, ut spiritus adiuvet animam ad eas producendas. Deinde cum
 experientia docet certissima animam non posse operari, nisi spiritus certo mo-
 do dispositio, inde fit, ut in spiritus certa, et apta requiritur dispositio
 ad executionem operationum. Hic dispositio certa, et determinata, est spiritus spiritus
 mechanice, atq; adeo anima ad suas executiones operationes
 indiget mechanice spiritus, quod p[er]inde nos in hoc tractu explare inten-
 demus.

Sed autem Humanum spiritus **III** operationes ad 3. classes
 reduci possunt, ad morales, scilicet, et phisicas, et medicas, etq; morales ad nos
 minimum pertinet, p[er]inde de spiritus naturam, et tantummodo explantur
 phisicas, et medicas operationes, quae multum interest, docuerunt, et p[er]abunt

inter alia, vasa simplicia, et lacinalia, et organa, per quae liquores intrant.

Ultima dicitur esse simplicia, quae simpliciter, et simpliciter intelligantur, ut
dicitur, per quas non habet tantum intelligere simplicia fabricandi
materia, quae etiam in insensibilia pro sua parvitate, et etiam, plura simul
uniuntur, tunc, etiam, fibris, tunc, apparet tota, et per adeo nervos, et
et, nec minima, et in eo parva, quae nervos non dicit. Et haec etiam deducit
etiam, tota, et per, vasculorum, et, hanc, vasis, et per, per quae, liquores
intrant, et haec, tan, vasa, dicit, et magnitudinis, alia, nam, in, quae,
sensibilia, habent, cavitates, alia, quae, sensibilia, alia, dicit, quae, cavitates, habent,
revera, dimensibile.

Haec dicitur, dicitur, modis, et per, ipsa, fabricandi, fibra-
rum, et, coacta, nam, si, fibrae, sensibiles, et, plures, in, sensibilibus, fibris,
coalescunt, necesse est, ut, inter, has, fibrillas, inter, se, connectant, ut
maneat, et, spatia, quae, et, parva, sint, liquida, tan, admittunt, eodem
modo, quo, stringit, in, fure, madefacta, et, in, tenuis, ac, ramis, arborum,
in, his, etiam, fluida, per, in, excusum, fibrarum, cavitates, simile
in, hanc, etiam, modo, hoc, manifeste, fit, per, iniectiones, arteriales, nam,
vasa, capillaria, per, iniectionem, liquoris, rubri, adeo, replentur, ut, ibi,
la, quae, antea, exant, insensibilia, reddantur, sensibilia. Vnde, quod, in, pe-
nitentiae, etiam, ad, ultima, fibrarum, filamenta, nihilominus, monstrantur,
etiam, ex, etiam, vasa, etiam, adeo, clare, manifeste, tota, et per, huius-
modi, vasculorum, et.

Cum autem, et, nervis, et, vasis, tota, et per, derivantur, et
distinguntur, etiam, per, etiam, et per, fluant, huius, fatis, deducit, et
debent, etiam, etiam, ut, in, motu, etiam, etiam, etiam, etiam, etiam, etiam,
parvas, quae, per, etiam, exiguas, in, ultima, fibrarum, stamina, penetra-
re, possunt, etiam, etiam, etiam, etiam, etiam, etiam, etiam, etiam, etiam, etiam,
det, etiam, quae, etiam, loco, etiam, purgata, etiam, huius, fluida. Deducit,
etiam, duplex, et, in, quae, fluidorum, isthema, nervos, et, et, etiam, etiam,
modi, fluidum, nervos, appellatur, illud, quod, penetrat, etiam, in, ultima,
fibrarum, stamina, et, per, vasa, etiam, et, etiam, etiam, etiam, etiam, fluidum,
vanguineum, appellatur, illud, quod, apparentia, rubicundum, et, et, per,

vasa sensibilia, arterias, et venas talis mater, quia minores partem
rit.

Caput 2^m
Prima alitorum digestio explicatur

Huius huius spiritus, eiusque partes solidas, et minuentur, et augentur. Minuentur quod est per transpirationem, per vigiliam, per laborem, aliasque causas, quae sunt dissipatio, et evaporationem inducere possunt, hinc experientia vixit quotidie immittit, et spiritus ab eisdem causis macrescere. Augentur etiam huius spiritus medica nutritione, qua videmus spiritum vitalem educere in tota matris sensum crescere, et augeri, adeo, ut ita ad magnam molem perveniat. Siquis necesse est affirmare aliquid requiritur ad restaurandam substantiam quae continuo dependit. In hunc finem virtutem est a natura alimentorum digestio fiat in ventriculo; nam passim pro alia restituitur spiritus illudque per praedictas causas dissipantur.

Verum ut restauratio talis huius, quae partium solidarum debite fiat, necesse est ut alia dependant sua natura, et de novo adquirantur indole, proprietate, et natura huius, et partium solidarum, nam obiter fieri non potest, ut restauretur quod dependit exat. Spiritus alitorum exco, et denigrit, ut mutata natura alia, redeat in substantiam spiritus. Hinc mirum est spiritum animalium granata Bovis vidit, aut Elephantis eo solis huius confirmari, quantum huius comessu dependit plantarum naturam, in natura animalium diversant. Ut ergo haec diversio alitorum in substantiam alia debite fiat, plures debet pati mutationes, quarum 1^a fit in ore, 2^a in ventriculo.

Alia assumpta in ore partium masticantur, antequam in ventriculum descendant, in masticatione tenentur alia, et dividuntur, ac in plures partes vocantur, atque salvis adeo nitrocentis, ut massa blanda, veluti gelatinosa efficiantur. Haec massa descendens in ventriculum ulterius tenetur, et elaboratur adeo, ut ut alia ibidem magna mutatione accipiant, et diversantur in quanda

substantia alba, et lacti simile, quae rubra dicitur Chilo, et ut alii vocant
Chonus. Hae ventriculi operas mechanice ex exercit. Scruentibus
etiam nervis, et pteu mechano. Cuius in pnti locus n̄ sit ex p̄lioni
singularu pteu huic operioni inveniendū, p̄inde monstrabimus
tamū mechaniū artificiosū, qd̄ in illis subest, praesenti, cuius fabria
supradictarū pteu abunde, et diste in n̄ro spendio anathom
co describimus.

Igitur mechaniū artificiosū ventriculi, et pteu
aliorū cecioni inveniendū eo reducit, ut alia inaccitate
ventriculi d̄p̄tā texere, et in minutissimas partes reducere
possit, adiuante ad hanc actionē liquore illo, qui ex glandis Eso
phagi, et ventriculi manat. La rone obervant anathomici tu
nicas ventriculi d̄ponentes talia mechanice eē disposita,
ut facile ex d̄p̄tā, et dilatari possint. Hinc fit ut alia inore
tuta eo minuant, et in minimas partes dividant. Ad hanc
actionē aliorū iuvant calor viscerū, et hūes in ventriculo ex
istentes. Calor adiuvat quoniam dissolvit alia, quatenus diluit,
et in motū concitat. Hūes adiuvant, quoniam diluunt p̄tā
aliorū, et dissolvunt intima eorūde texture.

Propterea asserimus
cecione in ventriculo fieri per triturationē exercitatā a
mechanā texture tunicaū ventriculi, adiuvantē calore
viscerū, et liquorē ventriculi. Hoc orrat partē ex supradictis,
et partē ex experientis, quia si ova, aliaq̄ alā dura in vesica
inclusa, et reficenti aq̄uē copia dilota, ac medio calore forā diu
tius macerata reducuntur in substantia alba lactescens et Chi
lo simile. Atq̄ id ipse ē qd̄ Papinius efficiebat sua machina ad
hunc finē disposita, quae p̄trea papiniana dicitur. Idē etiam hae
asserit ex his, quae observantur in p̄xari motū, nā illi, qui de
bile, et laeva hant texture tunicaū ventriculi difficile d̄co
quunt alia, et Chilo efficiunt crasū, et glutinosū, n̄ alia
rōne, nisi quia triturationē, quae fieri debet atunicis debili
ē p̄trea debilitatē ipsarū.

Induper experientia dicitur, quaedam esse liquores magis adeo penetrantes, ut facile intrinsecus in intimam metalorum substantiam, eamque dissolvant, quod quotidie videmus in aqua regia, quae aurum dissolvit, et in aqua forti, quae dissolvit argentum, et in spiritum vini, qui dissolvit res siccas, et in aqua simplici, quae dissolvit gummatosa. Si igitur liquores supradicti citata dpona dissolvunt, quia ipsorum essentia est proportionata, pari modo liquores ventriculi dissolvere poterunt alia, quae ipsorum indoli proportionata sint, quod multo melius dtingit adjuvante calore viscerum, hinc dicitur I. ca. de coactione ad digestionem aliorum, quare neutra sufficit ratio sumpta.

Igitur calor ex se solus sufficiens ad aliorum coactionem efficiendam, quia alia etiam calori forti exponantur, nunquam in subsidia alba, et lactescentia, et sola calore dvercentur, imo si fortiori igni committantur, l. uruntur, l. in cinerem evolvant. Nec ista mixtura lymphae stomachalis sufficeret ad aliorum coactionem, quia sine motu partium nunquam fieri potest aliorum diminutio usque in partes minimas. Requiritur igitur causa atterens et comminans partes aliorum, et haec est mechanica ventriculi, quando eorum tunicis ad invicem occurrentibus motu pressionis exprimitur alia, ac in minutissimas partes dividuntur, ac motu tunicarum fit, ut intus miscerentur cum lymphis stomachalis, et Chylus dvervantur.

Obiicit fortasse coactionem aliorum fieri non posse per motum tunicarum ventriculi, quia incredibile videtur, tunicas adeo moles, et lasas tali modo posse dprimi, ut dissolvant alia multo duriora, et solidiora ipsi is tunicis. Hinc dicitur in fine h. ca. de resp. non a solis tunicis fieri motum trituratorium, sed tunicas etiam adjuvant musculi ddominici, qui unde-

quaq[ue] ventris spiritus adeo, ut vis horu[m] musculoru[m] la-
ge superet vires alioru[m]. Insuper adiuvant hanc actione[m], ut
ia[rum] diuimus, et calor visceru[m], et mixtura limph[ati]q[ue] & thomale
cu[m] alio. Et eia[m] videndum alia o[mn]ia esse sua na[m]a debere
esse molia et flexibilia, adeo, ut illa quae succo surgent me-
lius obediant motib[us] tunicae ventriculi, et p[ro]p[ri]e me-
lius digerant. Itra vero, quo alia duriora fuerint, eo
difficilius coquentur, et si durissima fuerint usq[ue] adeo, ut om-
nino superent vires tunicae ventriculi, tunc nullo mo-
do coquentur.

Hinc quod dicit de auctore Cornelio foras di-
gerent[ur] fabulor[um] id est: solidu[m] dicitur dicitur dicitur dicitur
foras, minime dicitur digerat, imo obseruatu[m] est id metallu[m]
invenit expellere, et aliquantulu[m] abstrahit. Hae o[mn]ia bene ac-
ta sunt utilia in praxi medica, nam videntes vires ventri-
culi tunicae uniuscuiusq[ue] horu[m] fate ei adaptabilis alia,
et solida, et fluida, prout ipse vultit mechanus. Sed dices
quomodo cognoscemus debile et laxu[m] mechanu[m] ventricu-
li? Resp[ondetur] id fate cognosci esse hic, quae in se ipso obseruantur, nam
si dicat, se debile alia in ventriculo pondus caere, tarde
digerare alia fatis coctionis, colore deinde hae palido al-
bu[m], tunc merito colligi pot[est] si thema tunicae ventriculi
debile esse, ac p[ro]inde fate erit stomacho debili alia
proportionalit.

Capitulum 3^m
Explicatus Transitus Chyli usque
ad sanguinem.

Si Chylus efformatus ex alio in ventriculo maneret, parum p[ro]fi-
ceret, idcirco dupotat[ur] e[ss]e a[n]i[m]a, ut Chylus ex alio efformatus un-

liquini communicata, et ex ipso duccata usq; in haturu sponis ad nar
 trione puid; pproxia nunc explabimus quib' viti, et quia mecha
 rice Chilus communicata sanguini. Igita facta alionid coactione chi
 lus egredita a ventriculo ope motus peristaltici, et per orificiu
 ventriculi dextru ingreditur in intestinu duodenu. Ex hac
 intestino ducita in ieiunu, et exinde in illion, in quoru
 sup'ficie int'ra adv. orificia venaru lactearu, quez chilus re
 cipiente usque ad mesenteriu produciunt. Ex mesenterio
 transit chilus in Cisterna chilosa, et ex hac in ductu tho
 racicu, ex ductu thoracico fertur in vena subclavia, ex hac
 in vena cava ducitur, indeq; in ventriculu dextru cordis,
 in quo cum sanguine miscetur.

Itaq; sicq; per quas chilus ad
 ducitur ad sanguine, restat nunc explare mecha
 nica horu ductu, et motu chili, p quo videt' e' interna
 alia ee tenuia, alia crasa, qua denominatione accipiunt ab
 ipsa tenuitate, l' crasie tunica, quib' sponuntur. Tria igita
 s. intestina tenuia, ea ste, quez proximiora s' ventriculo, vi
 delt, duodenu, ieiunu, et ileon: tria autem quez sequuntur s'
 Crasa, et remotiora a ventriculo, videlt, cecum, colon, et rec
 tum. Dia hęc intestina, eoruq; tunice sponuntur parti ex fibris
 orbicularib', parti ex longitudinalib', qua rasonē motu hanc
 simile' motui vermicu, seu lumbricoru terrestriu, qui
 motus peristalticus dicitur, atq; tali modo fit, ut incipiat
 in orificio dextro ventriculi, qd Pilonu dicitur, et cui conne
 ctitur intestinu duodenu, atq; postmodu succēve progrē
 ditq; p totu canale' incestru.

Datur etia motu antiperis
 talticus, qui levissimus e' in rami naali, et fortissimus
 in pexnaali. Huius motus antiperistalticus sponitur 1° iam

explato, atq; incipit in fine intestinoru, et ab inferiorib; ad su-
periora progredita, atq; hi duo motus oppositi reciprocè
sibi occurrentes mutuo intercipiunt, eodem modo, quo ac-
cidit in fluctib; maxis, in quib; dicitur, ut mutuo se in-
tercipiant, dum a diuersis plagis oriuntur. Notandum è etiã
in intestinis tenuib; adte orificia venarũ lactearũ, quæ post
modum extenduntur per mesenteria, ac tunc in crasiorib; in-
testinis aliqua venarũ lactearũ orificia ab Anathomis
repta esse dicantur, ea tam̃ pauca sũ, nullius fere indica-
tionis.

Ex his facile colligitur, quomodo chylus introducatur in venas
lactearas, nam eueniens ex ventriculo, vi motus peristaltici fertur in
intestinũ duodenũ, ex quo transit in ieiunũ, et ileon, eundemq; in
ipsis intestinis reperiantur orificia vasorũ lactearũ patentia,
et aperta, facile chylus per ipsa introducitur. Ad hanc intro-
ductionem maxime facit proportio partium chylũ cum diametris venarũ
lactearũ, cui quib; nullo modo proportionata alibi ex-
ista. Propterea concurrunt ad hanc actionem perficiendam, hũc
viliorũ, et succus Pancreaticus, nam viliũ descendens ex
vesica fellea per ductũ Colidocũ, remouetur in intestino duo-
deno, in quo ductus ille inseritur; eundemq; ad idẽ intestinũ du-
citur succus pancreaticus, facile fit, ut iste cum viliũ mixce-
atur, et ambo hi succi simul cum viliũ efficiant,
quod ut melius intelligatur, sciendum è, viliũ spongi-
osũ esse, et sale cum pauca terra, et aqua, succũ autẽ pancreatũ
spongi-
osũ esse plũmã aquã mixtã cum quiddã subtili spi-
rituoso, et namq; aliud similitis.

Ex miscella igitur horũ
hũmũ in intestino duodeno resultat liquor saponaceus
decoloratus, qui cum chilo mixtus, per tim libenter ipsũ affertur,

Et casq[ue] sale separare facit, et p[ro]d[uc]t[um] chil[um] onerat, et imbuit substra-
 salino oleosa, et spirituosiora, ac liquida et sic d[omi]n[us] p[ro]p[ri]a, et p[ro]
 tea salis venata in sanguine, et attenuata ades, ut sal[is]
 ingredi poss[et] per officia venar[um] lactear[um]. Huc accedit
 q[uo]d predicta officia tenuissima sint membra, et summe
 sensibili, qu[ia] p[ro]pterea inde tan[quam] admittit spona lubrica sua-
 via, et minime acuta, qualis e[st] chil[us]; Si aut[em] d[omi]n[us] alii
 q[uo]d s[er]pus nimis crassu[m], aliquomodo acce tunc n[on] admi-
 tter[et] a venis lacteis, quia si sic s[er]pus crassu[m] n[on] p[ro]p[ri]o
 nari cu[m] parvis officijs, et si sic acce inuitat tunicas
 sensibiles officioru[m] ip[s]oru[m], qu[ia] falc[em] u[el] g[ra]m[ma] et impedi-
 unt p[ro]ter horu[m] spona[m] ingressu[m]. H[ec] o[mn]ia adiuuat motus
 antiperistalticu[m] in eorum, qu[ia] ip[s]o motu fit, et chil[us]
 paulisper, et quasi gradu lento a motu peristaltico dif-
 ferata uen[us] inferiora, et impedit, ne uno cursu trans-
 iat p[er] intestina tenuia, atq[ue] sic salis ingrediet[ur] p[er] venas
 lacteas.

Porro id et exi[st]ente chilo in venis lacteis, videndu[m]
 nunc e[st], qu[om]o d[omi]n[us] ad sanguinem. Igit[ur] uen[us] lact[is] chilo p[ro]p[ri]o
 ip[s]u[m] p[ro]cidunt uersus (inferiora) cisterna[m] chilo[rum], eo qu[ia]
 ducta in ductu thora[ci]co, et ex hoc in uen[us] subclauia[m] in qua san-
 gue m[er]ita, motus aut[em] quo ducit ex mesenterio, ubi ad u[en]e
 uen[us] lact[is] usq[ue] in sanguine pendet a pluri[m]is causis, qu[ia] n[on]nulli
 iunctiq[ue] operant[ur]. Inter has caus[as] 1.^a locu[m] obtinet motus
 peristalticu[m] ip[s]oru[m] uenar[um] lactear[um], cisternar[um] chilo[rum], et duc-
 tus thora[ci]ci, na[m]q[ue] hoc modo motu feruente hoc u[er]sa ab in-
 testinis, et mesenterio uersus uen[us] subclauia[m]. 2.^a caus[as] e[st] ip[s]a
 p[ro]p[ri]o chil[us], qu[ia] p[ro]p[ri]o uiget ant[er]iore[m] eode[m] mo[do], quo
 sanguis existens in arterijs p[ro]mit, et uiget sanguine

existente in venis. 3^a ca^a e^t motus arteriarum in mensura
 existentium. prope venas lacteas, namque arterie alacris sui
 motu d^{ist}rimunt venas lacteas et chylum argent versus eis
 totam chylom. Arteria magna existit iuxta ductum thoracicum
 cuiusq^{ue} validis suis motib^{us} urget chylum in ductum thoracicum
 existentem, et ex cisterna chylom progreditur usque ad ve-
 nam subclavia. Deq^{ue} ad actionem decurrit calor viscerum, namq^{ue}
 eo fit, ut chylus tenuis et fluidus maneat, et impedit eius
 coagulationem ut sic facilius per vasa tenuissima penetrare
 possit.

Caput 4^m
 Explicatur natura et Constitutio
 Chyli

Chylus ex rubra efformatus, e^t rubra albescent et fluida, quib^{us}
 cib^{us} percipi n^{on} pot^{est}, si vis chimica analit^{is} examinetur, monstrat evi-
 denter sponi ex partib^{us} aqueis, ex aliqua portione olei, paucissima
 parte salis, et aliqua portione terrae, quae oia simul unice totum
 chylum d^{ist}ituunt. Verum notandum est in chilo denominari excessum
 rubrorum oleo pinguis modice viscid^{us}. Hinc deducta clarè n^{on} co-
 tad aliterud rubria d^{ist}erxi in chilo, d^{ist} ead^{em} tantummod^o, quib^{us} d^{ist}erxi
 habet et p^{ro}portiones d^{ist}erxi in chilo, d^{ist} ead^{em} tantummod^o, quib^{us} d^{ist}erxi
 fit, ut plurima existant, quib^{us} alere n^{on} possint aalia, nec in
 venaculo coqui, ut videmus in metallicis, in mineralib^{us}, in
 lapidib^{us}, aliisq^{ue} silib^{us} quib^{us} p^{ro}pe n^{on} s^{unt} alicia, quia n^{on} habent illas par-
 tes, quib^{us} chilo d^{ist}ituendo s^{unt} necessarij.

Proprietas in illis alicis
 quib^{us} quotidie utimur, d^{ist}erxi etiam quaedam p^{ro}tes, quib^{us} imiles
 p^{ro}terius s^{unt}, et improp^{ri}as, ut d^{ist}erxi in chilo, et ideo a sponi
 expelluntur sub fr^{at}re exaltorum caasom. Hae autem excreta abri

Optima prim ex p[ar]tib[us] alioru[m], qu[ae] p[ro]p[ri]e admittit n[on] p[ar]t[em],
 et ex aliqua vilis p[ar]te, qu[ae] cum ip[s]is misceat, et p[ro]p[ri]e
 hanc ca[us]a[m] flav[er] p[lexum]q[ue] app[ar]ent. Proq[ue] adeo si d[ur]gerit
 ut vilis deficiat, tunc exorta albescentia, et v[er]u[m] canino
 vilia exocernunt, ut accidit in Lecheo. Postea h[ec] o[mn]ia d[er]iv[er]it
 max[im]e ad salute[m] d[er]evanda ea assumere alia, qu[ae] p[ar]tes ha[er]ent
 chilo efformando p[ro]p[ri]as, in quoru[m] ele[m]e[n]te quotidie pecca
 tor a m[ed]icis, n[on] ad chilo, et m[ed]icand[um] p[ri]m[us] dig[er]ionis nes
 cientibus, q[uo]d cu[m] utile max[im]e sit ad p[ro]xim[um], p[ro]ut ex ip[s]a
 m[ed]ic[ina] deducit, breviter attingemus.

In p[ri]mis observand[um]
 optima alioru[m] n[on] ad. ex m[ul]tiplici capite deducenda e[st] in ip[s]is
 namq[ue] vidend[um] e[st], an ha[er]ent p[ar]tes chilo efformando idoneas,
 aut multas ex co[m]p[os]itis, an obedientia sint v[ir]ib[us], et m[od]o
 tunicaru[m] v[er]u[m]culi, et an sint p[ro]p[ri]a n[on] et p[lexioni
 assumenda, ea namq[ue] exunt optima, qu[ae] apta sint ad p[er]tinet
 generand[um] chilo, atq[ue] p[ro]p[ri]as v[ir]ib[us] dig[er]ionis, et n[on] assumenda,
 atq[ue] adeo alia qu[ae] has p[ro]p[ri]as ha[er]ent facili coctionis d[ur]it[er], et
 a Gal. sup[er]ta nominata; ita v[er]o, ea alia qu[ae] l[ib]er[er]e v[ir]ib[us] non
 v[er]iculi, l[ib]er[er]e p[ro]p[ri]a n[on] et n[on] et temp[er]o assumenda, s[ed] gaudet
 illa subst[an]tia, qu[ae] ad chilo d[ur]iondu[m] requirit, d[ur]ilia cocti di
 cunt, et Gal. isep[er]ta nominata.

tanqu[am] axioma recipiend[um]
 e[st], ea alia utiliora e[st], et facili coctionis, qu[ae] assumenda
 n[on] acomodata s[ed] quia si acomodata sint n[on] assumenda
 facile in chilo subst[an]tia d[ur]ent, qu[ae] subst[an]tia e[st] laudabilior
 quo n[on] alia[m] magis accedit. Propterea eligenda s[un]t ea alia
 in statu sano, qu[ae] quicq[ue] observaverit suis v[ir]ib[us] acomoda
 ta e[st], ac ip[s]ius n[on] max[im]e d[ur]ent. Unde utilitudo e[st], ut quicq[ue]
 in statu sanitate periculu[m] p[ro]videat, et in semet ip[s]o
 ex p[ro]xiat. Quid valeant humeri, quid fexae acciderit, in statu

aut morbo iam nunquam oportere ventriculū nimia aliorū
copia gravari; nācū vi morbi ventriculi tunicae nequeant su-
as excedere operantes, auct̄ liqua n̄ hāat id robur, qd ad coctio-
nē efficiendā requirit̄, proinde oportet ut ventriculus n̄
graveat nimia copia aliorū, nā aliter cauditates generat,
et morbus auget̄.

Speciā dicit Hip. in aphor. sicut eīd sano robur,
ita, et febri tantū morib̄, et aliib̄; impura spona, quo magis nu-
tritis, eo magis lydes. Propter hanc rānē, si febrib̄ cuiuscūq̄ generis,
et nāq̄ existant, maxē utile ē alia solida n̄ peramittat, et fluida
santū, et falia coctū, qualia s̄, viscūla, gelatina, et alia simi-
lia, atq̄ hoc ip̄id qd ardebant Antiqui Medici in morborū
acutiorū curant, quippe egros suos tenuissimō tantū dabant.
Circā qd videri debet, Hip. in 1° lib. a. fact. et Gal. in comente
ad eundē lib. Hic tempore nāq̄ id invaluit ut usq̄ quos om-
nes febriantes ali alia, viscūla, qui usus maxē p̄bari de-
bet, quia mechanic̄ ip̄i, aliorūq̄ coctioni accommodant̄.

In aliis
morbis, qui si sine febre duo videnda sunt, ut uterq̄ sit usus ali-
torū. 1° ē, an morbus pendat a repleōne, nam tunc certissime
venit pauca praescribere alia, atq̄ ea tenuia et falia coctio-
nis; optime enī dicit Hip. morbi qui repleōne fiunt cu-
rant̄ evaquare. Hic advertendū ē p̄dicos morbos atq̄
gravissimos, sola dieta posse curari, et nāq̄ deducit̄ ex p̄ceden-
tib̄, quia ut iā diximus, omnes fibras nāq̄ spona, sicut et vasa,
et membr̄, et oēs reliq̄q̄ dicitur humid̄ repleta, quib̄ ip̄i
nutrimenta, fiunt flexibiles, et humoentes, si autē huius ist̄,
qui p̄c̄s p̄p̄tius irrogant, nimis abundant, neq̄ sit morbus
a repleōne p̄cedens; si autē meo casu q̄ger sumat plūma
alia, p̄culdubio auget̄ copia humid̄ in fibr̄is, et p̄dus ex
ist̄onit̄, et nequaquam auget̄ morbus; si autē q̄ger tunc

pauca sumat alia, nãa ipsa per transpirandẽ expellet ni-
 mica hanc abundantia; p̄pterea in viliũ casũ maris
 dicitur. Idem bene exerceat, et ipsũ pauca alio nutrire,
 qua xane melius curantur plures morbi, quã medicatõis,
 qd̄ optime id̄ notavit Celsus, et eius commentator Pompius.

In morbis qui pendent ab inanitione, hęc regula obser-
 vanda ẽ; alia ite pascenda copiosa, d̄ n̄ una vice, d̄ par-
 tibus portionib; p̄portionanda, qd̄ siliũ prescribunt Gal-
 diũ solebat. alia in debilib; parũ, et r̄spe et sumenda;
 r̄as ẽ, quia si d̄p̄is eroinanitiũ ẽ, sepe privacũ reposita
 substantia illa humida, et nutritiva, quẽ fibrarũ insecutaria
 replere solet, et requir̄ alia reparari, ni per r̄p̄ios d̄ alia,
 cui; tunc vires sint debiles, et in casu debilitatis viarũ n̄
 oporteat, ut ita dixerimus, sumant alia, p̄pterea ipsũ n̄ una
 vice, d̄ sepius repetendũ prescribimus. Hęc ipsa regula pla-
 ne observanda ẽ in illis morbis, in quib; lymphã r̄ho-
 macalis ẽ nimis acris, quã si hęc lymphã n̄ hãat ali-
 ta in ventriculo, in quo suas vires exerceat, tunc
 operata in ipso ventriculi r̄cas, easq; sua acrimonia
 rodendo, et pungendo, molestia p̄pterea excuat, quẽ p̄cipue
 percipit in orificio r̄p̄itioni ventriculi, et d̄tingere so-
 let in illis s̄ḡis, quos antiqui Medici honosõs apelabant,
 nos autẽ hypocondriacos, secundicicos, et simili modo,
 qd̄ ipsũ observata in feminis hysterics.

In electione aliorũ
 in quẽ advertendũ ẽ, ea ẽ salubriora Carencis his quẽ
 dixerimus, quẽ melius obediunt morib; r̄unicandũ ventriculi,
 ac p̄inde substantia hãant laxa, et facile divisibile, ut in chi-
 tũ fluidũ d̄venti possint, ea xane alia, quẽ ex oleib; ex
 herbis, et piscib; desumpta pro salute d̄servanda, p̄feren-
 da r̄ carnib; alia, qd̄ optime p̄davit P̄sius Hæquet

Medicus Parisiensis in tract. hac de re edito. Insuper si alia
p^{te} lassa eorū subitū gaudeant succo gelatinoso, blandique
naz hois acomodatissimo, ceteris quibuscumq; aliis nō p^{te}fer-
enda.

Hac ē, quae quo tenuior alioquin subitū fuerit, et magis
sillis naz hois, eo facilius in Chile naz hois familiare,
atq; adeo dicta alia salis restaurare poterunt rubriā dependē,
succoq; loqui sumus de nāā chilī, prout existit in meseno duo-
deno, et ceteris aliis ductib; per quos currit antequā perveniat ad
sanguē. Iga chilus exiens ē ventriculo, naz aalis id sensū ac-
cedens, in meseno duodeno integre liberata a fecib; quib;
inutiles praesus exant, ut dixerat in subitū viven-
te, atq; ea nane chilus praesior redita. In eodem meseno coctio
ceca eū vilit, et succo pancreatico, quid liquorib; ad quos chil-
lus indole, et nāā ipionū huius, cuiusq; isti huius vitales sint,
chilū p^{te}erea ad vitale indole accedere faciunt. Illis in-
super sua balsamica. vi. chilū a corruptione praesvat, et im-
pedit ne chilus acescat, acciditq; in chilū d^{te}raā eēt naz
instituit. Succus autē pancreaticus chilū diluit, eūq; huius
vitali replet, quib; condendunt, ut chilū redant aali sibi nū.

P^{te}erea, quib; vilit, et succus pancreaticus languescunt cau-
ditates familiares eē solent, quia chilus in meseno duodeno
nō perfecte elaboratū, atq; adeo caasior eē solet, quā requi-
rit ad sanitatē, p^{te}erea in Pertheo, Alosi, et aliis m^{te}bris,
quia chadexia huius dependet, fere impa reperuntur ab-
trauccionēs in Pertheo p^{te}ea exaritia chilī, et inextia
vilit, et succi pancreatici. Chilus et si p^{te}fecte sit elaboratū,
in meseno duodeno, tamen viciani pōt in venis, et fre-
quentia id d^{te}ringit, qdo in merentis reperit d^{te}rubio, aut do-
lor vehemens, quia nane doloris et d^{te}rubiois, vara, et fita;
d^{te}ringentia, et cis p^{te}ant, et ita impedita libera curat.

chili per vasa, ex qua de continuo sequitur ut crascat, atq[ue]
adeo impo[n]natas redat, san[n]sati.

In cisterna chilosa mis-
cet[ur] chiles cum limpha, quae in ipsa cisterna reperitur. Si
h[uius] limpha fuerit naturalis, et bene distributa, sua indole
dumtaxat chilo, eund[em] redit[ur] naz vivensis silem[us]. Si autem
limpha fuerit praeternaturalis, et male distributa, tunc sua
virtus chilo d[omi]nucatur, eund[em] redit[ur] impu[er]ione[m]. Descendens
chilus ex cisterna chilosa, p[er] ductu[m] thoracicu[m], usq[ue] in vena[m]
subclavia[m], ulterius adhuc p[ro]ficat, et calore visceru[m], et mo-
tu art[er]ia[m] magis redit[ur] tenuior, et magis p[er]cussus. L[ib]ris
v[er]o colligit[ur], nam max[ime] laborare in p[ro]ficendo chilo,
ut ipsu[m] redat naz aalis rite. Hi adhibend[us] e[st] chilo post
tot labores n[on] redi[er]e rite naz h[uius] nutu[m] nutu[m], adeo
ut id adeptus sit tota silitudine, et p[ro]f[er]one, quae requi-
sita ut fiat nutritio, Inequiva tantummodo, ut sensim
mucosa naz alioru[m], atq[ue] p[er]iclatu[m] accedat ad nada-
alieu[m].

Ex dictis quicquid videri pot[est], quod mirabili mecano fieri
tur, mucosa alicia, et acquirant naz aalia. Colligit[ur] etia[m] ex di-
tis, l[ib]eratu[m] digestionem posse vitari, et sumpti p[er] vitium et morbu[m]
nervoru[m], sanguinis, me[nt]eriu[m], limph[ae], v[er]is, sicuti pancreatice,
et ceteraru[m] partiu[m], quae chilo gerando deserviunt. Hi in partu
maximi momenti e[st], unde caudites, et indigestiones ventriculi
praedant, ab alicis praev[er] naz, aut debilitate ventriculi, aut
potius amodo cen[er]a, aut nervoru[m], aut avio sanguinis,
aut alicia partiu[m] dicitur, q[uo]d max[ime] at[en]d[en]d[us] e[st], dum curari
desent aliquo long[us] indigestio, quae frequenter in vitio nervoru[m],
aut vitio sanguinis occurrunt. Nisi ipse in partu longas et fre-
quentes ventriculi caudites praedent a deservare huius a
capite in ventriculu[m], q[uo]d id notavit s[er]p[er] et cetera Gal. et alii
M. Medici.

Cap. 5.
Explicatio natura et Constitutio
Sanguinis.

Chilus mixtus cum sanguine in vena subclavia, eo quod ducit
in ventriculū dextrū cordis, eo quo deinde exiens tran
sit per plures in ventriculū sinistruū, ex quo etiam egre
ditur, et per oēs sponas artas, et venas, lege circulanis ducit
iterū in cordē. Igitur per alteros cordis et antea motus chilus
cum sanguine mixtus dicitur tractari, spiritus partes dividuntur, et
adquirunt consistētiā, quae requiritur ut dixerat in san
guine, quia ex parte abunde dicitur, nihil aliud requiri ut una
res dixerat in alia, nisi quod mixta separata, et dicitur uni
us sponae, et adquirat separata, et dicitur alterius, quod opus
fere semper fit amota, cum chilus in artibus per se movea
tur, eiusque partes dicitur dividantur. Tale fit, ut adquirent dicitur
one requisita, et dixerat in sanguine, atque adquirat sanguis
ipse, qui in artibus agit per dicitur dicitur qua haec chilo dicitur
necesse.

Hic ad veritatem, eadem dicitur dicitur in sanguine, non fieri in
sanguine, dicitur dicitur dicitur, et per aliquid tempus, hinc fit per in san
guine supra dicitur aliqua chilo portio. Hic portio dicitur
sanguine dicitur in plenis partibus, quae dicitur dicitur in rubra
rubra, rubra alba, et serū sanguis, quae omnes remittit uni
ter, et moribus antea mixtus impeditur, dicitur sensibile unifica
me dicitur aspectu rubra, fluida, et calida, quod sanguine
apelamur. Itaque partes istae iam memoratae, sanguine dicitur
veru percipiuntur, dicitur sanguis a dicitur ex arteria vene sectio
ne brachio instituta, qui per tunc videmus in sanguine
reperiri partem albam, quae quod dicitur dura, et caetera et caetera, ut
in morbis inflammationis dicitur. Apparet etiam rubra
rubra fibris quibusdam intertexta, et de qua percipitur

seruū, quod flavū, quod rubrum, quod ceterū ē purū fluidior
 sanguinis.

Hinc examinabimus separata, et distinge re nō
 glas ptes sanguis distiuentes. Substia alba sanguinis nō
 hīl aliud ē, quā ipse chylus nōdū ducens in sanguē, p̄p̄ta
 in hoīb fluxa sumentib' aliq, eaq' bene coquens, p̄p̄ta
 copia albe substie reperita in sanguē, quā p̄p̄ta p̄p̄ta
 p̄p̄ta ceteris fiunt, qd nō hīc substia alba nō reperita in
 sanguē, sp̄us gracile solet ēē. Deficit autē substia alba in
 sanguē quod p̄p̄ta defectu 1° coctionis chylū nō bene pene
 exanctū, quod p̄p̄ta obstructio mesēricū, et venā lāctea
 xū, quib' impeditur dūmūcas chylū in sanguē, quod deficit,
 q̄a in sanguē, et nervis data p̄p̄ta sume accivū, et acce,
 qd coliquando, nimisq' dissolvendo chylū, impedit ip̄ius
 dūmūcas in sanguē.

Ipsa substia alba quod exacerat, et obstructio
 gēat, quz duplī mō fieri possunt. 1° In ip̄is vasib', in fibris;
 in vasib' minimis, extra sūt et vena p̄p̄ta obstructio, quod substia alba
 sanguinis exacerat, et diffidit, solubilis, et p̄p̄ta imp̄p̄ta, cū
 transgēdiat, et libere fluat p̄p̄ta exiguissimos canales. Nōn f̄ci
 necesse ē, ut dicta substia alba lentius dūmūcas, et exacerat vas
 minima, quā requiritur ad v̄atū sale, atq' ex eo mō fit obs
 tractio minimorū vasorū, qd frequentissime observata in mor
 bis inflatoris, et aliis sūt anōmia sanguinis exacerat p̄p̄ta
 denat. P̄p̄ta qui plūmū abundat substia alba sanguinis,
 si sp̄us nō exerceant, pati solent morbos ad hūc stagna
 one p̄cedentes, qui manifestantur p̄p̄ta incescentia faciei,
 et aliaū p̄p̄ta p̄p̄ta laxitudine tonis sp̄p̄ta, et aliaū p̄p̄ta
 modi signa, quz hūc abundantia excessiva demonst
 rant.

In inflamaōib' observata, qd substia alba sanguinis
 v̄atū coctione exacerat adeo exacerat, ut eius externa su
 p̄p̄ta, instax conū sūt dura et tensa. P̄p̄ta mōdo

ciduē, p̄ sanguinis alba glutinosa ē, et viscida, q̄a tunc co-
git eius viscidu, ut nutritionē effice possint, et q̄a resoluta ex
chilo, in quo reperitur partibz glutinosa aliorum. N̄ igit rub-
ria alba glutinosa inspice, et aquea pars in ipsa d̄ntia re-
soluita, q̄ reliquid ē glutinis portio, coarctat, et duxū fiet
codē mōdō quo id observat in glutine h̄ct̄iōcolo, nā in ip-
so videmus magna ad quare duxū si igni imponat, et
aquea rubria dissipat. Iga coarctatio et duxū partis
albę sanguinis indicant ipsa p̄ alba magno igne infla-
tionis vai, eiusq̄ aqued rubria magna ex parte dissipari.

2° mōdō fit obstructio ab alba sanguinis parte, dū hęc d̄ntia in inti-
ma fibrarū rubria, quę quidē obstructio plures, et periculosos
modos generat. D̄nt hoc adveniendū ē obstructiōe eo modo factam
a rubria alba sanguinis p̄p̄ius p̄tinere ad succū nervorū, q̄
ad ipsū sanguē, q̄a dū alba sanguinis pars mixta ē cū sangūe
tunc n̄ ex it ex vasīs sanguinis, artibz, et venis, nū hęc
rumpant, nā p̄a anastomia coarctatione d̄nt, et legit̄ caru-
laris sanguinis. Iga videt̄, sanguē nunquā posse coarctari
vaxi, nisi artē, et veng rumpant. Cū igit alba sanguinis
pars in cerebrō reparat̄ a sanguine, ut succū nervorū
nutriat, fieri necesse ē, ut si nimis coarctata fuerit obstructio
nes generat̄ debeat, cūq̄ oēs solide p̄tes ex nervis d̄ntant, ut
didicimus, etiā fieri necesse ē, ut obstructiōes, quę fiunt in intima
ptid rubria p̄cedant a r̄toco nervorū.

Rubria sanguinis pars

Sponia ex parte globulosis elastica, et re ipsa multo atzen-
tib. Le glubet partia spherica p̄tis rubri sanguinis sponia
ex alia parte, quę oēs simul inatant in sero sanguinis. Is
tus calor huius sponie dependet a p̄te rubria sanguinis, qua
nū ipsa p̄tes motu attractionis reced̄ invicē calefiunt,
et reced̄ calore sponie d̄ntant. Iga alba sponia, quę p̄tes
indubitant rubria rubria sanguinis calida s̄nt, et
hic cū globuli rubri magis augetant, quā portet lat

63
Ictericus naalis, tunc morbi stringunt inflationi, ut fe-
bres ardentes, Exidipelata, et alia huiusmodi mala

Indinuat pars rubra sanguinis, tunc morbi stringunt a frigidi-
tate procedentes, ut hidropes, cachexis, et alia huiusmodi acidentia.
Insuper qui abundant nimium rubria rubra, colora faciei hanc solent vi-
vidua, et rubicunda, ac uterque magno gaudent calore, et robore. Et so-
lent, et tunc inquit deficit pars rubra sanguinis, colora faciei est solus pale-
dus, et albescent, ac pauci in robore. Proea in nimis abundantia rubri-
tatis, nihil videtur quod venter, secio, et in deminutione eiusdem rubri-
tatis, nihil magis videtur quod dicitur laudabilis, exercitium Iuveniens, et medicina illa, quae
pro sanguinis rubra augere possit, ita quae laudant ea, oia quae vim partem rubra
augere possit, et sequitur promovere generatione rubri-
tatis, ita quae sequitur laudant oia medicina ex ferrea spota.

Serum sanguinis est
pars eiusdem tenuior magis aquosa, et quae maiori quantitate reperitur in sanguine, quam
alii partes, adeo ut plures videri observantur substantia serena sanguinis repleta
abundantia et ceteris partibus. Huius sequenti experientia verita ad probandum
quantum rei sanguinis. Sumatur inquit libra cura sanguinis, et patina fer-
rea igne evaporata, residuum quod manet in patina ferrea, facta evaporata,
ponderetur, et vix ponderis uncias quatuor, eo quo colligitur evaporata fieri vi
ignis. Tunc tunc remanere, cuiusque substantia illa quae
igne evaporata ut sanguinis serum, quod ipsum solum capax evaporata, inde
sequitur serum sanguinis in multa maiori quantitate existere, quam substantia au-
bilis, et alba ipsius sanguinis.

Serum sanguinis si inspiciatur in eorum quae sunt
seccione emisso quod flavescit, quod albescit, quod lividum, aut viride existit,
qui colora monstrare solent impurum sanguinis. Insuper serum sanguinis mixtum
est solent cum ceteris sanguinis partibus, et proprie cum alba substantia, quae pro-
pter hoc serum dicitur simplex aqua, et substantia gelatinosa, et aliquantulum viscida, quae
igne coagulata intrat omni albuminis. Et dicitur deducere plures morbos
proveniunt a sero sanguinis, quia si nimium exasum fiat, obstruere nos potest
cum, si nimis tenuis cachexias, hidropes quae caeat. Si lividum fuerit in mor-
bis malignis indicat gangrenam, et mortem, ut ipse non solum observari;
si nimis flavum fuerit, sale dicitur ponitur ad inflationes, et morbos
avile procedentes, quae oia maxime usus sunt in praxi medica.

hinc inquirenda si ad morbos Inveniendo, et curandos, magis utilis. Primum
est ad accidū reperiri in sanguine. Vt an putredo reperiri possit in ip
so. Et an in sanguine reperiri possit acrimonia. Circa 1^{am} dicitur
in sanguine nullū reperiri accidū, idq̄ dicitur 1° quia per analysi^m sanguis
nunquam reperitur accidū, nec tē per analysi^m chemicā, dicitur p̄ philosophicā.
Robertus Boyle porquā sanguē cervicis destilavit, nunquam tan accidū repe
rii potuit. Hermannus Boerhaave destilavit sanguē hōis in ipso condiciōe,
et accidū p̄ seipso emittentē, nihilominus accidū reperiri n̄ potuit in san
guine. Deniq̄ qđd est Primum dū destilare sanguē, et post plura tentata experi
menta inveniri parvū accidū portione, t̄ tan accidū illud n̄ ex sanguine
predebat, sed ex lico quo claudelata comixta^m vas orū, quō destilato pagella
tux, ut optime monstrat Laneius in disput. ad eundē Primum dū dicitur
tract. de re script.

Analysi Philosophicā paritā monstrat accidū in sanguine
n̄ reperiri, nisi sumatur in quacunq̄ copia, cuiq̄ affundatur spiritus tartari, seu
linibū cinerū elaboratorū, nulla sequitur effervescentia, nec fermentatio, quā aliā
oxia solit ex mixtura alcali cum acido; deinde, si de gestra extracta sanguis,
sui aspectu, nullū rē dicit indicium accidi, quō nō addi pot, qđ acida sanguini mixta per
distillatū infusio^m cū acido^m producit ^{omn} turbationes, animi deliquia, et morē, qđ p̄t
accidū nimium cō sanguini, ac p̄inde in statu sano, ac cō morbo, qđ si supra
dicta experita cū sanguine tentata, nunquā ut regit illud accidū in sanguine rep̄ri
re.

Restat itē ut accidū tan inveniat in ventriculo, ut id dicitur, itē generat
ex ipsis aliis accidū inveniat, si viciū vocari aliquid fuerit debile, naturā
ita in ventriculo n̄ pot̄ reperiri integre avixit̄ naz, ac p̄inde naturā indolē
subtinere, et acida apparent, ac cū postmodū in intestino duodeno a rīle dū
p̄tata, ac acida sua acrimonia hunc naz inica^m irritat̄ officia venarū lacca
rū, fit inde ut per ipsa mactare nequeat, unde dicitur, ut accidū tan in ventriculo
ē, et intestinis reperitur. Sed dicitur hoc dicit qđ qđd s̄ntorvata sudor accidū, qui odo
re accidū inspirante percipit, cuiq̄ sudor a sanguine, et nervorū succo p̄minat, si
exi necesse ē, ut accidū in sanguine, idq̄ magis ē in succo nervorū reperitur. Dicitur
etia experita qđ qđd acida odore percipi pot, quō addi pot, qđ qđd sumant̄ alia
acida, quā in chilib' accidū dicitur tēdēt, ex quo natū sanguis acidus dicitur gera
ri. De q̄ A. H. acidi plures prunt p̄poni pro acido in sanguine stabilendo.

Hic dicit
acido sudore accidū n̄ fieri ex hūilib' acidis, qui tales in pone ca^m vrant da p̄tē

20a, et aqua succi neronian, quæ n̄ ē p̄fecte omittata in n̄ad aliis p̄sentia, d̄n̄t̄n̄t̄
 adue n̄ad ingestione, et p̄ Dreguans cauda ex̄s̄it̄. N̄t̄n̄e sic uti talim̄a serena, et
 cauda expelata p̄n̄ p̄ono, et in superficie s̄ponis d̄n̄t̄n̄t̄, p̄n̄ n̄ad aeris illico acces
 cat s̄ponis eiusdem eos p̄hibet̄ experientia s̄firmat̄ aliqua ē fluida, quæ ac
 cide prius n̄ caang, et postmodum d̄n̄t̄n̄t̄ aeris, ^{pagina} ~~cauda~~ n̄d̄n̄t̄, id̄q̄ experia in
 Diarrhea cauda infantu, qui eo canari d̄n̄t̄n̄t̄ q̄d̄q̄ alio, q̄d̄q̄ inuicui, q̄d̄q̄ s̄ta
 uos, qui postquam ab aere attingunt̄ m̄uicant̄ n̄id̄ colone, et p̄t̄n̄t̄ in v̄acides,
 et manifest̄ s̄p̄n̄t̄ edore accidi, quæ nes did̄ ob̄t̄n̄t̄ in p̄ccis, certissime
 indicat̄ accidu dominari in eonid̄ v̄entriculo, et intestinis, q̄d̄ tumore do
 re manifestat̄ p̄n̄ d̄n̄t̄n̄t̄ aeris.

Ex dictis clari patet quod accidu n̄
 de excitis accidis, quæ se vere n̄ tantu p̄ndent ad aere, d̄ccid̄ ab ip̄o
 hure accido in v̄entriculo, et intestinis ex̄s̄it̄, namq̄ id̄ d̄n̄t̄n̄t̄
 indicis, p̄n̄t̄ q̄d̄q̄ d̄n̄t̄n̄t̄, atq̄ adis n̄id̄ m̄id̄, si recta via exp̄ia
 ta ēd̄ ex̄s̄it̄, et si alia accido, quæ remouet̄, n̄ p̄n̄t̄n̄t̄ d̄n̄t̄n̄t̄ in tan
 quæ n̄id̄ fra accidi, q̄d̄ ad̄ ex̄ ip̄o sic d̄n̄t̄n̄t̄, id̄ m̄uicant̄ ca ab̄n̄d̄
 accido, et sensu d̄n̄t̄n̄t̄ in m̄id̄ aliis p̄n̄t̄, quæ op̄n̄t̄ accido.
 D̄n̄t̄n̄t̄ in intestinis d̄n̄t̄n̄t̄ ex̄s̄it̄n̄t̄ d̄n̄t̄n̄t̄ accidu a v̄ila,
 quæ ibi ēd̄ d̄n̄t̄ m̄id̄, q̄d̄ n̄d̄ n̄ d̄n̄t̄n̄t̄ d̄n̄t̄n̄t̄ p̄n̄t̄ aere,
 vi d̄n̄t̄n̄t̄ n̄ m̄uicant̄, maneat in chilo, tunc hoc accidu n̄ ingrad̄
 ta p̄n̄t̄ venas lacteas, ut id̄ d̄n̄t̄n̄t̄, d̄ ēd̄ ex̄s̄it̄n̄t̄ exp̄ia.

De re
 tinet ad Ast. qui accidu admittunt in sanguine, videtur ē, et
 plures d̄n̄t̄n̄t̄n̄t̄, q̄a n̄ad n̄ exp̄ia n̄t̄n̄t̄ n̄ra sua s̄p̄n̄t̄,
 tantu eonid̄ m̄et̄m. Inde n̄d̄n̄t̄, unde n̄n̄t̄n̄t̄, quod n̄ad facit̄
 aut ferit̄, ut d̄n̄t̄n̄t̄ d̄n̄t̄n̄t̄, d̄ quid̄ ip̄o cogit̄, et n̄d̄ h̄n̄t̄ v̄o
 tenet̄ t̄n̄t̄n̄t̄ quodquod ip̄o imaginat̄, et p̄ccid̄ more ut d̄n̄t̄n̄t̄
 lenia, n̄ qua eand̄, d̄ qua eunt̄, d̄n̄t̄n̄t̄. Ita, ēd̄ d̄n̄t̄n̄t̄ n̄o d̄n̄t̄n̄t̄
 cas accu r̄p̄n̄t̄ exp̄ia n̄t̄n̄t̄. S̄n̄t̄n̄t̄n̄t̄ n̄t̄n̄t̄ d̄n̄t̄n̄t̄
 v̄n̄t̄, d̄ ad p̄n̄t̄ conat̄ n̄t̄n̄t̄ n̄d̄ n̄t̄n̄t̄ n̄t̄n̄t̄, n̄d̄ d̄n̄t̄n̄t̄
 eonid̄, n̄d̄ p̄n̄t̄n̄t̄, et n̄t̄n̄t̄ ē, d̄ p̄n̄t̄ n̄t̄n̄t̄ n̄t̄n̄t̄, et f̄n̄t̄n̄t̄
 angere angere n̄. Inde n̄d̄n̄t̄ q̄d̄ n̄ f̄n̄t̄n̄t̄, et p̄n̄t̄n̄t̄ n̄t̄n̄t̄
 n̄t̄n̄t̄n̄t̄, quod n̄t̄n̄t̄n̄t̄: n̄t̄n̄t̄, ēd̄ n̄t̄n̄t̄ n̄t̄n̄t̄ n̄t̄n̄t̄
 n̄t̄n̄t̄ n̄t̄n̄t̄ n̄t̄n̄t̄ n̄t̄n̄t̄ n̄t̄n̄t̄ n̄t̄n̄t̄ n̄t̄n̄t̄ n̄t̄n̄t̄ n̄t̄n̄t̄
 f̄n̄t̄n̄t̄ n̄t̄n̄t̄ n̄t̄n̄t̄ n̄t̄n̄t̄ n̄t̄n̄t̄ n̄t̄n̄t̄ n̄t̄n̄t̄ n̄t̄n̄t̄ n̄t̄n̄t̄
 quæ n̄t̄n̄t̄ n̄t̄n̄t̄ n̄t̄n̄t̄ n̄t̄n̄t̄ n̄t̄n̄t̄ n̄t̄n̄t̄ n̄t̄n̄t̄ n̄t̄n̄t̄
 n̄t̄n̄t̄ n̄t̄n̄t̄, quæ accidu n̄ exp̄ia.

Quia sanguines putredine nati sunt, hinc mater calidior sanguis facile putre-
scit, possit, atq; alio dicit Gal. loquens de putredine sanguinis, qd ipsa sit causa omni
febris dicitur, et leucis, ex apertione. Nihil aliq; in dicitur sanguis nati
lo modo putrescere posse, atq; accendere, et sic, quod dicitur, qd secretio de san-
guine putredine dicitur. Nihil autem rationis sanguis nati pronum
est ad putredinem, eandem ad quare manente vita, qd si stringat sanguis vtriq;
superfici in ipse, motus natura sequenda est, hoc melius intoret, videtur,
sed hucus huiusmodi in natura sua facile pronus est, ac dispositus ad putredinem
despicendatq; ad empuca, utiq; ignotus hucusmodi huiusmodi huiusmodi huiusmodi
le putredine, qd quidq; observare poterit in aere huiusmodi huiusmodi huiusmodi
viri, et huiusmodi p. purgatione medicata educis.

53

Insuper observamus qd ea
dava, sola una, raro a ipse separata, cito putrescant, neq; unquam
in alia indole, qd in putredine, coquit, aliquid hucusmodi huiusmodi huiusmodi
relicto, facile putrescere, et proea dicta observare etiam in huiusmodi inquit
puffula putredine, qd parat. His in obstantibus, nisi dicitur, huiusmodi huiusmodi
quantum libere movetur per sua via, in putrescere, qd motus impositi
putredine, ut observamus in aquis, que ad recte fluunt in dicitur
na, naut in aliquo loco stagnaverint, cito putrescunt, atq; hinc
dicitur, qd quia ex exercitio moderato ad unitatem maxime ducatur,
qd se promoveat motu sanguinis, et hinc, et putredine impedit. Nihil
tamen notandum est putredine huiusmodi impediti quousq; nimia hu-
miditas in redundant, et potius secundo diminuta, qd putredine om-
nia requirit humiditas, qd fluida.

54

Insuper notandum restat, in venis hoc et huiusmodi
motu huiusmodi putredine, in ipse in fixa, atq; adeo abest motus ead tunc respicit
in huiusmodi stagnantis, coarscit in huiusmodi, atq; adeo putrescunt huiusmodi in
motu, et calidior dicitur. In sanguine autem p. vasa circulant, rarissime
fit putredo, nec et ead rariora dicitur in vasa rariora, qd libere
fuit per vasa, reperit tunc in ipse dia, et dicitur ad putredine, atq; adeo
sed fides, que putredine dicitur, si non habeat ad dicitur vasa putredine, val-
tem in ipse sanguine, et necesse novorum dicitur, rura, et proxima
putredine, qd in ipse alij morbi notandum est, in dicitur huiusmodi
inquinant in ipse febricitantibus, an humores venam putredine
acquiescent, aut tunc tam dispositioem ad ipse, nam si fuerit va-
putredine in ipse, in dicitur in febricitantibus tunc ipse mo-
vuntur, qd si tunc reperitur dia, et dispositioem ad putredine tunc
adhiberi debent remedia, qd vana acquiescent, Deniq; notandum
in sola regione maxima copia reperiri humorum quousq; dicitur

que periculum vite n̄ adeo imminet, ac putredo, que reperitur
 in humoribus iam explicatis. De rebus inordinatis in humidi-
 tis, et alijs febribus in partem repositi putredinem in l̄ agra-
 ne, et nihilominus sanitatem sequit̄.

Circa acrimoniam
 sanguinis adesse dendum est iam Immunem ab H̄t auctari tam-
 quam radicem plurimum morborum, verumtamen in sanguine
 rarissime reperiatur, q̄a perpetuus eundem motus n̄ facile per-
 mitit acrimoniam humorum generare, pro quo intelligendo vid-
 dum acrimoniam humorum d̄tione in eo, qd̄ partem purgat
 eo insistent, v̄ membranas, v̄ nervos, ad quos quo vocamus d̄tia
 illa, que linguam pungunt, et vellicant, v̄ videntur, v̄ pipon,
 et alia similia; igitur sumpta in hoc sensu acrimonia statui-
 mus in sanguine h̄tione rarissime, q̄a propter s̄m̄ d̄tia q̄a
 les sunt r̄tione, et eop̄tina, que s̄firmant, quoniam sanguis ad
 abum pingens v̄ acrimoniam habet perpetuas d̄tiones causa-
 ret, et h̄tione ipsam abni compagem blandam, et tenuissimam
 d̄toret. Preterea si sanguis, q̄ d̄tia eop̄tina nullam acrimo-
 niam motuat in lingua, et si ipsi misceatur h̄tione illi, qui
 humorum acrimoniam d̄torem parofacere solet nullum d̄torem
 d̄torem acrimoniae.

Ex quibus videmus humores volui fieri
 acies dum magis suo privantur, et a naturali via d̄tione
 recedunt, que d̄tione d̄tione rarior videntur v̄ acrimonia pro-
 ducatur adeo, ut vna tantum n̄ vident, nam sic in aliquibus hu-
 moribus observamus n̄ h̄tione motum et nihilominus n̄ fieri acies
 ut patet in Comparante, et rumis, lupis, v̄ h̄tione, alijsq̄ h̄tione
 v̄ videntur observamus quandoque humores a naturali condicione defla-
 v̄ videntur, quin fiant acies, q̄a fortasse motum suum habent, qd̄ qua-
 fidiē prolamus in v̄ videntur Saliva, et alijs h̄tione. Igitur ne-
 cere et v̄ in humoribus deficiat motus, et naturalis d̄tione, v̄ acies
 redantur; qd̄ si deficiat motus facile putrescere possunt, v̄ superius
 d̄tione, et si naturalis d̄tione deficiat nequiter facile v̄ videntur
 illis, que ipsos acies d̄tione ponit, qd̄ in p̄tione de acrimonia v̄ videntur
 est aliquid d̄tione de precipuis acrimoniae p̄tione, eorumque d̄tione.

In p̄tione
 de omni acrimonia d̄tione potest in calidam et, si quidam d̄tione
 humoris nimis calidus fuerit, v̄ videntur in p̄tione, tunc circa
 acrimonia calida, que se manifestat p̄tione, v̄ videntur, v̄ videntur
 d̄tione, inap̄tione, cathartice calidior, et p̄tione v̄ videntur
 v̄ videntur, ex calore in aliquibus p̄tione; qd̄ si acrimonia fuerit frigida

tunc adest pallor faciei, debilitas corporis, modica ciborum appetentia, perpetua salivatio sine frigore, aliisque huiusmodi indiciis. Sic obstitit notandum dolore, lassitudine, melancholiam, et alia huiusmodi symptomata immunia esse vique acrimoniae, deficiunt tamen praeter alia signa iam aducta, imo quandoque stringit, ut in videri esse semper corpore, et calida, et frigida acrimonia reperiatur. Id tamen semper invenitur propter horum alius et calidus, et frigidus, qui fluxa hac de re desiderat legat Posteriorum in Compend. Medicin. et praesertim in tract. de inveniibili transpiratione.

CAPUT 6. (X)

DE motibus Sanguinis

Duplex in genere est sanguinis motus: alius progressivus, ut in arteriis. Progressivus dicitur etiam circulatus, quia per se per sanguinem quasi in circulo movetur: Igitur 1° applicabimus sanguinis circulum, cuiusque leges, et potius de motu eius tractationem perimus. Motus sanguinis circulatorius A. A. Medicis fuit innotuit, ac hinc in Medicis graecis, et Latinis reperitur aliqua parte, quae evidenter circulum sanguinis minime nihilominus existimatum est de hoc motu sanguinis non habuisse quod notitiam, atque adeo sanguinis circulatorius inventa fuit a Guillelmo Arabes Medico Anglo circa primu[m] vulgi 17 hoc est circa annum 1625 aut circa. Verum quod est hoc inventum plures alij tribui, ut Paulo Sorzi Monacho Veneto, et Andree Cabalgino Medico Fialo, id tamen in primis per damenis, quia nonnullum est voluminose Arabum hoc invenit ubi literario communicare copiose experimentorum mundum suum.

Igitur sanguis exiit e ventriculo cordis sinistrio foras in Arteriam, sive in artem magnam. Atque autem sunt vasa conica, vatis dura ad motum dilatata, et contractioni habentia ad quod motus exercendus. Adstantur tunc in se ipsos vasa conica, sive fibrosa, quae ducit ad eos motu recte perficiendo. Speculare habent arteriam, ut in vasis initio sive vasa ampla, et sequitur circa fine immutentur, sicut ut Arteriam dicitur semper fiat artem magnam in minus, seu artem magno in parvum. Igitur sanguis a corde pulsat et motum meliorem dilatatis foras inde in reliqua arteria minores, et exiit in minimas.

Ine per mittere can.

fortissimum minimeque impitent vene, que in suis initijs
 in vasa parva, et venam succedo in suis extremitatibus
 sunt quae piana, atque adhaerit, ut omnes haestonia in
 transitione avertant aorta in infera cordis, et terminum
 un habere in extremitatibus partum, venas autem in
 vasa in infera in ipsi partibus, et terminum suum pec-
 ficum habere in corde. Igitur sanguis e ceteris in aorta mi-
 nimis recta via transit in vasa etiam minime, et
 quibus defensa in venas enim mare, et inde in maxima
 quorunque ad cor sanguis iterum pervenit, inde sanguis ad
 labatio fit quous sanguis e vit e sinistra cordis vehiculis
 e postquam tota corporis per transit, iterum reserata in cor
 ad ingreditur in eius veniculis deorsum.

Ut iam in illis
 partibus quomodo sanguis maneat et veniculis deorsum cor-
 dis in vasa in infera videndum eundem sanguinem e quibus
 veniculis deorsum, et introduci pulmonalem partem, ea le-
 ge, ut ex vasis manibus ante pulmonibus transiret in mi-
 nima, et vicine usque ad minimas donec perveniat usque ad
 veniculas, e quibus transit in venas manes, et eorundem
 terminum in pulmonibus per quos ingreditur in veniculis
 cordis emittitur. Et dicitur colligitur sanguinem totius cor-
 poris humani per pulmones transire, et postea inde venis
 dicitur per cor, et pulmones ee vivana totius corporis calli-
 dicima, ac fortasse caduca aer maxime in respirate
 alium. Colligitur etiam pulmones ee proprium instrum-
 tum sanguificationis, quod dicitur sanguinis immunitatis in
 vasa vascularia in vasa in infera in dextera cordis con-
 tinuatum, e quo per pulmones transit in quo transire necesse
 est ut dicitur animimum et in vasa, cum sanguine mit ca-
 tra, et incipiat in sanguinem fieri, atque ea e ratio
 aut. Admittit phlegma, et alique morbi, pulmonum laborant
 ab arumto alimento difficulter peract, quod dicitur ora-
 sui transire per pulmones ipsos obruit, et aeris commu-
 nicationem impedit.

Insuper eo dicitur deducit sanguinem
 e hinc circulare per pulmones, quoniam per reliqua viscera, tunc
 e quae in vasa quae aliter debet per totum corpus debet per vasa
 plures transire quod sanguis e ceteris e veniculis sinistra cordis cor-
 quo per totum corpus distribuitur, debet natio e veniculis dex-
 terae procedere, igitur si certum mensura longioris e exempli gratia

omnis hanc spatia totius sanguis est et reaccitudo cordis et ventris
 ut per totum corpus distributa necesse est, ut ipsa fieri mensu-
 ra venicula sinistra accipiat sanguinem et venicula dexte-
 ra, nam aliunde ipsum recipere non potest, cumque sanguis ados-
 tas cordis veniculis in sinistram dimittitur per pulmōes fieri necesse
 est, ut per eos pulmōes transeat eadem in partem mensura totius
 ille sanguis, qui in eadem portione expellitur et dimittitur ven-
 triculo. Ex quibus abunde patet utilitatem sanguinis in pul-
 monibus debere esse maximam, ut celeritate respirata defectus
 quantumvis iniqua fundamentalem regulam motus, et le-
 gem mechanicam.

Agendum nunc est de causa dilatationis

tus sanguinis, quae solummodo est phisica certissime et citissime in corde.
 Igitur cum pulchrum et instrumentum circulationis sanguinis
 et proprium ductus utat veniculis dexterae, ubi committitur qui-
 bus striis dilatatur et comprimatur. In cordis dilatatione et
 tenduntur veniculi versus eam immensuram eorumque ca-
 vitas fit maior, atque adeo recipiunt sanguinem, qui ipso abunde
 omnivocatur et venit. In Compressione coloris veniculi strahuntur
 eorumque cavitas angustatur, indeque per sanguinem in partem
 ventrem premant, et expellunt in arterias, quae dilatantur ipsa opo-
 re quo comprimuntur, et exprimentur ipse potest, quo dilatantur con-

¶ **Motus sanguinis in intestinis in eo consistit, quod pars sanguinis**
 tunc anteaquam per astringentia strahatur, et ab astringentium
 medio nec motu huiusmodi per se sanguinis miscetur inter se, at-
 que adeo si motus iste desit in arteriis, quando velo strahuntur,
 et dilatantur tunc sanguis pars in parte miscetur, et quo re-
 currens plurius motu, quod utraque debilitate utitur. Haec videtur
 credibilem miscetur sanguinis motum esse ferre fermentationis,
 indeque deducunt in sanguine repositi fermentatione, et motu ferre
 esse a fermentatione procedere iudicant; sed quod ignorare naturam fer-
 mentationis, ideo credunt eam in sanguine reperiri, cum certissi-
 mum sit nunquam posse in sanguine esse fermentationem, neque
 in arteriis, neque in venis.

¶ **Pro quo melius intelligendo stimo-**
 dum est quod in eadem, et fermentationem accidet et in eadem distincti-
 me, adeo ut tunc putrefactionis spiritus mixtum putridum totum substi-
 tuat, et alkalium tunc autem fermentationis spiritus acidum putridum
 videri in eadem. Haec videtur et in tota natura aerum ut fatis dixi-
 vari parte utique a partem putredinis vel fermentationis, et quocumque vo-
 luntate de his actibus fieri et circa strahuntur et dolent videri inter
 manus Boerhaave tom 20 Chirur. ubi ipse tonitruum, et pro-
 mo more aperientissime tractat. Et hi, diducitur in sanguine
 nullo repositi fermentatione, neque in arteriis, neque in venis, sed
 quod in nullo statu repositus in ipso accidit, ut videtur quod a

bata est, aequa omnia ex parte, de materia prodest laed. Chimica
sunt ad dem in hae abili primo potius de de laed chimia san
tius edicenda & diaphana, volacili, rariosus, et aliamus, unde
delectata in dantibus calperis, miqua requisita sunt dicitur, de ea
que requisita sunt, at palatit, qd superius inqumus.

Ad motum
causam ad usumque, qua inest in prima illuciant quocumque
ad in statu naturali, qua in natura. In 1. si sanctus dicitur
sunt hae, quales, et videntur oia componi vana quum con
dunt ad dicitur de vana, ita dicitur dicitur dicitur
in aliqua compositi parte dicitur, et dicitur dicitur
quidam ut inflamat, et dicitur dicitur dicitur
calor totius corporis humani dicitur dicitur dicitur
qualis e calor febrium pcedit ita ad dicitur dicitur
in dicitur, ac dicitur, ad dicitur dicitur dicitur
de dicitur, calor corporis sit in dicitur, et motus ist dicitur
misi, et dicitur dicitur calor est dicitur. Praeterea dicitur
nisi, in dicitur dicitur dicitur dicitur dicitur
copul dicitur, non dicitur dicitur dicitur dicitur
et dicitur dicitur dicitur dicitur dicitur
quod dicitur dicitur dicitur dicitur dicitur

CAPVT 7.

De applicata natura, et constitutione cerebri

Ad intelligendū naturā cerebri necesse ē prius de partibus
cerebri, et nervorum aliqua dicitur. Cerebri dicitur duplex
ē, externa, vel, et interna. Cerebrum dicitur dicitur
quod cineris colore habet, et quasi cortex ē totius cerebri, dicitur
bulanis, qui sequitur interne partem, et ē blanda, dicitur
et medullata, dicitur dicitur dicitur dicitur
partem et dicitur dicitur dicitur dicitur
et dicitur dicitur dicitur dicitur dicitur
nervare in fibras dicitur qui dicitur dicitur dicitur
fibris dicitur dicitur dicitur dicitur dicitur
at licet fibris cerebri dicitur in procedant ab anterioribus, ut dicitur
dicitur, saltem certissimum ē id eisdem dicitur dicitur
nervis conjungi.

Sequitur humor albus, qui in fibris cerebri
pericamagna e opē pcedere ab humore albo sanguinis, qd

Probatur ratiōe existentia succi nervei. In primis; quia nullus
 ē in hūc corpore p̄ncipal, qd n̄ habeat immunicatōe ad cerebrū
 adeo ut nullalibet corpore pars, quē n̄ veniat cum cerebro, vel e eund
 morbo n̄ patiatur eund, & dicitur nulla ex in corpore pars, quē
 n̄ possit experiri morbum p̄ morbo ebrai, quē ora infirmitas effer
 atus praticis sp̄manti potunt, q̄a in febribus tūm p̄nd, in qui
 bus libet inflammatio: In oibus denique morbis rarissime ebrai
 in consensum. Hęc p̄bant immunicatōe eē imā inter ebrai nar
 vaque, et omnes corp̄s p̄s, quē immunicatō fieri debet nam p̄
 succū nervorū. Alia etiā ratiōe dicitur hūc succi existentia; q̄a non
 longinuis v̄g. in pede obd̄ aliquod tangat cutē, citissime fit p̄cepto
 illius obd̄ in ebrai, utque n̄ possit eam loca distantia p̄natis,
 quin p̄ mediū eund r̄v̄mū difundatur, fieri necesse ē, ut aliquid
 de ebrai mediū inter ebrai, et pedē, p̄ r̄v̄mū immunicatō cerebro in p̄
 v̄o facta ab obd̄ in ebrai p̄d̄, cumque hoc mediū n̄ aliud eē po
 ssit, quam licor nervorū, qui a cerebro ad pedē per nervos p̄dit:
 hinc requiritur admittēd̄ eē licorē quēdam in nervis a cerebro in pe
 des inferri immunicatū. Eodem ratiōe valet demon, q̄a in ip̄o
 motu quo pedē movere volumus ipsum movemus cumque volent
 movendi fiat in cerebro, et motus in pede esset ebrai, necesse sal
 debet quōdē mediū p̄ q̄ e cerebro immunicatō fiat in pedem et p̄d̄ e ca
 brao t̄m̄ mediū licor nervorū a cerebro distribuat in loc̄ p̄ e ca.

Vterius ratiōe dicitur existentia succi nervei; q̄a licor ille om̄i soli
 das corp̄ p̄ repleri n̄ possit im̄e ab axis; Et ratiōe in aran
 que in ip̄o dicitur, q̄a certū dicitur, sanguis recitat via transi
 de lege c̄a caratōis est axis in venas, quin distribuat p̄ p̄s, ab eo
 ut d̄nguis nunquam observat in statu naturali; dicitur vi morbo;
 cum liquoris humor repleri p̄s n̄ p̄cedat a sanguine sequen
 e ut procedat a cerebro per nervos. Confirmatō hęc, q̄a d̄
 solidū corp̄ p̄s alio v̄, et subicundum colorē t̄m̄ acquir
 unt a sanguine p̄ta labente: hinc requiritur humorē imple
 tem fibras, et p̄s solidū corp̄ n̄ eē sanguis, id potius licorē
 plurimum a cerebro p̄ nervos d̄tū v̄tū immunicatū; q̄d vterius
 etiā dicitur, q̄a ora mentis, et tactilagine, p̄p̄tōis madent
 iste per nervosq̄ hinc.

Hocum hoc firmata exemplo radiorum et
 plantarum, in quibus atena per radices immunicata succi du
 tantur, qui distribuat per v̄s radiorū p̄s, quōmque p̄ndat
 ad fibras minutas, et sene inceptibiles. In ip̄o plantis obsa
 vamus v̄vidid̄ p̄tariūm fibrat, quē n̄ habent sensibīlēm car
 tatem, utaque t̄m̄tariūm in debentur, vi p̄ nervos, sensibīlēm car
 tate distinctas, fluxat humor glutinosus, et p̄ v̄s corp̄ p̄s
 distribuat. Hoc c̄m̄ efferentur inferioribus manifestat̄ et
 ponimus liqui, quē q̄dque aquo licore replentur, et ipsa flux
 posse fluere p̄ fibrarū poros, et inserta ad motum quo aqua tran
 sit p̄n spongia manifestat. Deinde si videremus fluxū fibrarū sitūm
 cap̄ n̄t̄ et coherere necesse ē, ut n̄t̄ et relinquatur in paria t̄m̄tariūm

gularia, quae necesse est penetrabilia venibus propter exiguitatem
reipra tamen existere ipsa ratio demonstrat.

Tandem auctoritate non
circa existentia succi nervi tam *Phil.* quam *Almond.* *Stip.* plurimum
locis, et praecipue lib. de morb. cap. 10. de aere ac cerebro fluere in membris
quae sunt in motu eadem res, atque adeo ac capite de sex morbis
deducit. Plato, alique *Cruci.* *The.* *Oppius* dixerunt hominem eam
tam planam invenisse, adeo ut radices habeat in cerebro per quas atque
toti planam immittitur. Gal. eumque secretorie utriusque tenuere
didicimus ex cerebro ad aere per fluere in membris subtilissimum per nervos
quam spirituum animalium vocaverunt: in eo autem diffunduntur
nervosa *M.M.* quod Galen. sic licentiam nervorum tunc pure, et spirituum
habuerunt; modum autem in eorum spirituum iudicabant,
ad eam summam, et viscidam. Inter *M.M.* admittunt existentiam
succo nervi aere, fere, exceptis paucissimi, et pinguis. *Phil.* *Oppius* tam
recensimus.

Nunc inquirendum est an succus nervorum mutetur. Ita
ca hoc namque videntur *Phil.*, ac circa existentiam succi nervi, nam
plures ex illis, qui succo nervorum admittunt, in sedunt, ipsi nutri-
tiam excipere, quod magis mirandum est, quod Italiani eiusque secretor-
es nihil licentiam in nervis admittunt, neque spirituum, neque
tribunt, quod certe copiosius Anathomii praeter de observamus, et
philosophi scientes omnino repugnat. In eorum fundamentum Italiani, per-
dant de iuncturae membrae corpori, seu in statu naturali, seu in
basso fieri tantum ab anima, tunc in ab omni principio activo
vo, corporis tantum modo succurrent tunc in principio passivo, adeo
que improbitate naturalis in se spiritus, nec succo nervi.

Itaque quid faciat morbum respicitur *Phil.* *Si* obliquus in
axoper quid sanatur morbum? et ponderat *Phil.*, adeo quodque inter se
velit de corpore humano, vive sano, vive morbo dicitur ac capite
tri. Italiani aperire facillime, et plani, quod id est sine tribunt. *Phil.*
quis non videt hanc Italianam *Phil.* occidit hominibus, et non parum
indagationibus esse accomodatissima? nam ab omni illo tribit, et a
bore tribit dubij retineri potest dicendo *Phil.*, quo stinguunt in corpore pro-
cedere ab Italiana. Libet et aliquid obijciat Italiani, eiusque secretoribus
et ab omni gravissimo, paronon et huius recte respondimus *Phil.* *Phil.*
consonis: nihil tam absurdum dici potest, quod indicat ab aliquo Philo-
sopho.

Itaque nervorum succo ad nutriendum de vivere *Phil.* quae experit-
tia dicitur. praedominant nutriendi in cerebro fieri subitij labor-
dit restantane. sic videmus in vobis sapientia, fame atque labor-
corrupti vire vestitii immo post arumphi atque, Italiae aere, in
si quae species subtiliores atque ex ore, et venaculo ab omni immittunt
antiqua enatione atque per dixerunt ad in Chilo, et mixtae
um, arguunt atque ad ripandis subitij dependit namque labor-
tate dicitur atque in Chilo ab dubio immo refertur tardius de qua

retia, q̄a quingque horu admissis magis in et Chily q̄a natuā,
Immoicatu sanguis, et in mutacione carū dulci, potest.

facta p̄ Chylero idip̄m probat, nam aliquis p̄ chylero ejuncta in
intestinis necesse in distillare nervosē potest, nisi quatenus aucto
pē tentiones vā nervos quibus maxime apud dno mēstru p̄m
hinc, usque ad abas feruntur. Alique preparant, ut nutrentur,
et hoc simili modo simpit, ac obredolimus in op̄o p̄n chylero
injecto, in eo siḡl tangit, ut exibens in mēstru nō rēto dū
vixit et abo dminicēta et eorū stupesciat. Pā 2o: rucce nō p̄o
ad cutane, q̄a in Danbūsi membrū rēto nō mēstru, et p̄n
nō mōnō. n̄ hāc gāna, r̄m q̄a dēficiē rucce nō p̄o p̄p̄n obtu
oē nō rōnd ad mēstru d̄nā dēficiē tēndētiā. Pā 3o: q̄a mōnō
b̄a a nō rōnd q̄a dēficiē p̄n mēstru in eo p̄o loco v̄bā rōnd
cōrōnā, quē dēficiē v̄bā in rāquidē in qua nō rōnd p̄nā.
p̄ mēstru h̄ obstruēti, et nō r̄v̄ a cōrōnd p̄o ad dēficiē et r̄m, atq̄e
ad eo in eo mōnō d̄ngit, ut p̄o totū q̄a q̄a in f̄p̄m h̄m ac
p̄nōt a nō rōnd cōrōnd d̄nā p̄nā, n̄ rōnd mōnō r̄m, et cōrō
p̄o in f̄p̄m v̄i et tēnō, et cōrō r̄m et cōrō n̄ r̄m, et cōrō
dēficiēnt, q̄a m̄ p̄o r̄m ac p̄nōt a nō rōnd sp̄nāli mēstru
qui ad obstruēti d̄nt, et mōnō, n̄ t̄nō mōnō quē dēficiē mēstru
p̄nōt r̄m r̄m d̄nt.

¶ h̄m p̄nā q̄a mēstru n̄ r̄m gēlāno
rō sp̄nāli mēstru ad h̄cā mōnō p̄nōt m̄ h̄m n̄ r̄m, n̄ r̄m
b̄a p̄nōt p̄nōt h̄m r̄m. P̄nōt mōnō p̄nōt a nō rōnd h̄m r̄m
c̄a h̄m r̄m p̄nōt mōnō m̄ r̄m v̄i et tēnō, et cōrō
h̄m r̄m, atq̄e h̄m r̄m d̄nt, q̄a in d̄nō mōnō m̄ r̄m
et n̄ r̄m c̄a d̄nt, et cōrō, et cōrō, et cōrō, et cōrō
m̄ r̄m ad h̄cā mēstru sp̄nāli mēstru apud r̄m d̄nt
r̄m p̄nōt h̄m d̄nt, unde r̄m dēficiē m̄ r̄m p̄nōt r̄m
p̄nōt h̄m d̄nt, q̄m r̄m nō rōnd in cōrō et sp̄nāli mēstru
r̄m h̄m cōrō r̄m. In r̄m dēficiē r̄m q̄a d̄nt in cōrō m̄ r̄m
p̄nōt, q̄a r̄m r̄m d̄nt h̄m r̄m r̄m, q̄a ad d̄nt r̄m r̄m
r̄m h̄m, et q̄a d̄nt h̄m p̄nōt et r̄m r̄m r̄m, et m̄ r̄m
mōnō, r̄m d̄nt q̄a in mōnō r̄m r̄m r̄m r̄m r̄m r̄m
q̄a r̄m r̄m r̄m r̄m, q̄a ad r̄m r̄m r̄m r̄m r̄m r̄m r̄m
p̄nōt al̄ r̄m r̄m r̄m r̄m r̄m r̄m r̄m r̄m r̄m r̄m r̄m r̄m
d̄nt r̄m r̄m r̄m r̄m, et r̄m, q̄a r̄m r̄m r̄m r̄m r̄m r̄m r̄m
d̄nt h̄m.

Nunc videtur quomodo ex chilo, et sanguine fiat
ceteri nervi, ex quibus dminicēta ad mōnō. Duo vix
explicanda d̄nt. Primum ē quomodo ex chilo, et sangui-
ne fiat r̄m r̄m. Secundum ē quomodo ex r̄m r̄m
et cōrō p̄nōt p̄nōt. Secundum h̄m in d̄nt p̄nōt p̄nōt p̄nōt
p̄nōt cōrō dminicēti p̄nōt p̄nōt p̄nōt p̄nōt p̄nōt p̄nōt
sanguine. Ep̄nōt d̄nt, et ad h̄cā p̄nōt p̄nōt p̄nōt p̄nōt
lo h̄m dminicēta cōrō p̄nōt p̄nōt, q̄m r̄m r̄m r̄m r̄m
r̄m r̄m r̄m r̄m r̄m r̄m r̄m r̄m r̄m r̄m r̄m r̄m r̄m r̄m
in d̄nt d̄nt mōnō, et r̄m r̄m r̄m r̄m r̄m r̄m r̄m r̄m r̄m
mō mēstru in cōrō r̄m r̄m r̄m r̄m r̄m r̄m r̄m r̄m r̄m
mōnō cōrō, atq̄e r̄m r̄m r̄m r̄m r̄m r̄m r̄m r̄m r̄m r̄m
mōnō, p̄nōt p̄nōt a nō rōnd cōrō p̄nōt, et h̄m dēficiē
tēnō r̄m, et c̄a h̄m d̄nt r̄m r̄m r̄m r̄m r̄m r̄m r̄m r̄m r̄m
et r̄m r̄m r̄m r̄m, et r̄m r̄m r̄m r̄m r̄m r̄m r̄m r̄m r̄m
et r̄m r̄m r̄m r̄m, et r̄m r̄m r̄m r̄m r̄m r̄m r̄m r̄m r̄m

Ad idem observamus in illis qui uno nomine abuterentur nam
 in ipis observamus uno adhuc in ventriculo existente citissime
 somnum induci et ebrietas, et idem contingit in medicinali prætin
 emittis valentioribus; sic observamus abaromphali Sudo
 prætin hepatis animum, seu croci metalloid parturmo tran
 sato tempore vomitus enozues sequi, atque virtus tali medi
 cini abro prætinime omniatur, et ex ipso producia copia
 humoris nutriti; eodem modo observamus in venenis, Atropi
 dum dumsta aliqua venena per os, et in venenis injecta
 statim abro immunita, primumque gravia l'egit, et postea
 observata in venenis et in facibus. Ex quibus obvis, et abro
 modo di phenomenon in practi frequentia observabilibus eidentior
 me de ducta est venenulo in abro immine immunitate per ubi
 filioze, tam medicamenti, quam abro.

Hæc immunitas fit per
 nervos p' nūd superioris, nam tunc ventriculo vere sp'imentu
 bus, et de re in ventriculo existente, via vi elastica, ut pon
 deat d'auverne ad prætin per subtili atonid sua substituta se
 nuntia per nervos, in quibus multa e' rei tenuia aded mid, quo
 in subly extenuis videmus a clo, acru prætin aqua ascendere
 p' subto capillare usque ad magna altitudine. Ad hanc actione
 ambiant ead' abro trahens ad sepe subtili atonid que acru
 tid n' dicit in vixore incognita, et in ipsa mecanica disposi
 tione pud abro, eiusque medullis, ad ead' mid quo videmus con
 elastica alia corpa ad se trahere n' si oulta, et postea m'len
 nica dispositioe subto pud e lege prætin, et per n' dicit et hanc
 que omnia ex ipa secretis intelligentia. Sed dicit: si necesse
 vent descendit per nervos, quomodo poterunt per eodem ab
 cendere per subtiliore atonid ex venenulo in abro? et ad
 fieri posse per eodem nervos, et per distincta via, nam p' supra
 sed etotand' nervos circa locum illud, in quo nervi membras
 d'ing' matris cooptata, ascendunt per aliam corpa atonid et
 abro, descendunt autem p' ipa corpa medullare nervi, ad
 eidem quo contingit in plantis, et abro n' dicit, in quibus humor
 ascendit ex radibus usque ad vertebra p' locum que emittit cor
 tice, et truncu; ipse autem humor descendit per venenula
 boni subto.

Et sanguine immunitate abro seu sanguine
 ut pat' succu nervu, nam ubi atq' p' matris deprehendit nuda
 ula parvissima, que sub vixore continent subtili abro corticali
 ipita ex vixore atonid matris transiretend' sanguine nuntia
 dand' et subto in subtili abro corticali, in qua vixore prætin
 et exinde transit in subtili abro corticali, in qua in d'ulare vixore
 perfectioe acquirit, ut dicitur in vixore nuntia ad m'len d'ine et
 deducitur de ad sanguine ex ipa prætin, et per n' dicit, in quibus
 ad ante magna copia, et nuntia, per n' dicit, in quibus
 gume magna copia subtili nutriti abro immine immunitatem.

Nunc de
 diducitve succi nervi agendū e. Cum igitur nervi immine
 ex bonis sint omnium pud vixore totius corporis, atque nulli se re

repibile punctu in toto corpore in quo n̄ reperitur fibra
nervosa, fate deducitur sicut nervos fluentes per nervos
sem̄ distribui per os illas per, per qd̄ nervos distribuit. Quia nulla
exit assignabili in corpore panis ad quod n̄ perveniat status nervos.
Sicut tamē notanda ē necc̄ nervos a cerebro discedi in quibus
corporeis sūt peculliani hōiē distribuit, et rōnd, quōd ex quib̄
panis part̄ et pecullione structurā habeat. sic nōd et ut nōsque de
cahali nōd elevante, necus nervos. Causa distributioi succum
nec̄ sola, et praecipua ē cox; proxima autē, et minima ē vis elastica
mucos̄, cōm̄. Conm̄, rōnque in ab̄ eundē sanguine
ultimo p̄mittit, adeoque impellit succū nervos ut transeat, ex eo
ultima vasa subtilia corticalis, sup̄caudē cōm̄ rōna elastica p̄
m̄m̄ eandē subtilia corticalis, per succū in ipsa venis v̄tū
fona impellunt.

Postquam egiimus de distributioe et generatione
cū nervi agendum ē de circub̄. Cum igitur succū nervosū p̄
solidā distribuatē m̄m̄ copia qm̄ p̄d̄p̄m̄ tūd m̄m̄ requirit
necesse ē, ut portis m̄p̄abundantē et p̄p̄m̄ rōnō, ne in
de om̄, et gravamē inducat. igitur subtilia m̄m̄, qm̄ post p̄
mucos̄, rōnque, rōnque in sanguine, et eo sanguine dē d̄m̄
m̄m̄, rōnque, rōnque in sanguine, et eo sanguine dē d̄m̄
m̄m̄. Hic ē circub̄, qm̄ origō rōd nōd in ip̄s̄ p̄m̄ solidi
p̄ vasa lymphatica, et nervosa. Cum igitur vasa lymphati-
ca om̄ tendant in cub̄ d̄m̄, d̄m̄, d̄m̄, d̄m̄, d̄m̄, d̄m̄, d̄m̄, d̄m̄,
subelastica, indēfit, ut lymphā ad dictas p̄, dē d̄m̄, ipsa quē
cūlo m̄p̄m̄ et post tūd in sanguine. Praecipua lymphā nōd
aliud ē, qm̄ subtilia tenuissima succū nervosū et p̄m̄ solidi, et sup̄
corporeis in eandē delata, atque adeo p̄m̄ ip̄m̄ v̄tū m̄
om̄ d̄m̄, ut dē d̄m̄ in eandē sanguine.

Explicanda nunc
ē n̄a, et m̄ d̄m̄ succū nervosū, cum succū nervosū p̄p̄m̄
d̄m̄ d̄m̄ ad p̄m̄ m̄m̄, et ad eandē m̄m̄, et rōnque d̄m̄
eandē, necesse ē, ut dupl̄ d̄m̄ m̄m̄, alia rōnque d̄m̄
p̄m̄ m̄m̄. Succū nervosū subtilia ē flūm̄ m̄m̄ d̄m̄
n̄a, et v̄tū et m̄m̄ m̄m̄ p̄m̄ d̄m̄, q̄a subtilia
et glutinosa n̄a m̄m̄ ad m̄m̄ p̄m̄ d̄m̄, q̄a subtilia
n̄a fate ad h̄m̄, facillimē cum eis glutinosa, et m̄m̄
n̄a subtilia d̄m̄. Idem videmus succū nutritivū, planta
n̄a, et aliud glutinosū, et viscosū, ē, et in aq̄m̄ h̄m̄
viscidior quā in plantis. Propterea venis minimū ē in venis
p̄p̄m̄ in aqua, et ab eo elementali glutinosiora quā d̄m̄
ē p̄m̄ m̄m̄, et quibus d̄m̄ postea glucos̄ d̄m̄, q̄
magna copia visidet in aq̄m̄, et quibus postea v̄tū d̄m̄
tū m̄ aq̄m̄ succū nutritivū glutinosū, et tenax.

Intendati-
menta quibus hōiē coctā v̄tū, alia sūt nimis glutino-
sa, et alia p̄m̄ alia m̄m̄. Deinde q̄ d̄m̄ d̄m̄ a tonū
d̄m̄ m̄ ē solēt, nam in quibusdā atq̄ ad aquā n̄a m̄m̄
nat̄: m̄m̄ venis m̄m̄ ē glutinosior, adeo ut alia ex plantis de-
sumpta visido, seu glutinosior aq̄m̄ humore plurimū abundantior,
quā venis m̄m̄ et aq̄m̄ glutinosa d̄m̄ d̄m̄. P̄m̄

quidē ē mixtura summa ēe diversitate, nā corā univocitatē
 hinc frequēte profusa ē glutine tenui, ex moderato, in remanentibus
 autē a tibus glutin solis ēe dicta glutini natura. Hōc igitur summa
 a tate exaergetabilibus, sive op a tibus decepta substat. Hōc autē glu-
 tinosa vāribus nāp cohaerē. Et vltentus profiat, et in ipsa dicitur
 tē in pōta nāp, et substat, cumque hoc in eisdē gaudent vāribus
 ab a tibus substat cohaerē, indetē, ut in a tibus nāp in eque dicitur
 tatur substat a tibus in indole glutinosā substat hōc mētē, in
 alijs in profusa.

Propterea qui dicitur in indole, ex eo tempore
 memo debili substat mētē hōc gelatinoso, a gres panu oleo
 et modice vāribus, quā fortigui pōta vocantur. Quā
 tē fortigui, vāribus fibris, et vāribus vāribus vocantur mētē hōc
 hōc gelatinoso, vāribus oleo, et tenac. In vāribus substat glutinosa
 succi nervi ēate coagulabilis a calore vāribus, vāribus pōta calore
 a gres ēate coagulabilis a calore vāribus, ut oleosa pōta, et vāribus, quā in vāribus
 pōta ēate coagulabilis a calore vāribus, et ad vāribus substat vāribus mētē,
 vāribus ēate coagulabilis a calore vāribus, hōc vāribus, hōc
 vāribus dicitur. Vāribus dicitur succi nervi qdōque vāribus, hōc
 hōc vāribus nāp, et ex vāribus, quā in vāribus vāribus vāribus: dicitur
 vāribus etia succi nervi in vāribus cohaerē pōta pōta acquirere
 in indole vāribus dicitur in nāp ipsius pōta. Vāribus licet vāribus
 quālibet cohaerē pōta mētē se ēe dicitur, et quālibet mētē vāribus
 ēate coagulabilis a calore vāribus, vāribus mētē in vāribus vāribus
 vāribus vāribus a calore vāribus, et acquirere pōta vāribus pōta
 vāribus pōta mētē.

Substantia spirituosiora succi nervi nāp
 parata ab eis dicitur, quā substantia glutinosa mixta ad pōta
 vāribus nāp, et indole succi nervi. Fortigui vāribus dicitur
 in nervi mētē aliud ēe substantia, quā spirituosiora, et ad appellatur
 vāribus animalē. Sed ad id pōta vāribus sit pōta mētē glutinosa substantia
 glutinosa, et mētē vāribus pōta dicitur ēate coagulabilis a calore vāribus
 in vāribus vāribus vāribus ad substantia glutinosa, et mētē vāribus.
 Itaque in vāribus succi nervi pōta vāribus substantia pōta, vāribus
 ēate coagulabilis a calore vāribus ad substantia glutinosa talis mētē vāribus
 substantia glutinosa, vāribus, et spirituosiora mētē mētē vāribus vāribus
 vāribus vāribus, nōp vāribus vāribus, ad id mētē vāribus in
 vāribus pōta, et vāribus vāribus anomalia pōta vāribus et summa mo-
 bile vāribus ēate coagulabilis a calore vāribus, et vāribus vāribus vāribus
 totius vāribus.

Succi nervi dicitur ēate coagulabilis a calore vāribus
 dicitur vāribus vāribus, ac hōc talis substantia vāribus pōta
 vāribus vāribus vāribus, et a vāribus vāribus vāribus. Observamus
 qd applicati medicamentis spirituosiora, vāribus, vāribus vāribus vāribus
 mētē vāribus vāribus vāribus, atque ad id in vāribus vāribus
 vāribus ad vāribus vāribus. In mētē vāribus vāribus, et alijs vāribus
 mētē vāribus aqua Regis vāribus, et vāribus vāribus, et alijs vāribus
 vāribus vāribus, vāribus, vāribus vāribus vāribus vāribus vāribus
 aliā nāp nisi qd substantia spirituosiora dicitur vāribus vāribus
 observamus aliqua ēate medicamentis, quā in vāribus vāribus dicitur
 vāribus vāribus vāribus, quā nāp vāribus vāribus in substantia

spirituosa, et mobilissima succi nervorum. Eodem modo observamus
fieri morbos, pendere, vel ex defectu, vel ex alterate huius sub-
stantie, nam de illi morbi, qui ab aña maligna proveniunt
videntur generari in substantia spiritibus, nam videntur imperbi-
lioni huius de crassa in coluini manente. Sic accidit in peste
in qua plerumq; morbus epidemicus, et in affeccionibus histericis, ex ac-
tione spirituum videntur haberi.

Sensus, et motus vult autem certissi-
ma esse substantie spirituosae nervorum, nam in credibili velocitate move-
ri pedes volente tota, et incredibili velocitate totum tangere pedes per
gratia in cerebro qui ora fieri non possunt nisi media turbida mobilis-
sima et spiritibus, ut inferimus applicabimus. Ex his deducitur substantia
spiritibus duplici esse in corpore, nempe, et in cerebro maxime
et in corpore, quia in eo praecipue generatur, et exinde in reliquas
partes distribuitur. Hinc optime dicitur videntur haberi quod se con-
tentionem substantie spirituosae totius corporis, atque vult nos posse
a sequi formam totius corporis spirituosae, ac si formam totius corporis
hinc, hinc. Penetratur hinc substantia per se ipsa valaciam spirituosam
atque per se ethere, et per se aere, et igne. Hic substantia spirituosam
nunc mobilis in pauca vitate magnos sedere electus, quia in probis
anale, et optate, sed ambiguitate, et elasticitate vulta in quo com-
plicitas subtilis eius quanto vultum regat motus, sed prima alia per
velocitas subtilis eius quanto vultum regat motus, sed prima alia per
tentionem ad succi nervorum, intelligi debere in posse nisi spirituum
peccata conformatione operantur per in quibus operantur hinc spiritibus di-
vi videntur vultum, quibus penetrantur potest ad vultum, et vultum
nervorum in corpore humano melius cognoscitur.

Capitulum 8. Explicatio constitutio organica viscerum eorumque functiones.

Inter viscera considerata in genere videntur omnia viscera esse
vasculosa, hoc est vasa distenta in totis partibus. Creditur tamen vasa
nisi post malumque viscera tota esse glandulosa, seu glandularum conglomera-
tionem, et spatiosa ex multis glandulis conglobatis. Vnde Rivierus
et Heisterius plures experimentis probantur vasa viscera in se dan-
tibus, sed vasculosa. Quibus vasa, et vasa, hinc in multitudine
vultum, nisi aliud in quibus aggregat esse vultum, variis sanguinis
vultum lymphatici, et alijs hinc vultum, vane inter se vultum, et vultum
ca hinc vultum. Nihilominus vultum, et mechanica, quibus vultum
vultum observantur, et vultum in vultum vultum vultum, in ca-
vum vultum vultum, variisque vultum vultum, et vultum, et di-
vultum vultum vultum, vultum vultum, vultum vultum, et vultum
vultum vultum vultum, quibus vultum vultum vultum vultum
vultum.

Hec die vultum vultum, et numerus vultum vultum vultum.

hinc ex his enim tribus inesse dupliciter resultat diversa positorum
 viscerum ab alio, admodum quo videmus in rectis sedicibus
 una ad se discreta, sed ad se discreta binatione, flamento
 xid quibus sponte. Ex hac fabrica, ex fortuna viscerum
 tate in quibus viscerum discreta humorum humorum, nam in uno
 viscerum humorum lentius, in alio tardius fluxunt, et in uno
 humorum exsunt, in alio attenuata ad eundem, quod videmus
 in rebus ceteris, vnde et eundem humorum dicitur machinis
 facientibus, vnde. resultat etiam ut humorum nutrien quibus
 bet viscerum licet a comuni fonte succi nervi pcedat, nisi
 ex fiat peculiaris natura, quia humorum reperitur in viscerum
 acquirit naturam, et dicitur affectibus sua diversis positorum,
 et fabrica viscerum.

Idipsum observamus in plantis, et arboribus,
 in quibus videmus eundem esse succum, qui radice et terram
 ex discreta adquirunt naturam in dicitur partibus plantis prope
 quodque dicitur, ut coarctat omnis arboris ut punctum, cuius
 flores sint arborum, et dicitur in samburo. Similiter in
 per papavum radice emetica, et ceteris per plantis tunc
 dicitur. Eodem modo observamus in fructibus arborum
 dicitur dicitur a ceteris plantis partibus, atque si a ceteris
 noverimus, qui dicitur in arboribus pluribus dicitur
 et in una eademque plurima dicitur, quod in pluribus quorum
 natura varietas illa colorum, qui in pluribus quorum
 dicitur.

Hoc omnia probantur ex discreta Mechanis,
 et structura, quod in quibus humorum continentur, videtur et in
 quibus viscerum dicitur et ab omni humorum ad eundem viscerum
 nutrien, et dicitur eundem naturam dicitur. Propterea
 vana in quibus viscerum dicitur in dicitur ceteris partibus,
 indeque dicitur quoniam dicitur humorum dicitur, et
 sic in hepate bili, in testibus semen in liene humorum dicitur, et in
 aditus in renibus vana, in vesiculis lymphis dicitur, et in
 dicitur partibus humorum dicitur, et dicitur per dicitur ac
 dicitur ob dicitur mechanica structura per dicitur ac
 dicitur affectiones, et dicitur in. Ex hac observata plurima
 quoniam in partibus observanda, et vana. In primis cognos
 dicitur viscerum posse per, per humorum dicitur, et dicitur
 aliquid acquiritur, et a ceteris viscerum, per humorum
 humorum succi nervi in viscerum ab omni, per dicitur
 in viscerum male recepti.

Obstructio viscerum fieri solet quando
 eundem vasa, seu fons dicitur aut nimis ex parte, et
 humorum copia adque, quod per dicitur in mac dicitur
 et propter motum. Cum ergo partes per dicitur
 nequeant omnia hinc, quod dicitur dicitur, et
 alterare, inde fit, ut magna copia humorum dicitur
 dicitur maneat, quod obstructio dicitur. In hinc dicitur

in succo de renibus fuerit crassus, et amara videtur dicitur, hinc
obstructionis viscosa, quae a Bagli. dicitur viscus amara; in aliis
hinc crassus obstructionis crassus fuerit, et provocatus natura
humiditate, et blande alioquin hinc; hinc dicitur obstructionem
fieri ad hunc melancholicum; in quo hinc obstructionem efficiens
fuerit crassus et viscidus, et neq. amarus, neq. adustus tunc ad
Hnegall. 11. viscidum spontaneum dicitur.

Idem hinc obstructionem
efficiens fuerit tenuis et aquicus tunc dicitur serenus. 1. species
obstructionis, quae dicitur procedere ad hunc viscosum, propria est eo
ad qui epatis morbi laborant. 2. species quae dicitur proce
ad hunc melancholicum, propria est eorum qui morbi laenis affligunt.
ex. 3. species obstructionis, et 4. quae communiter dicitur et dicitur,
communis est illi quibus cerebrum debile est. Notandum est quod raro repe
riuntur una species obstructionis sine alia, quia cum partes
omnes mutuo inter se dependent, facile fit ut ad morbum
unius, alterius etiam morbi sequatur. Notandum est, eas omnes
obstructiones, hec procedant tanquam a fonte ad riuos et eodem
rivo riuos, nihilominus hinc dicitur procedere ad riuos faci
ca viscosum, et dicitur elaborare, quae hinc impunctio viscerum acqui
runt. Denique notandum est quod nae in partibus visceribus tali modo re
stantur dicitur, ut in ipsis fiant secretiones superfluarum,
ad quod ad secretionem hinc, qui superabundant ex partibus riuo
one riuo procedunt, non fit pars obstructio, nisi secretionem hinc male fi
ant, tunc hinc crudi detinentur in parte et causant obstructionem,
quae obstructio ita defixi potest. Concordat et de renibus hinc re
perabundantiam in aliqua parte ipsius functionem, hinc, et
motus hinc debitor immunitatis.

Cap. D.

De Secretionibus humorum.

Cū omnes spiritus partes in acie nutritionis excrescentia generent, cūq;
 digere excreta reatio morosa debent peccare nisi a natura expellantur,
 p̄inde in vasis spiritus partibus sunt secreciones huiusmodi superfluae et p̄ma
 extra spiritus expelluntur. Hinc Diacnes sunt in partibus omnibus, quia dicitur
 huiusmodi secretio, dicitur eorum excrescentia. Media secretionem huiusmodi
 separantur ab utilis, media vō excrescentia huiusmodi superflua
 rati expelluntur ad portam. Huiusmodi superflua qui ad alia separantur in secretionem
 nō quōdamōdō continentia in dicitur per aliquid tempus antequam excrescant, p̄
 aliq̄ usus laudabiles, et nō dicitur, quōdamōdō expelluntur extra spiritus ita
 ac separantur a reliquis. Sic videmus videri separata in ep̄ate dicitur
 in vesica fellea, et succo pancreatico in pancreate, postquam secre-
 ti sunt a reliquis huiusmodi. Huiusmodi huiusmodi qui per eadem in margine
 avolant, et excreta in regione quae expelluntur per alia nō continentia
 p̄tra aliquid usum in dicitur.

Fortasse obicit aliquis, quod secreciones sunt ali-
 quorū huiusmodi qui nō sunt superflua, dicitur laudabiles, ut apertae in vasis a liquore
 rheumatis, mucus in vasis, aqua pericardii, et alia huiusmodi huiusmodi
 maxime vitales. ^{mut} Hinc p̄dicitur huiusmodi non esse vitales p̄ aliq̄d tem-
 pus, in quo unus videri excrescent, rati dicitur duo videri, tunc videtur vitales,
 dicitur videri, ad huiusmodi observans dicitur huiusmodi mutari, et aliquos videri ad po-
 re, et nos nō videtur accrescere, videri eos vocamus superflua, respectu nutritionis
 partium, quod ad aliquid usum quōdamōdō dicitur, et tunc post illud usum id eadem
 vitales superflua videtur et superflua dicitur. Hinc, postea videmus quomodo
 fiat huiusmodi superflua secretionem, cūq; hac de re multas excrescentias sent quod
 ones agravisimus videri p̄tra ea nō videri huiusmodi p̄tra excrescentiam, ut p̄tra
 ea melius apertae videri de secretionem iudicium.

Antiqui medici qui Arabum
 schola sequentia secretionem huiusmodi videri facti ex p̄tra, dicitur
 nō nisi spiritus, et plurimum videri dicitur, nō facti ex p̄tra, dicitur
 ē, eo videri ex p̄tra, et dicitur ad expelli per videri ex p̄tra, dicitur
 dicitur ad expelli per eadem portam expelli, quae expelli ē ad expelli per eadem portam.

Chimici qui fuerunt rari, tales in expregnandis antiquis dogmatibus scho-
larum, et infelicissimi in suis stabilendis iudicauerunt, resecione huius
fieri per fermenta speciali existentia in quibusdam partibus. Hec fermenta
dicunt esse illa huiusmodi resecionem, ac ponde creditur, quod de sanguine
perveniat ad viscera, ibi abstrahatur a fermentis proprio, et resecionem a san-
gue huiusmodi tali fermento, d' hęc opinio usque hinc fuit explorata ab omnibus
medicis, quia non statuerunt ea que revera contingunt in natura, distans adhibitis
suis fingunt que contingere possunt. P' hęc certum dicitur experiri a Bellino,
Ruzquino, Podbarda, et Bianchi factis, nullum esse fermentum in visceribus,
d' figmentum esse Chemicorum, adeo ut nullo modo fiat resecio, nec fieri
possit p' talia fermenta.

Alii reducantur poros parvius et parvas huiusmodi reseci-
vendi sicut dicitur poris et totum fimbriat secretis, atque adeo fieri per proprie-
tatem resecionem in poris p' q' fit resecio, sic in poris hanc parvas
circumscriptas resecionem possunt p' poros cuiusdam figurę, et non per alios,
adeo ut natura sic statueret poros viscerum variari inter se pro
sive huiusmodi resecionem. Sic statuerunt poros epatici dicitur et apertis
venis, quia vili et vicina dicitur gaudere poris. Huiusmodi sicut dicitur.
maxi ex parte d' veniunt in eo quod in visceribus reperiantur fere in
fines glandularum instans dicitur poris, et d' p' q' ad peculiaris huiusmodi
viscerum resecionem. d' hęc opinio etiam explorata est ab omnibus eruditionibus, post
quod Heister demonstravit resecionem non fieri in glandulis, neque p'
d' resecionem pororum, neque ulius unquam observatio videtur potuit talis
poros, et multo minus eorum distinctas, neque figurę parvas huiusmodi.

Exita

quocumque dicitur a poris. (resecio) voce appellare huiusmodi in thematibus
fuerit, ut in factis Bianchi circa figurę pororum et parvas huiusmodi fig-
mentum s' speciosa, in quibus non proponunt quod actu est in d' poris, quod potest
esse, si Deus voluerit et ipse aliter formare. Unde tales d' resecionem, que non parvas,
et non adhibentur actu existentia ad eum modum que, loquuntur in themate mun-
di d' p' q' imaginari et adhibitis suo in resecio quod san' d' veniunt pot-
statum mundi potest non in actu. Huiusmodi ergo resecio, opinio d' resecionem
huiusmodi resecionem fieri, p' modum evaporari, p' modum resecionem. Hęc est
hęc non explorandi resecionem simpliciter, et non, p' parvas acomodari,
et non d' resecionem d' p' q' hanc resecionem resecionem fuerit d' veniunt ad partem

facit resudare per ex plurimū coacti quā in hunc remble coagman
tanti ad eū mēū quo videmus succos arborū per exuēdō et con
tūd arborū resudare, a reliquis hūidū separari, et in guttata
et rēmas ducit.

Quia observamus sudorē veniē p̄ ex p̄cōne dēdū,
et in plūb̄ rēb̄ videmus hūidū in nēbulis dēstōis p̄ rēridaōne p̄cō
copelli, ut in oleo pinguedine aliq̄q̄ hūidū hūidū observamus.
Per evaporationē fit secretio, quāvis in calōis et motus fibrarū ip̄cō
hūidū attenuant, et in vapores dēstōant. P̄cō rēridaōne ē ex san
gue nullo alio modo fieri secretioes, quā p̄ evaporationē, cū imp̄ d̄tina
ta in venis et arteriis, et ceteri ferat̄ motu, et nullus ap̄cō
in d̄p̄cōe locus dēstōant̄ ad secretioē hūidū ex sanguine. Iḡcō
transpiratio, quā ē evagatio copiosissima fit p̄ evaporationē n̄
sōm̄, ex succo nervos, dētia ex sanguine, nec̄ igit̄ hīs duob̄
modis fiunt in ore hūidū secretioes, nisi d̄m̄m̄, in quā d̄t
parte aliq̄d̄ p̄cedunt d̄t̄m̄, q̄d̄ d̄cūt ad secretioē d̄t̄m̄
hūidū, et p̄p̄id̄ eūdem̄ parte. P̄cō rēridaōne admittendū in ep̄cō
re ad secretioē vili, q̄d̄ n̄ reperit̄ in rēridaōne p̄cō rēridaōne
uxorū, atq̄ d̄cō oportundū eū de secretioē in parte tractare,
et de nōa hūidū, qui in quābet̄ parte rēridaōne.

Cap. 10^m De secretioibus Viliis.

Hepar ē viscus sitū in ipocondriū dextero colōis, nigricans,
et ruberis satis calidū, spongiōsū, p̄cipue ex variis sanguinib̄, et nō
vis, variis lymphaticis, et viliatib̄, ex quib̄ ord̄ ^{Imūis} sicut se tenet,
et omnia membra d̄plexis d̄t̄m̄ hēp̄cō. Unde recte dicit̄ hepar
ēē rubriā vasculosa, et t̄d̄ spermatica, q̄a n̄ a sanguine in mini
mis variis d̄t̄m̄ p̄cō d̄t̄m̄, hepar manet̄ albidū, et plurius ob̄cō
varunt Lēdōniū, et P̄uigūm̄. Vasa sanguinea hepatis n̄ axta
ep̄atica, vena porta, et vena Cava, quō oīa satis explorata n̄ in nō
compendio anatōmico d̄t̄m̄ eorū fit in ep̄ate, partē rēridaōne
et partē evaporationē, rēridaōne fit quāvis ex nervis p̄ rēridaōne
ep̄atis rubriā imp̄cō rēridaōne hūidū flavescēt̄ p̄ evapo

namque per talia secretis, quoniam vitiosa nutritia epatis expe-
ratur a calore viscerum et in vesicula adustus in bilium ducitur.

Ut hęc
oia melius ingranca scilicet, vnde dicitur ex ipso succo nervo
sed nutritio, quamvis hic p. calorem, adustione, flavitudo adqui-
rit, et amaritudinem huius nervi ut iam diximus, ut natus
sit debet esse molis, gelatinosus, albescens, et modice renaxus.
si autem preternaturali redacta plus modo vitiosa potest, atque vitia
que tunc adquiruntur, succo nervo sub nomine cacochymie,
explata sunt ab aliis, atque adeo tot potest esse vitia succi nervi, quod
est species cacochymie. Si igitur succus nervus nimio calore
uratur, et per adustionem clarescat, aut saltem nimis amarus, et acutus
redacta, tunc adest in epate cacochymia villosa, in qua huius villosi-
tus in epate solo reperitur, et vulgo creditur, quod totum dicitur
distribuitur eodem modo quo distribuitur succus nervus, indeque
fit ut in facie, et in colore totius epatis appareant nosse huius
villosi dominantis, seu quod idem est succi nervi villositatis. Inde
etiam fit ut quodam villosi excernatur per nares, et observata in
Hæmorrhoidibus, et quodam excernatur per tuium, spiritum villosi flavet
cent, ut quotidiani observatur in Pleuride, et deest. laudibus
a Capite.

In statu naturali huius villosi superflui et nimis calidi
factus excernitur in epate, ut expellatur a epate, et non nocet,
eodem modo quo in renibus excernitur aquellus huius superflui, ut
epati non nocet. Verum si quacumque copia vitiosus succus villosus
generari magis copia quam pro salute acquiritur, spiritum huius
nervum non posse in epate secreti, tunc morbi fiunt adhibere
procedentes. Vitia ipsius succi nervi quatuor videlicet,
plura esse possunt, et diversa. 2° dicitur vitiosus gradus, et vitiosus
ita dicitur mixtura aliorum humorum. Hinc fieri potest, ut vitiosus
in statu preternaturali sit intensus flavus, vitiosus perna
ceus, emarginatus, et variabilis intensus flavus fit, quod succus ner-
vus a quibusvis causa magis calore adquirunt, quam pro statu

nali sequitur, et hoc ipsi vili simili in colore cruce. Vili
 vitellina similis e in colore et rubra vitelli ovorum.
 Vili porracea colore porri imitata, crugentosa colore
 laudina, et atra colore ^{niguum} reparentat, cū autē plus morbi
 et gravissimi adiecti vili species pueniant, pinda et
 nū gerant in puali explorabimur.

Vili vitellina generat ex
 ruce nervos excalefacto, et in morbis excoerata imperia
 cit dispoone infatoida videtur. Vili porracea dupli mo fieri
 pot, p rima aduisione ruci nervi rruis, p mixtura aliu
 ius huius accia in 1^a regione existentis cū vile corrupta. Vere
 rucū e hunc viridū, seu porraceū vomitu, et per alvi fluxū
 fecū plost perdere atq. d ppe, q. q. a sola regione, si atro
 d ppe pcedat frequenter solet dungi cū excretio cū qua
 vims nuptis atq. adeo viles excretiones dungiunt in fe
 bris putrida et malioris. Si autē excretio huius viridi fiat
 a sola regione, tunc fieri solet cū fecū rruis, et mren
 rruis, cū venis rruis, et amaritudine, aliisq. p m
 p matis, quz morbos 1^a regionis comitari solent. In pu
 eris frequens iū obexantia viles excretiones hanc tali
 ordine, ut hūa expulere a d ppe tempore expulsiōis n
 sit viridū, d albo-flavescent, et postmodū per amissionē
 aeris ambiētis talis hūa viridū redit, q. q. sepissime
 obexant, et hūa viridū rru modo generis certissime
 cadaciū p rru accidi cū es mixti.

Obexant etia aliqd
 vomitū copiosū hūa viridi sine febre, et sine grabit
 simptomatib, et tunc iudicari vile illa porracea fieri
 a vile flavo et tenui cū accido mixta, unde in paxi pro
 regula certa hanc pot, qd si vili porracea excoerata seu

promouit seu p alui fluxu, et adit febri, impx e timent
ad; si autē expelata sine febre, sine convulsionib; sine
lipotonia, alijsq; symptob; tunc d' venient ee pot' rilyes
excre, uti q' uale n. s'nd' obseruari in mulierib; hystericis,
et dolent' cronicis, et alijs huiusmodi. Si uilis porracea
excernata cu' fetu lenta et meretricia, et d' ringer in
pueris tunc r'ofant magna ee copia accidi in t' re
gione, idq; mucosi cu' uile coarupta. Id si ipia uilis ex
cernata in p'cipuis, l' in augmto febriu' acuta cu' et
malignata tunc grauiora minora mala.

Hec omnia
danda s' de uile cruginosa aduocando qd' uilis crugi
nosa crasior ee solet, qua' porracea et p'coris Idiois.
De uile atra loque mur, ad' explemus mechanu' heny,
uile illa, qua' Baglus nominare solet crada, et amurca,
que nihil aliud e' qua' ipia uilis flava crada redita, l' ad' d' pa
ne' paratu' tenuiu', l' ob' mixtura' aliquid suau' cu' uilecti
uicid' e' mordax omnes a uile p'cedentes frequenter fixi cu'
lyone epatis, q' cu' epax destinatu' sit secretioni huius uilis,
fale fit, et ipso suau' p'p'oxnali redita, eius uile epati
comunicet, unde frequenter in morib; uilioris, epax, l' ob'
uictu', l' dolent', l' r'razoru', l' alio mo' a f'ced' q' h' q' oia p'ce
dunt amala secretione huius uilioris, q' uile e' huius
uile uile posse ee r'nceau', l' mucosu' cu' co'p'is huius h'ac
l' l'et frequenter uile mixta sit cu' alia ~~uile~~ ~~uile~~
hinc huius uile l'ominus q'd' q' pura et r'ncea excer
nit, qd' in febriu' acutis solet ee periculosu', id' r'ont
Hipp' in aphor. **Cap^o 11.^m**

Explicata n'ra huius Putator, et eius secre
tio
Sex putatoru' huius ingimur a d'cente h'one, cradu'

et glutinosa in quacumque sponis parte existat. Sic sub generali pituitus nomine
prehendimus liquorem ex ore, gingivis, lingua, palato, faucibus sub
specie salivae ex pulsatimprehendimus etiam mucum intermedium, et nativum
aqueum crassum et albescentes humores, qui ex machinatura quorundam
et aliis partibus parantur per tunicam excreantem, sicut etiam
humores, qui a capite decedunt in rubra membra et catarrhos,
et fluxiones dixeris parantur. Ita riles humores Anquis generati
nomineprehenduntur, ab illis autem apellantur in grae πρωϊναι
spontaneae. In grae autem πίτις est pituita et huius crassum ex
porcione ruffa mucis nutritivi, nihilominus variis naz ee
solet pro diversitate partium in qua existit, et a reliquis humilibus
separatur. Unde haec pituita quodammodo est insipida, et dicitur in
statu siccitate, quodammodo acida, vitiosa aut dulcis, acit rassa
pote dicitur in morbo.

Hinc in statu naturali pituita insipida
variis est naz, et usus pro dicitate partium in qua secretur. Sic
saliva, mucus intermedium, Binovia plurimum inter se differunt.
Secretio pituitus naturalis dorso mox fieri solet pro dicitate in
tumentorum. In ore tunica adest, quae a vitiosis primitivaria
dicitur, et dissipata per oes partes oris, adeo ut excrendatur per
linguam, gingivas, palatum, fauces, et ceteras oris partes. Haec tu-
nica spongiosa est, et ad hanc pituita dicitur madefacta,
adeo ut si digitorum in os ^{mittitur} ipsa tunica depressa, illico mla-
bit hinc aquosus, viscidus, et pituitosus, qui secretur in tali tunica
pro modo transudantis. Hinc fit ut nervi ex ceteris per eam tunica
emergentibus, et liberentur a copia pituitus, et ea est ratio cur in
morbo capitis conveniant caxonia medicata, et mastixatonia,
quod irritata tunica pituitaria copiosius fluxit ad ipsam pi-
tuitus et salivae circumfus. Per eandem rane observamus
in angina esputanea in qua glandulae amigdalae, ubi, et fau-
ces inflammantur, casus et terminant morbi fieri per ea, pituitus
copiosius salivae, et huius pituitus quod non tantum Hippocritus et ego
reperimus.

Deseruit nihilominus hęc p̄cūta, quę sub ip̄e saluō p̄ os excreuit
humectando ore, et faucibus, adeo uti ip̄a abundet, nec iſticia
oris nec iſtici ap̄arant, imo si plura redundaverit aſeruo
potius adiret, aut defiat hęc p̄cūta, si calore nimis exata,
tunc lingua et oſtēg huius partes siccaet, et accidit in febrib
acutis, et aſeruit, qđ si p̄cūta oris nōmū a calore exata,
tunc p̄cūta circa dentes colligit p̄ter versionem, quę in ip̄is ab̄g
ret et p̄ta nōmū calore nigraet, quę oia imp̄ indicant magnitudi
lore. Ita illud Hipp. quid videret circa dentes nascuta in febrib
frices sunt febres. Cuius sentis Hippocri, calore in ip̄is p̄cū
obscure, si igitur hęc p̄cūta in ore et gingivis, et ap̄arte in
conduruit et ad hęc p̄cūta. Ex dictis colligit statū linguę in ip̄is
exseruit imp̄ iſtate statu succi nervi et cerebri. Colligit
tunc p̄cūta in statu ip̄ore redundante, et iſticia parte mai ex
parte expurgari per os, ut videtur in d̄mōmū mercurialib
qua hęc venena aseruit.

P̄cūta inestomachū et alia p̄cūta partū eodem
modo recanit et deseruit variis modis aſeruit. Si p̄cūta
in interiori deseruit pro lubricandis unius intextis ip̄ore in
antiquis autem prodit pro leniendū excrementū d̄mō, ut in mo
tu mucosū h̄dant. Hanc coplandū in ip̄is p̄cūta p̄cūta
De p̄cūta acida satis loqui sumus, cuius gerant in Tatarū regione
fieri posse si sōm p̄cūta. P̄cūta salia sic dicitur hęc exatū et
viscidū recidat p̄cūta p̄cūta satis nales, quę cum aliis
mixture et ip̄ore emunicant. Iſtate hęc p̄cūta debiles et vici
mixture, et p̄cūta si necesse mixeri cum reliquis h̄cū, neq̄ ad p̄cū
p̄cūta p̄cūta venientia, ut necesse ē in statu nali. P̄cūta si in morib
ap̄arant p̄cūta salia, imp̄ fore indat debilia et vici et in
h̄cū acrimoniam adē, qđ si longo imp̄e p̄cūta salia duraverit,
tunc exulcerant, fieri solent, destilant acnes, qđ qđ h̄cū.

Hęc vici

baxa p[er]ire illa p[er]tinet acis, qu[od] morbo[rum] cucanico[rum] p[er]ducit, ut
 venigine, p[er]nicia, rinea, a canis, p[er]ia, scabie, lepra, et alia
 huiusmodi, quia h[ec] mala origine ducunt a p[er]tinetia, salta, l
 vile mixta, l adusta, l acis redita. P[er]inet etia[m] huc p[er]tinetia il
 la, qu[od] a pectore p[er] riuu[m] educit in m[em]bris pectoris, in distillandis
 a capite, et lacrimis. H[ec] p[er]tinetia frequenter p[er]ducit a Cerebro, et
 distillando cadit in pulmones, et pectus. Distillantes a Cerebro duob[us]
 modis fiunt, l ad nimiam replere h[um]id[um], l ob Cerebri distillatione[m] si riuu
 sui m[em]brum toti d[omi]ni communicandus in Cerebro colligata mari
 copia, q[uod] vixet p[er]mittit, tunc necesse e[st] na[m] gravata expellere
 h[um]id[um] superius, et ipsos in partes mittere inferas, q[uod] n[on] datur
 cui specialiter destinata[m] expulsionem h[um]id[um] sup[er]fluum ex Cerebro,
 atq[ue] inde necesse e[st] ut fluant in p[ar]tes inferiores, ut guttur, pectus,
 et cetera alia m[em]bra.

Ad hac ca[us]a p[er]tinetia distillantes h[um]ores
 reddunt, et multu[m] h[um]id[um] pleni, d[omi]ni in uno tempore, aut autumno p[er]ta
 aeris intemperie, et mucositate caraxo p[er]tinetia, q[uod] tunc impe
 dit h[um]id[um] transpirare, eoru[m] copia augetur, et Cerebru[m] nimis re
 pleat, sup[er]fluitatib[us], quas postea expellit in cetera m[em]bra. Sed
 debilitate[m] Cerebri fiunt distillantes in illis subiectis qui debiles
 nati s[un]t, aut qui caput in rudiis, aut laborib[us] nimis exercere
 nunt, aut passionib[us] animi frequenter succumbunt obnoxii, aut
 a nativitate debiles Cerebri na[m] adque[m] t[em]p[or]e, in his subiectis
 quib[us] ex p[ar]te debilitate[m] nequeant totu[m] aliud d[omi]nare in succo
 nutritiuo laudabile, et vtile adeo, ut in ipsis multo[m] cruditates
 generent, q[ui] p[er]inde fluere ad p[ar]tes inferiores necesse e[st].

De malis
 ingranis mala, qu[od] a fluxione[m] Cerebri pendent, attendat na[m]
 p[ar]tes recipientes, q[uod] d[omi]ni p[er]ducunt accidentia, p[er] d[omi]ni p[er]
 m[em]bra p[er] recipientis fluxione[m] a Capite. Sic alios effectus

pducit furio, dū cadit in pulmones, et alio dū cadit in venticulū
et alio dū fluit in auriculos, et sic de ceteris partib. Vidid etiā
ē in fluxionib, nū vitū unice dicitur in hunc fluxu, an etiā
in hunc prius recipientē, nā si in pre recipientē hux fuerit
viciosa, tūc a pre gravata a novo hunc fluxu gravissima ma
la sequuntur. Si si hux pprius et nalis **pulmonū** fuerit vi
tiosa, hoc ē acris, putrescens, aut alio quovis modo male affe
tus, tūc si hux de novo a capite fluxerit in pulmones ne
cese ē hux de novo fluxuē in pulmones dūmipi, et gravi
ssima mala pducere, idcirco observamus. in **Phisicis**, et **ama
ticis**, inquit hux pulmonū nalis viciosa ē, difficile respira
tōe aliq̄ symptomata pati, dū a cerebro fluit hux, et inde
bilis Pulmonū fertur.

Sicut si venticulus fuerit debilis, eius
q̄ hux viciosa existerit, tūc si a cerebro fluant huxes in venticu
culū, necesse ē in isto dicti huxes vitia, et indigere, aborū
cauditate, aliq̄ huiusmodi mala pducere: sic ego sepius
observavi vomitus huxū pituitosi marucini hoxū dūm
senes ad cauditate ciborū prex destilant huxū pitui
tosi a capite, idq̄ frequenter vidi d̄pingere in illis, qui cerebro
hant debile, atq̄ venticulū, n̄ raro observat in gravi
fluxū ventris, seu Diarrhea ob pravitā fluxuē a capite in
interna, q̄ d̄ observavit flūp' dū inquit: quid' deiectiones
aliq̄ si spumoz in his pravitā a capite fluxere.

Atq̄ ut meli
inquit possint hęc oia scire oportet, in quibus d̄ponit
p̄te hux ē nalis, et speciale illius p̄cipue repit
invenimus, qd si talis hux partū viciatū sit, et exipit
tūc destilant, q̄z fluxuē in dictā partū, de filime
sanant, si autem pars recipientis integra fuerit,

hures eius pprii, et nativi fuerint bene instituti, tunc destillans
 facile curantur, quia purgatis supfluis huius, et corroborato la-
 pt. destilato cenat. Invertendum est hic potendum in xero fluere
 in destillatione, et tenuis, mox bis, ad alios huius d' mixta,
 quia facile fieri pot, et succus nervosus crudus, ex quo ge-
 nant p'ituita, mixtus sit cum succo nervoso vilescent, aut
 cadit hure seroso, seu quod idem est cum poane aquea crudus succi
 nervosicquap'ter sedulo notentur fixones in praxi, dum
 destillans viderint, an pari recipienti leja sit an illigat.
 et an etiam p'ituita, quae fluit et stilat sit sincera, aut cum
 alteris huius p'mixta, an etiam sit dulcis, acida, salta,
 quia his oibus inspectis curandi methodus recte procedit.

Caput 12.

Natura humoris Melancholici eius effectus,
 et generationis modus explicatur.

Lien est viscus in hypochondrio sinistro iuxta ventriculum, cui
 atque p' vas hure, et subter est spongiosus, latus et celulosus. Partem
 hanc splenicam magnitudinis notabilis, et venas etiam quan-
 diocet, insuper magna nervorum copia in liene in fuit, atque
 per totam eius substantiam disperguntur filamenta nervosa et
 maxime ex parte d'ituntur celuloso-spongiosa substantia
 lienis. Intra oia nodus est sporus et succus quodam nigro, crasso,
 et tenaci, in intima fibrarum substantia adeo inclusus, ut
 ppriam lienis d'ititionem efficiat, et partem lienis naa ab ip-
 so dependeat, et quamvis senilibus huius excretio entium
 n' fiat, san' aliena lienis naa et fabrica, ratione aequi-
 ma in liene fieri secretionem huius nigri, et crassi ades

ut hux hie recernatur a vico nexu, et p vicia hucudq in
spitay ferata ad interna, ut ex pelata & spora. Hinc duplo
e vico hieny, alius dicitur in reparane huius huius nique axeli
quis ptd' nuci nervi, alius vō in eo dicitur, qd' sanguis dispo
nit, et fluxidiam redit, ut facilius ferata ad spax.

Huxione
lancolici nāa in eo dicitur, qd' rucus nexu in crastippe
vix, et ad suscedend' veniens, eud' oporteat ex naz insitute,
eundem rucus dā miniq' datus ē expurgari, inde fit ut in
hene recernatur ad aliquis ptd' ruci nexu, hux melan
colicus si nomen vata a calore viscerū, et acutū redat, et
exatū, instar pici, tūc attrahit exquirita dicit, quā in
pa lethales mōdo pūcit pā illud Hip' mōdo quibuslibet
incipientib' si attrahit super vel inferne exeat lethā
le. contingit sepius huc melancū nūm in spora
redundare, et in hene magna copia coligi, et idē hux in
qui apēlabant hienis, qd' passim langet in Hip' Celsō,
et Gal. ceteraq' Veter. Medis. Omnes hienis aliqua pati
vnta symptomata, quib' facile cognosci pot. hux melan
ei redundancia, nā omnes hienis si spūtatōnes, vntuūdo
debiles, laxi et parū robusti flarid' communē vngenz acciōd
frequenter cruciari, nate si frequenter co tūses, et in malū dūctū
creverit in vntuūdo afecū falome labuntur.

Pūx vidi in me
a paxsi, qui comunē hiecolencia, et in oib' observari qd' huc
debiles sint rebū aliāis nax ē dedunt, qd' in medicinis
opaxuosis utantur pro xodorare falome in attrahit man
seunt, et cancaō inxeno moxūnt, et si id' suspirio adne
hieser in cancaō, seu cancaōa dispoōnd' xanvisse, tūc

curas nullo modo agredienda e. Lamipre n̄ semel observatus
 verissima eē sententia Hipp. dicitur: canores oculos habentes
 melius et n̄ curari, curati enim cito pereunt, n̄ curati in
 longum protrahuntur. Imo in pauci observata venere
 omnes, quid venerea n̄ adusta, et admirabilis generari in ipse
 veniginosos fieri, et spirandi difficulte massa p̄ abis
 atq; copia sputi, et salivę, qua abundantē venosi, Medos
 deterrere n̄ debet, ut ipsos curare agrediantur p̄ medi-
 cata aqua temperata, et diluentia: nā copia humiditatis
 in ipse generata uti dicitur solet p̄ aere, quoniam ite p̄ ea
 debilitate componit hanc sicut n̄ curantur generare, neq; aqua
 portione aliorum miscere cū subiecta alimenta; unde fit ut
 fluma generata ex creta, que p̄ saliva, et sputa expul-
 ta, unde certissime dicitur eē p̄ aere p̄curatos, et hęc de
 hunc melanco. **Caput 13.**

DE SECRETIONE UALING ET LIMP 13.

Ualina dicitur ex sexona parte ruci nexvi, san-
 guinis, et Chili, et secretio in aenis vera, et aliis
 partibus vicinis. Separata ualina a reliquis humidis
 p̄ exudand, et distillans sponi ex reo sanguinis, Chila,
 et ruci nexvi, quia ois istis liquores reo supfluo abun-
 dante solent qd expurgata per uirna. Hinc qd ualimum
 e ex 1^a regione ductus eē occultos, tendentes in ve-
 ricia, ut p̄ferat in uirna vias hux sexona, qui
 rediudat ex 1^a regione aliorum. Ex sanguine separata
 quoniam p̄ uaca lauralia artorum minimam in re

ribus existentibus separata hinc reoritur, et fertur in pelvis
renum, ex qua per ureteres ducitur in vesicam. Præterea
vero separatur renibus abundanter, quamvis renibus partes hanc
reoritur per quos desinat hinc reoritur, et per loca ad dic-
ta expellitur.

In urina pluma videtur, quæ deorsum ex
cuius analisi; nam per experientia chimica certissime sciimus
desinat ex parte aquæ copiosa, et ex salibus in alkalica natura
vergentibus, atque adeo in urina hominis in calore deti-
nente vixit putrescit, quod indicat magnam salium alkali-
corum abundantiam. Si urina hominis laborantis febri
acutissima sibi relinquitur sponte putrescit citissime,
quæ tunc salis urinis prætermodum calorem alkalici reddunt,
et ad putrescentiam proni. Hinc deducitur urina intense fla-
va et rubicunda, et febri acutis et inflammationibus, præter
ea magna et vixit, et in modum calorem, et acutis urina,
quæ in principio morborum acutorum supra dictorum
flava et rubicunda circa statum morbi redatur naturam
similem; tunc si symptomata sunt mitiora, et gressus meli-
us se habent, significat nam vires esse infirmas, et curam mor-
bi expellere, et modum calorem temperari. Si autem salis urinis
excessus in morbo statu cum maxime simpliciter gravitate, prout urina
natura significat calorem non esse in modum, simulque vires namque non esse sa-
tis validas, nec morbi curam esse expellendam. Præterea non melius dicitur
vires in pluribus morbis acutis cum febri diuocari, urinas in principio
rubras et in statu naturali, adeo ut diligentia ad hanc non

morbi gravitate redi eo tempore quo urina nulla excrebatur,
unde vidi eam aliquo tempore boni coloris et boni saporis
egros maxime te, quod ipse ad observavit Hincina.

In urina maxime morbi est in quibusdam morbis ^{In urina} in urina
In renum morbis et vesicis, sicut in febribus acutis et terribilibus
urinarum quod ex urina desumitur solet esse conditum ad eos mor-
bos cognoscendos. In aliis morbis non adeo sicut. In affectibus ves-
icis et hypochondriacis solet urina excreta liquida et metaxa
que, et de huiusmodi morborum adiectis paroxysmum, urina multa
et frequentissime apertantur impudicissima. Hoc ideo contingit
quia tales morbi impa hant diuinitatem nervorum et membra
narium dissolutione, sicut impa paroxysmi. Igitur rane diu-
sionis sicut huiusmodi libere fluant, et aqua porio, que
tenuissima est pro impressione inducitur a dissolutione sicut
residit et magna copia expellitur. Si rane si contingit
primo tunc coloratur apertate in diuinitate paroxysmi deficiunt,
et dissolutione tolli. In morbis catarrhalibus, et a prothibita
respirata ^{respirata} sicut urina in principio excreta, boni
coloris, et maxima copia, quod primo procedit a dissolutione, primo
hinc excreandus per transpirationem maxime pro aqua,
et deinceps in diuinitate aqua solubili generat, que ex parte
per urinas. Quia alia ad paroxysmum pertinentia est. In urina
sicut deduci debent.

simpliciter est liquidum per aquam primo
becens et crassum, separatum a suis nervis in excreta

peccu, ubi fit nutritio. Cui nervis in ipsa parte radicatis pro
deunt vasa lymphatica ex tenuissima membrana spongia,
que procedunt a circumferentia spongie usque ad centrum, tali
modo, ut vasa lymphatica cavitate nasalium abeant in eis
textura chilosam, et vasa lymphatica, cavitate vitales
inducunt thoracica, et cavitate ^{an}malis in vena subcla
via. Lympha seu mucus lymphaticus per dicta vasa fluxus
procedit ex succo nervorum nutritivo, et e parte illa que an
tine restat, et ducitur in loca supradicta, ut miscetur
ad chilo, ubi vivit vix embuat. Hinc scimus mucus
certus ac fixus de lympha nisi quod dicitur in vasa lym
phatica digesta non fuerunt a V. et 1° invenit per textu
sculo Thomas Bartholinus Medicus Danus; observans
anatomicus et practicus nobis non monderantur suffi
cienter, an de re morbi speles lymphas, neque T. P. P.
quidquam tradunt hac de re notatu dignum, quia meo iu
dicio pluma que lymphas tribuuntur proprie pertinent ad
humidum serosum; et re vera facienda est omnes morbos
a succo nervoso et humore seroso procedentes debere esse
repe ad vitia lymphas, quia hec ut diximus ex aqua
portione cum succo nervoso mixta sponitur.

Caput 19^m
De secretionem sudoris et indesibili transpiratione
Curtis est membrana solida dura et elastica tota
spongia super spongia cupans et per se internas cooperiens.
Composita ex fibris nervosis, et omni vasorum genere

tali modo inter se conexas et unitas, ea res ubi se excretionum
 spiritus uicis. Dicitur hęc membraa infimis in se fere perculis,
 ppter expulsa maā transpirationis, et sudoris, ea tan dicitur,
 ut maā transpirans sit insensibilis, hoc ē sensib n picipia
 ea, qd pmod habetur subtilissimi et insensibilis expulsa. Su
 doris vo maā sub sensibili fra aparce, adeo ut insens qu
 tantū aquarū superficiē uicis cooperiat. Maā transpira
 onis quę p poros cutis quotidie expulsa in magna copia,
 et omne ^{est} qui observationes hac de re instituerunt,
 licet differant in assignanda quantitate mag transpirabi
 lis, ueniunt tan in eo qd 24 horarū spatio plus mag
 excreta p transpirand insensibile, qd p excreta alii
 et uicis. Hęc excretio transpirationis insensibilis fit acc
 lone uicis, aduante motu partium solidarū qd ad
 his casu uolunt, et in uapores uolunt insensibiles aquę
 portio humid in cute existentiu.

Secrecio sudoris fit
 qd hęc resoluta a calore, d nate uapores tantū qd
 requirita in insensibili transpiratione. Expulsa igit in
 sudore illa maā, quę etia expulsa in transpiratione,
 d differunt in eo qd p transpirationē tam expulsa sub
 tilmā et tenuia humid portio, in sudore vo n tam
 aquę portio expulsa, d etia portio suci nervorū nate
 mixta cāle, et pportionata ut p poros cutis exire
 possit, etia ē tāo cura sudores qd qd sint. Quicunq;
 accidi fere uent, et alius affectū n pati. Differunt etia
 sudor et maā transpirationis xane d pportio quę
 in cute requiritur ut expulsa. Ha ad sudore elicitur d

sequencia cutis laxa, et calor ipse moderatus, quia calor im-
modicus nimium attenuat hunc, et vitio structure poros
occluderet. In transpiratione autem hęc omnia non sunt necessaria, quia
quodcumque vitium, et dispendium reperiuntur poris, nunquam trans-
piratio cessat, sed magis transpiratio sit tenuissima, et
facile avolet. Ex dicitur de dicitur catarrhos, et fluxiones
que oriuntur ab aere frigido in ipse pariter ex calefac-
tione non procedere omnino ad occlusionem pororum, et transpiratione
obstructa, ut vulgo creditur, quia respiratio distinguit poros si-
militer quod aptus est, et sudare, et nihilominus ca-
tarrhus, et fluxiones permanere. Itaque tales morbi procedunt
a miasmate seu vapore acii ruberrimo per aere ipse
in communicato, et in cerebro et nervis sua operante
essente, quod optime per Avicennam, Iacobum Keli in suo
tractatu de transpiratione.

Quid in praxi medica observan-
dum sit circa sudores, et insensibile transpiratione
optime monentur A. A. praxici, nam circa insen-
sibile transpiratione nihil est quod non observaverint San-
torius, in suo libelo de statica medicina, Loxer in trac-
tu de transpiratione, et Iacobus Keli, alijque medici Angli,
et circa sudores Hipp. ceterique Greci et Latini qui
eos docendi sunt hac de re ad rectum iudicium praxicum
et formandum. Nihilominus pauca que nos observa-
vimus notari digna in presenti proponemus. In mor-
bis enim inflatorum. D. moris distingunt sudores, et per
violenta transpiratione pariter, vel per expulsionem magis
et modo distingunt perimur, et adde solent in praxi
magis

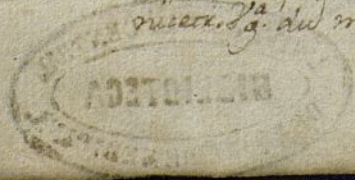
magnam inflammationem et febriam malignam, et ab illa
 diaphoretici sudores dicitur, et cognoscuntur in eo quod gressu in
 ea sudanda magnas patitur anxietates, quibus oculorum
 venarum symptoma si gravissima, et morbus non tollitur, dicitur
 gressu, adque pertinent sudores in cuncta illa parva quae circa
 caput et frontem apparent in morbo acuto, nimis, et impa-
 re percussione, et eas in Apoplexia, Angina maligna, et in
 pneumonia observari lethales si autem sudor primo dicitur
 gressu debeat, cognoscitur ex eo quod pulsus paulo ante sudorem
 reditur melius et undosus, et sudor est calidus communis
 toti corpori, sine gravi anxietate, et laboribus, cum veniens
 dicitur, et manifestis morbi levamine, quae omnia acria iam
 ab Hippocrate circa transpirationem hinc unice notanda est quae dicitur Hippocrate.
 Qui probe transpirant, difficile incedunt in morbos, et
 facile ab eis liberantur, qui male, facile in morbos incedunt
 et difficile ab eis liberantur.

CAPUT 15

De Somno et vigilia.

Vigilia est exercitium sensuum ad exercitium quod in
tentionem. Et somnus est cessatio exercitii sensuum ex
tentionem. Tempore vigiliæ acies sensuum exerceantur quia p
vigiliam talis actus per inducta in cerebro, et nervis, quibus requi
riuntur, obta sensuum suam impetores usque ad cerebrum communent,
cumque una talis ea percipiunt. Hinc fit ut vigilia non a cerebro
et nervorum, et a quo pars in vigilia exerceantur, quo nervis
in ad obta sensuum percipienda. Pro maiori claritate sciendum
est quod spiritus sensuum operantes fixi ad animam, exerceantur in
cerebro, et non in alia spiritus parte, et nervorum est mediocris,
inquit impetio, facta ad obta exercitium cerebro commu
nicent. Sicut dum manu apprehendens lapidem lapis est obta

extēdū taceat, tēnēxi in manu exiēntes, in media qđ
 impārio facta alapide in manu cuj ad Cēbū comunicat,
 in quo som fit vere pceptio lapidis, et dicit hoc ex eo qđ
 si nervi pcedentes amant usq ad Cēbū p paralyti
 sua acie pūrenta, tūc lapis eūd manu aprehēsus
 n̄ picipit n̄ alia de Cēbū, nisi qđ impārio obri ex tēnē
 Cēbū comunicari n̄ pot, in quo pceptio eūd dē
 cui debet.

Qđ didū ē de visione, nā obri coloratū, qđ
 fibras nervos tunicę retinę oculorū, p qđ fibras ppa
 gata impārio facta ad obri coloratū in oculis usq ad
 Cēbū, in quo tūc fit vera visio, seu pceptio obri colorati,
 atq idē didū de ceteris sensib. Cui dicit dicit tempore
 vigilię debere ēē in Cēbū illā dispōnē, qđ requirit
 picipiēdis obri sensuū ex rēnoū, et e dē dē dē dē dē
 tempore somni cesare in Cēbū illā dispōnē, qđ pō
 pūrenta obri sensuū, cuj vivere ut acies alē ex ex
 cere, et mors in cessare dē dē dē dē dē dē dē dē dē
 de somnus opaxari solē a Pōtē qđ ipi mōxi. Fōrē dē
 nihilominus ē somnū institutū ēē a nāa pū dē
 vane hūni dōnō, et sapienter mōd Cēbū dē dē dē
 nūcē alternas somni et vigilię visis rē dē dē dē
 tempore vigilię sudorū vultus nū vireū qđ qđ qđ
 somni tempore xobōientē mēbra labore laxata.
 tan vigilia quā somnū in statu nali iusta mēru
 ad exponēnt, nā diu vigilare pessimū ē, et ipse
 repūnē obri xavari vigilię pū dē dē dē dē dē dē dē

morborum gravissima impet mala minari, atque adeo post
longam vigiliam sequi deliria, insurrectiones membrorum
potest, aliisque huiusmodi mala minari, et post longam
somnum et pertinace vidi comata letargos apoplexia
et sepius morte, idque significat Hipp. dum dicit, som-
nus et vigilia si utraq[ue] in modum exerceantur male.

Expe-
mus nunc de mechanisimi leges, quomodo fiat vigi-
lia et somnus. In vigilia necesse est succum nervorum
et præter eius præceptum spirituum duplicem hanc motum, aliudque
moveatur a partibus usque ad cerebrum, neque id nervis requiritur
ad sensus et motus operationes. In somno igitur impediri
est solet saltem motus ille, quo succus nervorum movetur
a partibus usque ad cerebrum, et saltem in cerebro debet cessare mo-
tus illius succi in illa parte in qua fit perceptio objecti
sensitivum hanc inducentes vigiliam et ipsa obta sen-
sum externum, et dispositio succi nervi falsis ad mo-
tum, et ad recipiendam impressionem objecti sensitivum. Causæ
somnia sunt illæ, quæ impedire possunt comuni-
candæ succi nervi eo partibus usque in cerebrum, et sicut comi-
bere illa cerebri dispositio, quæ requiritur ut percipiantur
obta, cuiusmodi causæ tales dispositio tollentes possunt esse na-
ales, et sicut sano ingenitæ ut fiat somnus morborum,
prinde singulas bene pertingemus.

Somnus natus dicitur
ex nervo deorsum caeterum natus operantem
et causam natus operantem et per se succi nervi in
parte illa cerebri in qua fit perceptio operationis sen-

rudi. Hęc efusio succi nervi tali modo operata, ut de
 nata illa parte Cerebri disponat ut n̄ recipiat im-
 pures factas ab obvia extremitate in sensib. Hęc dispos-
 itio dicitur Cerebri verosimili in eo dicitur, qđ p̄cipue
 viscosa succi Cerebri, et illius detrahet p̄cipue amaro defiat,
 qđ alia portio crassior succi nervi ligat substatia spini-
 tuosa, et eius motum impedit. Quod dicitur deducit som-
 num supra fieri in Cerebro; deducit etiam ea ora quę
 possunt augere portione crassa succi nervi, et impedire
 motum subtilis spirituumq; somnum inducere. Per hæc ad
 assumpto alio augere, et producere, qđ augere et cumula-
 re in Cerebro portio alutiosa aliorumq; impedimō-
 tum subtilis spirituumq;. Post eadem rari pueri et hæc
 temperati p̄cipue, et substatia gelatinosa et vit-
 aida qua pueri abundant, motum subtilis spirituum
 impedire, quę quidem substatia est hęc p̄cipue
 et somnolentia.

Deducit etiam morbos oes soporo-
 sos supra fieri ad hunc crassie, et viscidie im-
 pedientis motum subtilis spirituumq; ex illa p̄te
 Cerebri in qua fiunt operationes sensuum. Deducit
 etiam opium et alia medicata narcotica effectus
 suos producere in Cerebro, et p̄cipue in ea p̄te in qua
 fiunt operationes sensuum, atq; illa medicata n̄
 operantur rari faciendo sanguinem ut voluit Hoff-
 d potius increasando, et immutando subtilis spi-

rituosq; motus, ut via experientia practica abunde p
bentila e xao cux opriata medicata in pauca dozi, et
maxis cautelis sint adibenda. Sed si vigilia sit
fuerit peracinar, inducita ab huiusmodi acerbis, calidis
et vilioribus alimentis, et dmo ventris rubredine, spi
ritibus illius pte ceteri in qua fiunt operationes ren
rud. Praea calida medicata et exentia im
modica et ira, et alia huiusmodi excitant vigiliis,
et in ppiis malignorum morborum amara acris et ma
ligna, et a vne putrescente fiunt vigiliis. Versan
du nno e somnium nalem maxie deservire ad ppi
nutritione pfectius pagenda itaq; e qua nutritio p fec
tius fit in quiete ppiu, et dum membra labore
exercenta, potius dissipantur quia nutriuntur. Huc ac
cedit qd ad nutritione requiritur, et minuatur motus
huic nutriendu, et mora ppiu affluere possit.
Cumq; hgc imnutio motus fieri n possit vigiliis
impe, pende ad nutritione neccius e somnium.

Constat
ex imme dictis neccius e somnium ad nutritione, ad
q nutritio neccia sit, sequitur somnium e neccius. Praea
obseruamus eos qui nemis vigilare, quacumq; caa id
fiat, etia si plumo uentis alio pauu nutritia, imo
potius in dies deabescunt. Sed id inglimus quid nea
xiu sit alternatim vigilare, et dormire, qd debet vi
gilare ut laboret, et dormire ut nutriatur pfecte.
Ingimus etia qd siu hoo n pot vivere, quid sumat

alio, sicut sine alio n̄ pot nutrire, ita nec pot vivere
 et durare sine alio. et somnus, q̄a alia s̄t, tam m̄ad
 pro reparandis subitiḡ deperdit, et somnus tam m̄ad
 aplicat p̄tib, ut excessuente, atq̄ adeo necesse ē hōd
 p̄ceata intervalla alia assumere, ita necesse ē p̄ce
 ra intervalla dormire, et h̄c ē r̄as cui p̄ceati in p̄
 mis mensib̄ vitę, et in primis anis et t̄cis fere im
 p̄a dormiant, q̄a tunc plurius nutriunt, Senes
 ad vigiles s̄t, et insomnes, q̄a in illis nutrio defic
 xane gravis, et ex s̄u r̄ueta marę.

Cap. 16.

De Delirio et Convulsionibus.

Delirium optime definet a Gal. s̄o depravata facultas
 regens, seu q̄ id ē, ad exercenda facultis r̄as. Cui igit̄
 anā r̄as, ad m̄o unita ē h̄no s̄poni r̄onis opera
 nes exerceat medio cerebro tanquā inserto indofit
 ut si pars illa Cerebri, in qua r̄as operantes fiunt
 male disposita s̄t, operantes r̄as n̄ poss̄ ē s̄m on
 dind̄ naz. It̄ operantes ad m̄o recte n̄ procedunt,
 vocantes deliria; h̄nc deducit̄ ad verū delirium
 r̄asid ēē ut ligata pars illa Cerebri, in qua ope
 rantes r̄as exerceant, sive sine imaginariis,
 seu intus. Igit̄ in quolibet l̄gio Cerebri p̄ducit
 delirium, dilla tam in qua subit̄a r̄as, seu
 r̄as r̄as, euzq̄ p̄ceati s̄p̄t̄is in modū

Immovent, calefient, et nimium agitant. Hec agitas
p[ar]tes spirituosas, cumq[ue] p[ar]tebus aali^{is}, affectio, pota
plurimè ca[us]a p[re]cedat, et p[re]cedat nimia sanguinis
infamans, ut in frenitide, et febrib[us] ardentibus,
Iast abustione sive Ist abusione succi Cerebri in aia
vale, ut in^{iv} melle et maniacis d[er]ingit.

Adq[ue] motus in
ordinatus subitq[ue] spirituosq[ue] succi nervosum in
ca p[ar]te Cerebri, in qua aales operantes exerce[n]t
p[re]cedit ab speciali d[er]ectura p[ar]tis Cerebri, et nimia
subtilitate succi nervosi; na p[ar]tes Cerebri si fuerint
debiles, et facile mobiles, et spirituosas subtilia succi
nervosi etia fuerit tenuis, et mobilissima, tunc
a levi quavisq[ue] ca[us]a sequitur delirium, qd d[er]ingit in
feminis et hoib[us] hancid Cerebri debile, neq[ue] dubitan
dud e posse debilita^{re} eformari p[ar]te illa Cerebri, in qua
nales operantes exerce[n]t, eod[em] mo[do] quo a generatione fit
debilis quavisq[ue] alia d[er]pouis p[ar]te, in qua casu^{is} salme se
quitur delirium. Sepissime observavi ho[mo]s debiles Cerebri
sola febre diutina delirare, ex quib[us] colligitur delirium
in febrib[us] acutis, malignis, et inflammatoriis p[er]issimu
esse etia si fiat p[ar]te d[er]ensid p[ar]tis inferiorum, q[ui]a imp[er]
indicat l[er]ionem magna Cerebri, et ego plures observavi
in illib[us] motib[us] q[ui]os p[ri]us vigilare, et post oragilia
sequi delirium, et post delirium affectu^{is} soporosis. Sic
vidi plures delirantes in febrib[us], delirio sedato

in Coma, et Apoplexia traxit. Solent gratia deliciae se
 qui post tremores tenditur, et rubiculus membra
 red, qd significat Hip. sed dicit: Tremores qui in delirio
febris fiunt delirio solvuntur. Dolor e' exortio Apante
 et molesta sensas tunc stringens, qd febris sporis
 acumpuncta, aut adeo distendunt, ut sint suspensi
 prope; ois dolor revera e' animi perceptio, et fit
 in Cerebro et n' in aliis membris, nam e' ga anima
 des perceptioes exortet in Cerebro solo, unde licet no
 bis videatur pedes dolere qd qd, id ex preoccupante
 advenimus, cum dolor ne ipsa existat in Cerebro; in
 revera autem ceterisq' membris som stringit illa
 dispo fibram qd facit, ut in Cerebro percipiata
 dolor. Preterea qd qd fit ut nobis videatur ten
 rere dolorad in pro sporis, quia n' existit,
 ut refert Anaxius, de Puella, cui cauis ablatu
 fuerat, absis uq' et porrea squerebatur de dolo
 re cauis, et eandem observant id multo ante
 proposuit Fabricius, Hildanus. Itaq' ad dolorad
 2° requiruntur: 1° e' ut febris sporis, l' num
 panta, l' distendanta, adeo, ut sine receptione
 prope, qd Antiqui verissime dixerunt soltura
 strinui fiente. Secu^{an} e' ut ea fibram dispo
 et impressio obri supris fibris extendata uq'
 ad cerebrum, idq' fiat perceptio quae dolorad vocatur.

Dati

interceptata communicas p̄vid uel ad c̄end tunc dolo
res n̄ fiunt, et ita si ad uel obtud potens. Nam cere,
qd̄ d̄ringit in Paralysi, & p̄plexia alijsq̄ morbis le
tai in quib̄ impediata comunicas eius de cū p̄bid,
na licet ḡxi talib̄ morbis affecti pungant, t̄lio
quovis moō lacceat̄ dolor n̄ p̄cipit. Sed accidit
q̄d̄ debiliū adese, ga t̄nc p̄tex morbid capitis dolor
n̄ p̄cipit, q̄d̄ ita dixit Hip̄. Quēd̄ d̄olentes d̄
Falew ē q̄d̄ p̄ues N̄ N̄ a seunt dolore freni acut
patata fibrarū sine r̄ruptione fibr̄, & r̄l̄ted sine
eius violencia d̄tensionē. Idē quidē ē fibr̄as
alq̄do casu pari tali mō, ut violencia d̄tendat̄,
in quo casu certine fit, dolor ut accidit in mo
tibus Convulsionis, p̄vid membranarū, q̄d̄ sicq̄
patata fiat in partib̄ musculosis et fibr̄ n̄ d̄
tendat̄, adese ut sine r̄ruptione p̄rog, tunc do
lor n̄ d̄ringit.

Hoc observamus quotidie in morbid
convulsionis febriū, et alijs morbis in quib̄ p̄tes cis
parta sine dolore. Hec oia p̄tex q̄d̄ certine
d̄tensionē d̄tendat̄, r̄ne ip̄a d̄firmant̄, ga dolor
ideo instat̄ ē a Creatore, ut p̄ ip̄ū hoc adver
teret magna violentia inferri. Ip̄ū p̄t̄ralq̄d̄
obud ip̄ū destruens, aut fibr̄arū d̄militate
solvens, si autē obtud p̄rens erisat, t̄nc ab anima
p̄cipit p̄ illa p̄ceptionē quē dolor d̄t̄, quē certine
molestia sic hoc ip̄ū cogit, ut obtud dolorificū
ad p̄one expelatur. Ex d̄ictis colligit̄ r̄remedia to

lentia

lencia dolore, quæ a Medis anodina dicitur, duplici modo
 potest dolorem tolere, Iquanus operatur in ipis partibus,
 ut curant solutione Strumularia, et violentæ Inmu-
 tatis, et violentæ fibrarum distensione, Iquanus o-
 peratur in Cerebro, et faciunt ut obediat dolorificæ
 parti n̄positæ, quæ 1° modo operantur vocantur sim-
 pliciter anodina, quæ 2° modo operantur narcotica,
 p̄inde inter anodina collocantur ea medicata, quæ
 impediunt violentam fibrarum distensionem, ut s̄
 balnea, potus emolientes, et alia huiusmodi, h̄illa
 quæ tollunt obediã dolorificæ, inter narcotica nume-
 rantur opium, mandragora, hipomaneus, et alia
 huiusmodi quæ tollunt dolorem stupescendo Cerebro,
 idq̄ disponendo ut n̄ percipiat obediã.

Consulatio extractæ
 (p̄inde nervorum)
 s̄id vultus vultu p̄cipue, atq̄ adde tunc convulsio dicitur
 q̄, qd̄ p̄ces membranarumq̄ nervorum versus ce-
 p̄tum distenduntur. Rep̄tite sunt convulsiones
 fortes in doloribus, q̄ ad p̄ces versus s̄id oriuntur
 in extractis vultu, adde solent distendi, ut s̄
 l, meninḡ, fibræ illæ rumpuntur, Ivalde sunt a p̄p̄riis
 p̄ces, atq̄ n̄dum sunt convulsiones in p̄tibus externis
 Irep̄tite etiam in vultu. Hinc est dolor colicis,
 nephriticis, cardiacis, pleuriticis, et aliqui fere
 omnes, I a convulsione p̄cedunt, I valde ipsa d̄tunc
 s̄d hant, circa Causas convulsiois verissime dixit
 Hip̄, eas fieri a repletione, et inanitione, qd̄ 2° me-
 canum fere explicat, q̄ p̄ inanitionem d̄p̄tita

equilibrium in ea solida et liquida, atq; tunc prevaillet
vis contractilis, et elastica fibrarum, quae non cohibetur a
liquiditate, quae hinc propter immixtionem defluit. Praeple
tione fit d'vulso, quando fibrae nimium repletae, et
inflatae, inde fit ut breviores cedant, et se videlicet
facile versus suam originem retrahant et versus
superiora. Cap. 17.

De respiratione et Pulvere

Respiratio est motus thoracis ex suscite, et Distole,
vbi quidem est dilatare et Depressio. In dilatare totus
thorax extenditur versus latitudinem, et in longitudine fit
quodammodo ovale. In Depressio d'primuntur thorax, et
angustata eius cavitas et mixta redit; in ista, quae
in respiratione movetur si pulmo, ossa, et musculi,
quorum ovis descriptione anathomica ex nro d'pendio
anathomico deduci potest. Quae ossa ex costana, et costae
tempore dilatare sursum ferantur, et extendantur versus
latera, necesse est hunc motum fieri a musculis, qui mag
na copia sunt in thorace. Quae dilatio in respiratione fit
a musculis, adjuvatur etiam a Diaphragmate, quod reversa mu
culus est d'cessione ad respirationem, et tempore dilatare ver
sus versus inferiorem aliquando d'primuntur. Depressio
thoracis fit a musculis antagonisticis illorum qui
faciunt dilatare, et fit a naturali pondere civium. Pulmoes
tempore dilatare extenduntur et inflantur ab aere;
tempore Depressiois d'primuntur et reduntur ad minus.

aere tempore dilationis ingreditur in thoracem, quia in ipso invenitur
 minus resistencia, et cogitur ingredi de ~~propensione~~ ad
 motum superabundantem ut dicitur ex *Physicis*, tempore
 vero contractionis ipse aere expellitur, quia reditur in *laxitate* tho-
 racis, aere tempore quo existit in pulmibus replentur aqua
 subrica, quae in caloris ex *resistentia* elevatur, praesertim si res-
 piciamus in aere frigido halitus instar nebulae percipi-
 tur, quia tunc aqua frigore condensatur. Cum ergo ex dictis dicitur
 respiratio fieri a musculis frequens est ut causa respira-
 tionis non illa ipsa quae musculi moventur, ea tamen defixa
 quod musculi in respirare alternative moventur, et
 hoc proprie accidit ab influxu subrici spirituumque nervo-
 rum in dictos musculos, et ipsi soli mechanice quae tales
 musculi si *distenduntur* ad se ut dicitur moventur, alii quies-
 cant, et vicissim. Ex dictis dicitur respiratio legi posse a
 vitio pulmonum, *laxitate*, *muscularum*, vitio pulmonum
 legitur respiratio, quia si eorum bronchia, *obstruantur*, sive
 laxa, tunc canales restrictiores reduuntur, et minus aere
 copia admittunt, unde fit ut usus respiratio inde
 quatur.

Respiratio etiam eo est instructa, ut via aere temperet
 calorem immodicum thoracis, quippe nulla est in ipso pars
 calidior, et pulmones concadescent, possent a calore, non
 temperarentur ab aere. Hinc deducitur aere *indescruere*
 per augenda sanguinis circulatione, per pulmones, *respiratio*
 minuenda, quia cum sanguinis circulae nullibi *velotiora*
 sit quam in pulmibus, et dicitur agentes de circulatione

sanguinis, hinc fit ut indigeant aere ad minuendum hinc
 motu si res per obstructionem canalium, & per eandem evacuationem
 non recipiatur in pulmone tanta quantitas aeris
 quanta requiritur ad temperandum calorem, et minuendum
 motum sanguinis, tunc respiratio fit velocior, ut per maiorem
 velocitatem repleatur defectus quantitatis, quod optime sequitur
 eam principalem et generalem regulam motuum, quae statuitur
 motus quoque quodcumque debere derivari ex quantitate
 motus et eius velocitate; vicio musculorum videtur respiratio
 in quo musculi debiles cedunt, ut in Apoplexia, et in
 Inflammatione, ut dicitur in Astmate dicitur et in febribus
 acutis et malignis inquit sepe adeo deficiente respiratio,
 ob obstructionem musculorum, quae ad Hepatitidem offendit
 dicitur: vicio oris videtur respiratio, quod oris ad locum
 ut dicitur in Libris, et dicitur oris certum esse
 viciu. ¹⁴ Sed videtur quod deficiente respiratio magis
 na cuncta adveniat an deficiente respiratio procedat ab
 oris viciu, an a Pulmone, an a musculis, an a
 diafragma, et an a musculis externis, quae omnia
 vicia sunt ad recte procedendum et curandum.

Pulvis
 et motus cordis ex dilatare et contractione spirituum, et
 ad omnes partes spirituum propagatus. Atque dilatatione ad cor
 spirituum, et extra ut dicitur ex contractione, perinde ex ple
 nimus de motu cordis, et quocumque dixerimus de motu
 isto, de arteriis quoque intelligendum est. Cor est musculum spirituum
 ex fibris et vasculis, fibris carnis et musculis et totum
 cor ambiunt a variis usque ad cuius partem per gradum, et ipsa
 quae magis contingunt. Fibris est in solidioribus et durioribus

et in pte intra ventriculo ad fibra tendinosa, et
 elasticas, easq; tractu arteriarum fibras laceras nominant,
 vasa cordis procedunt ex arteriis, et venis coronariis,
 et p cor eodem modo distribuntur, ac de fibra ad explata,
 adeo ut infinita sint vasa capillaria arteriosa, et ve-
 nosa cordis, et nulla sit assignabilis fibra cui parva
 arteriola n adhereret. His poro visio cordis qd videtur pa-
 nari posse si foris in sectione, inquit muras, seu cuspidem
 cordis indexata tanquam embolus et in vase adest fo-
 ram in sectione.

His poro acribus cordis dilata-
 one fixi mediis arteriis coronariis, qd sanguis ex
 pulsus in contractione recipitur in ipis arteriis
 aliqua parte ex se, unde fit ut omnes arterie mi-
 nimis rari quantis sanguinis dilatentur, et secun-
 dantibus fibras quib; connectuntur, et sic cavitas cordis
 redunt amplior, unde fiat dilatao. Ad hanc acie
 ducunt etiam vi elastica membrana ad arterias
 ducuntur, et fibras musculatas cordis, quod cu
 tempe contractionis quasi violenta fensa sint, tem-
 pore dilatao relaxantur, et vi elastica extendun-
 tur. Cordis contractio fit in muscosa cordis substantia,
 et p influxu nervorum eodem modo quo ceteri mus-
 culi contrahuntur, nam sicut in alijs musculis spon-
 ditur finis musculi facta tempore motus versus se-
 pium, eodem modo in corde finis cordis tempore mu-
 sco, seu cuspidem facta versus vas, quod e pium, unde
 fit qd cavitas cordis restricta redat, et tempore

derivationis expelata sanguis in artas modo quo diximus
agentes de circulatione sanguinis.

Cum pulsus sit motus cordis
et arteriarum, et per hunc motum fiat circuitus sanguinis, et
reparatio succi nervici in cerebro; frequens est ut observemus pulsus
ut ultima in praxi medica, et per ipsam facile cognoscamus sta-
tum circulationis sanguinis, et vires nervorum, et divisiones quae
fiunt in partibus membranaceis et musculosis. Antiqui medici
quos observabant, pulsus nonangebant, nec ipsius recte
Sicut Hipp. et Gal. tempore suspensioni erant medi in pul-
sibus observandis ad hoc ut ipse Gal. plura quinquaginta
pulsus distans tradidit, atque faciendum est in praxi maxime
ex parte variis moribus; scilicet namque observare per ipsas pul-
sus distans, quae sunt praecipue, quae et vix se potest
mechanice explatae, et per praxi sequitur in tractu de pul-
sibus Chaucensis Belinii, cuius notandum plus distans son-
ga sigfari divisione viscerum seu nervorum, et mem-
branarum existentiis in visceribus, quae pulsus duxus
fit propter repletionem interna fibrarum nervorum, quae
eae sunt inflammationis internis, et externis. Ipse autem
observari sepius pulsus duxus etiam sic sine febre
perissimum esse, et omnia sigfari gravissima mala, nam
post observandum pulsus duxus in morbis chronicis se-
pe vidi, sentas esse spirandi distantes, et cancras vi-
cerum dissonas. Capt. 18.

Explata mechanicalia facultatum naturalium
Facultas viscerum aliorum in ventriculo eiusque meca-
nica deinde viscerum sa explata et agentes de Chilio
masone. Ceterae facultates naturales nominantur ab Anas.
Praxi

et aliquos salivis, falces attractivis retentivis et ex-
 pulivis. Des istis falces si minus proprias, et uni
 falci nutritivis subordinantur, quia alia degloquere
 et ea attrahere, et attracta retinere, et excreta ex
 pelere unice dirigita ad spiritus nutriendum, quia
 pro de nutritione dicemus aliqua, postmodum dic-
 tas falces modo mechanice explorantur. Talis dicitur
 nutritio fieri a succo nervoso, qui distribuitur per
 oes spiritus fibras, adeo ut nulla sit pars quae ipso non
 repleatur: Succus nervosus dum fluit per patentis ner-
 vosi canales disponitur, ut nutriat, et dum exiit
 in minimis vasibus a calore viscerum et sanguinis,
 et a vi vitali solidatur, adeo attenuatur, ut eius
 pars gelatinosa in subtilissimum halitum ducatur.
 Hic halitus seu vapor cum glucinosis sit et subtilis
 deperit quod quid requirit ad nutriendum, nam quia
 gelatinosus est sale adhucet partibus, eandem molem au-
 get, et quia est subtilis usque in interna fibrarum
 stamina saline penetrat.

Ex dictis colligitur nu-
 tritione posse imminari et deperari vitio ventriculi,
 aut cerebri, aut sanguinis, aut deest eius de vitio pro
 nutriendum, quia si ventriculus male dequatur, si sanguis
 bene non ducatur in cerebrum, si cerebrum satis combatur spi-
 rituosa substantia pro alba sanguine, si deest si in pre-
 cepa ad sit obstructio impediens fluxum succi nervosi,
 coram est nutritione deficere, cumque epax, et liam ad bonum
 obitum efomandum, cumque distribuendum plenum ducat,
 cumque pulmones ad ducendum obitum in sanguine mare.
 Hexant, ad deest cum in cerebro et nervis vitio perfectio tri-
 buatur alio, sic nutriat dequatur est, vitio epax, et

lienis, et papirae vitio pulmonum nutritione non fieri, quo
de caa in Plethia, in qua laborant pulmones gigni non nutriuntur,
et senio ralescunt. Aliter deficit nutritio in morbis epatici
et lienis, in febribus melenicis, et etiam in acutis et ax
dentibus, in quibus, l, adest gravis morbus in aliquo vis
cere, l, totum nervorum systema laborat.

Ita et nutritio ta
neaxia sic ad vires drevone, eaq, fieri non potest, nisi
p alia, et potus, pnde ex naz instituto fames et siti
aalia excitant ad potum aliaq, querenda. Unde quide
e fames et siti in Cerebri fieri paupt, qd in pres renit
catis vna, quas ra diximus ab Rna pduci in solo Cerebro, de am
excitata in ore superiore ventriculi tali modo, ut in
fame fiat velicatio detrata, et specialis, detexmi
nans ania ad apocenda ala; in siti vo fit talis veli
cas, quz detret ania ad apocendnd potum. Inq velicatio
fibram in ore superiore ventriculi tale dispoone
posculant, ut velicatio facta in fame superat defectu
sufficiens alio, et deficiente substia spixiuoz, et
ideo excitata talis velicatio, ut tota reparata p alia
assumpta. In siti vo talis e dispoa, ut arguat defectu
potus, et humidiz substia. Hinc sequitur fames et siti
in naturali certissima et inditaa, ^{necessitate} et potus. In
morbis vo indicant caa morbi in nervis paupt hz
xere, et in ore ventriculi dicca, velicatio excitari, un
de sicut in naturali sequendus e naz motus, puz
maz, et mix fuerit appetitus sibi, et potus, sicut in
statu morbi advertenda e ificacia eaz morboruz
dicca, et sensus excitantia.

Ita explanda fante expul
tuce sicut e oes huiusmodi fibras morid haxe vntali
cuque moventur seie vivando, ad modum quo Cordz con
terz motu vivatorio moventur, qd dicitur excitantia;
Hic motus pendet a vi elastica fibraz, eazumq,

tensione, et motu vibratorio subitig spirituumq succi
 nexu ad fibras implentur. Motus hic fibrarum vitali-
 ticus dicitur motus sonicus, et a Baglivo multis ex-
 perimentis pta in tractu de fibra motu, et
 Junquero Italii discipulo in Spectu Physiologico.
 Sed et etiam in dione tmpe nutritionis aliqua conu-
 lant excrta, et supfluitates, quz debent anaa expe-
 li, ne morbos pducant. Hec excrta nutritionis in oib
 pib gerantur, ptea imbecillitate pta nutriende
 respectu succi nexu, et ptea imbecillitate motus
 sonici, atq sepime dtingit ut nequeant pser-
 buere succo nutritivo. tota pfectione quz requiritur
 ad nutriendu. Unde necesse e gerantur excrta
 et supfluitates. Deseruit iga fultas ex pultis
 ad expellenda oia excrta, et hzc expulsio fit p
 motu vitalicm fibrarum, et p defectu unionis
 inter excrta et vasa subia nutritiva, quz ad
 vna se stat impporcionata nequeunt pfecte
 cohzere, et p motu fibrarum vibratoriu facile
 expelluntur.

Ptea hanc rane si pser Convulsione la-
 borant, n fit excrta expulsio, qa p convulsione
 soluta motus fibrarum vitalicm. Ptea in dolorib vlicij
 convulsivij, et alij humoru morbij medicata purgancia
 pcedenda n si, nisi paucij solata convulsio, qd si ita n
 fiat, pexturbaciones magnas patiunt et puz n eva-
 quant, et hoc e qd nrafacit Hip. dicit dicit. Spontanea
 quz purgare voluerit oportet fluida facere.
 Hec ideo dtingunt, qa medicata purgancia ope

namque exutando suo sale acie motu tonico seu
sustentivo fibrarum quicquid soluta per divisionem, ideo,
dum Divulsio adest in visceribus medicata purgantia
nihil operantur, ut ipse observavi, quod non expectantur
excrementa propter debilitatem subitig spirituum fibrarum
moverentur: ideo in eoque motu proximis sepe vidi
ex praecipuo purgantibus multam sequi evacuationem,
et vidi etiam expulsiones huiusmodi spontaneas, quae per
decursum morbi accedente morbo detinuit in alia parte,
nisi quae incipit deficere motus sustentivus fibrarum et
subitig spirituum.

Retentionis falsae unice dicitur in eo
quod partes membranasque, et nervosque efficiunt gaudeant
vi elastica et tensione, quasi fibrarum tensae sunt et elasti-
cae, hinc in ipsis ventus sale retinetur, ad quod propter
firmam adhaerent vera mixtio subitig spirituumque retinetur
vel eadem eundem pro causa, quae his partibus hinc retinen-
ta, quod si fibrarum nimis laxentur, aut per viam elasticam, aut
unice subitig spirituumque cum substantia crassa retinetur
aut recta non fiat, tunc huiusmodi sponse defluunt. Notan-
dum est quod falsas retentiones impeditur, propter debilitatem,
quod distinguitur in facultate expultrice, quae quodcumque fit ob
divisionem ut diximus. Falsas attractiones consistit in
diversi et ordinati motu motuum vitalium fibrarum
hinc sponis, et in lege pressionis aeris ambientis:
Sic Chilya feta in Cerebrum, seu ut rectius loquamur, pro
aliquo substituta feta ex ventriculo in Cerebrum, per motum
fibrarum et pressionem aeris, ut iam diximus. Sicut vici-
na feta ad aene per motum sanguinis circulandi et
me

motu fibrarum nervorum restitutum. Sepe me vidi,
 ex hoc sumere alia, et post ipsa assumpta sequi
 vomitiones huiusmodi in ventriculo manentes. Hoc
 procedit ex parte quae hant alia assumpta cu
 vitate fibrarum, et detractionibus huiusmodi naturalibus
 fit ut alia assumpta adhibita per se facile intro
 ducantur in Cavities fibrarum, et misceantur cu
 bonis huiusmodi, quod in stringit in excretionibus, quae per vomitiones
 expelluntur, quia talia excreta in proportionata cu
 cave fibrarum et naa huiusmodi.

Capitulum Vnum

Spicantia Falces loco motu,
 et generativis.

Motus duplex est alius voluntarius, involun
 tarius alius. De motu involuntario egimus
 explorantes motu cordis et arteriarum, motu ven
 triculi et intestinarum, et motu fibrarum sic
 talium seu tonicum, quia si omnes motus vo
 luntarii qui fiunt precedente voluntatis im
 pensio, ut si motus brachiorum et caularum, et loco
 nativus totius corporis. Omnes motus voluntarii
 fit mediis muscibus tanquam incessanter; muscibus
 tali mechanice struuntur, ut una et equali
 gaudeant directione fibrarum a capite mus
 si usque ad eius caudam seu finem. Insuper cap.

musli ~~impz~~ innitita ppio immobili, finis vo
impz abzget Ipori mobili, adeo ut oco musli Ipo
ris opienta trahendo Ipus mobile vextus im
mobile. Ex dictis deducta muslos et veluti vextus,
quid augenta vias ad movenda Ipora, atq; adeo
ubi dicitur ex Iphisicis potentia vextus, ceate
etia dicitur pota muslos eorumde q; vias.
His potis advenimus omne motu muslosum
fieri p; atractione musli versus suu p;ncipiū,
cuius q; motu musli dependeat a tuncio, q; ablato
nervo, aut impedito auferat etia aut impedita
motu musli. Dicitur etia ut etia in motu mus
losu nervi aethanta vextus suu p;ncipiū.

In hoc
atractione nervuū ~~spirituū et unius~~ nervi fieri dicitur
de aliqua maā implente fibras nervas nec quo de
p;ncipiū agentes de dicitur gione, q; motu muslosu
natis et voluntariū dicitur d. magis et minus
a motu eorumde muslosu dicitur, et involunta
rio; nade q; eaq; quz motu natis p;ducunt in mus
culis, si sint bene dicitur, caant etia motu p;ncipiū
sexnale, si vero p;ncipiū dicitur. Igitur dicitur
subria spirituosā ruci nervi maxi ex p;ncipiū
vulsiones p;ncipiū, frequens ē eandē subria bene
dicitur pota motu natis muslosu debere causare.
Si igitur subria spirituosā a volante de examine
ta, ut fluat in aliquē musli, tunc dicitur subria se
quuta motu voluntariū Ipori, et Anz, et descendit

in tale multu, & eundem fibras implendo multu ducio ad
 redit, eundem longitudo minuit, immo ruita multu lon
 gitudine, eundem fupras implentis subter, & p'iacu, & re
 cese e ut multu p'ec' sua mecaruca d'ruactione
 feraxa uerbus uel p'pud, et d'p'us sibi coner d'ua
 hat. Qu' n' exoi ad multu tendentes obstruati s'nt
 talia, ut nequeant transire subter, & p'iacuosa a capi
 te in musculu, t'nc n' fit motus ut d'ringit in para
 lisi et apoplexia, si autem oes multu d'p'us multu ex
 ceant motu d'p'us excota manere debeat et r'igi
 ad instar tabulz, q'd d'ringit in illa, specie d'ruati
 onis quz tetanus dicit.

Circa Saltem generatioa m
 scidit e ex Creatois instituto ead nunqua fieri
 posse, neq' gerare sequi sine d'curu p'oxo et im
 mediato maris et feming, atq' tal' d'curu ordine
 comerit' hoc obseruat n'ra in gerare a alii, p'ut
 tu' facta sit in toto orbe huius rei exceptio in Incar
 natione Verbi Diuini quz facta e in Virgo, Peruisione
 Virginis Mariz atq' d'curu s'ni, quz eundem arde re
 ferant, la p'oc'io, la scrip'oribus d'icis, fabulis,
 quibuslibet de gerant' factis atq' d'curu uxi
 cu' femina, fabulosa et fictitia. P'nci q'd di' t'ore
 referunt Poet'z generasse ius fa' imbu, quz d'nt
 etia de Demonib' incubis, atq' huius rei m'enda
 cia et ab hoib' acuta d'icis, atq' inventa, atq' op'eri
 enda delecta Illu' d'curu feminaru. Hoc obseruat
 n'ra, geradit nondum in gerare hois, de o' d' u'
 ventu, qupe in insectis, p'auissimis uerticim

et generatione fieri per deum et unumq[ue] sexus.

Idcirco post deum
sed maris et feminis sequitur generatio hominis circa
cuius foramen variantur. Aliqui credunt hinc ge-
neratione fieri a semine viri, et sanguine menstruato fe-
minis in utero simul coalescentibus. Hanc opinionem
sequitur Galenus et sui, qui credebant eam generantem
et formantem membra huiusmodi spiritus existere
in parte seminis ipsa, quae postea false generativa
appellabatur. Inter ipsos Galenistas aliqui affirmabant
a parentibus non tantum traduci in filios semen tanquam
primum materiam generationis, de ipsa anima ratione etiam
quod absolute est beneficium, cuius dogma catholicum sit ex ce-
teris deest. Alii ratiocinantur a Deo, et introduci in
sponte primo, in singulis generationibus tempore quo mater
disposita est ad ipsam animam accipiendam. Inter philosophos
aliqui iudicaverunt generationem mechanice fieri quae
tenus in semine masculino, et in ovo feminis adve-
nit, partem quaevis, quae libet forma et figura in quibus
membrorum partem, unde iuxta ipsos in generatione
aliud non fit nisi unio et coadiuvatio illarum partium
quae antea erant dispositae. Haec opinio invero
vulgaris est, et voluntariae fictionis, neque experientis et ra-
tionis ulla confirmata.

Hoc igitur creximus si huiusmodi
spiritus quos usque existunt, nunc existunt et exi-
sunt usque ad finem saeculi id est formati a Deo in
praecreatione, et repositi in semine parentum, et

xentia, indeq; ad posterio propagata. Hęc opinio
 duali primis rationib; p̄t̄. 1° quia incredibile
 ē ut caeca n̄ intelligens, et omnino ceca possit ef-
 formare structuram mirabilissimam huius sp̄is,
 hęc multo q̄ si hęc quantumvis sagacissimus
 et ingeniosus nullo modo possit ef formare machi-
 nam huius sp̄is. 2° multo minus eandem forma-
 re possit agens cecū, et incipiens, q̄ p̄ter digni-
 tati Creatoris dignitate unice se ip̄i esse reser-
 vata formaone huius mundi parvi hęc. Hęc
 accedit qd transfusio peccati originalis a primis
 Parentib; in genus huius, nullo alio modo exple-
 re melius, et falsius, q̄ si ita in hęc Parentib;
 in ceteros propagarent, qd pat̄ hęc opinio ex ip̄is
 experientis anatomicis, quib; videt certissime
 hunc sp̄icula delinescere sub p̄visionis deli-
 neamentis inerviae Parentum, supra qd ut
 dexti possunt. Boherhave, Bianchi, et Fluxu
 M. M. Ad igitur hunc corpuscula formata cadunt,
 et sub exigua mole restat, ut explemus quo
 modo ip̄is exibat v̄ta, et quana de p̄one requi-
 rata lege naz, ut Deus tanquā autor naz creet,
 et introducat a nā xad.

Igitur ^{tra} inductio seminis vi-
 xi in vulva f̄gming, hūas in utero existentes,
 ovaq; in ovaris deserta, calore xaxi facta tempore
 coitus, postmodū ab aera seminali de novo

1725
tunc percunt, et proxima ad semine virilitate
et masculinū in utero collocatū existit in lo-
co proprio, ut calore fovetur, et perib' ovi susti-
tuitur nutriti possit, quae oes virilitatis vias
dispones, quib' maā disposita ad accipiendā
Anā adest. hoc dicitur dicit Anā adest in modu-
ci in ipso puncto conceptionis, id ē in ipso mo-
mento, quo anima seminalis ovi surgere
facit ova multibilia, et ipse calidū in forma
et calore fovet, ut nutriti possit. Hinc qd' comuni-
ter dicitur de animatione fetus masculi die 9. a
conceptione, et fetus feminici die 8. fabulosū est.
Plura alia sicut digna circa gestare nutri-
tione fetus in utero, partu, et abortu legi
poterunt apud A. plures, quib' de rebus
exquisita tractant, qd' ad nos atinet fal-
sū operativa, hoc ē casus gestantis sufficienter
explavimus. Inq' sola Dei totū gloria opus
claudat, Amen.

Finis Thomae Naccualis

Catalogus Celeberrimorum Medicinæ Auctorum cum noti-
tiis Criticis.

Nihil eque ad aliquam artem perfecte discenda valet, quam opti-
me in ea Magistrorum exacta hæc notitia, nam cum in singulis
artibus aliqui sint perfectiores optimique notique, qui eam perfecte ca-
luerint, alii sunt qui tam mediocriter, alii deique qui titulo
professorum potiti sint, artem tamen nequidem attingerint, quin
de opere parum exit bonos cognoscere Magistros, et professo-
rumque artis monentem, ut binome, qui tanquam tabula nuda ad
Medicinæ studium accedunt falsa veri spe non fallant, nec sciant re-
res vanissimas, et artis medicæ corruptores per magistratum accipi-
ant. Quia vero ab omni quo isemne fuit viris alicui arti de-
ditos velle inventa sua, aut res in arte pergrua ceteris com-
muni care. Vel gloriæ famæque acquirendæ causa promotores, et boni pu-
blici utilitati adductos. Hinc factum est ut medica ars plurimum abien-
det scriptoribus, adeo ut nulla fuerit gratia, nec seculum in quo
Medicorum Auctorum non scaturerit magna copia. Idcirco ut claritate
et brevitate videremus Medicorum artis scriptores percurramus
et clarioris et fama bene (male per artem ubique) cognoscere, eorumque
proponimus prout pertinet ad tres Medicorum celeberrimos sapienter re-
mutantes. Idcirco 1.^m trademus scriptores Græcos, et Latinos qui
fluxerunt usque ad Barbarorum secula. Deinde Arabum impera-
turi abimus. Tandem scriptores post renovatas in accineri literarum
examini subiciemus.

Græca Græcorum scriptorum 1.º numero annis

Hipp^m in insulae eoo quadam gentis sexaginta annis
ante Christi natu. fuit exactissimus naz observator, Hippo-
thecid aspernator, et scapit ea quae certissimis ex pe-
rimis ipsi irabant. Proinde vultu secuto dicit Inedius,
Pauens. Hicronas morborum adeo plene, et accurate des-
cripsit, ut nihil supra et uno verbo ora Hipp^m opera
optima s^t, et rationes ipsa sedulo legere, ac p^rperuo vol-
vere debent, si velint in praxi proficere, quia ex eius lec-
tione dicent morborum historiae exactas et simplices im-
gene, morborum cogniones noscent ex observatione fidei eorum
quae in 2° q^ois distingunt et deducenda, et deq^o nihil certi
in medica praxi statim posse nisi illud, qd observando
didicerunt. Sicut autem s^t pra^o scilicet e^t pler^o libros simul
colectos sub Hipp^m nomine cruce ferre, qui vera legim^{us}
mi n^o s^t, qd ea auctorit Gal^o et ulonis s^z oculis adve-
tunt Hieronimus Nicomacialis, Dani et Cenicus, Hel-
semonius, aliq^o docti viri qui in examinandis legim^{us}
mis libris Hipp^m insudaverunt.

Unde sciens rationes n^o s^t
libros qui in uno volumine consecretur et Hipp^m tribuun-
ta e^t Hipp^m. Nos igitur ex aucta Hipp^m lectione colligimus
libros Aphorismorum, seu salu^m sententias in eis de rebus
lib. 1° et 2° de epidemia, et lib. prognosticon. debere ratione
do enumerari vix censos, et indubitanos Hipp^m libros,
Ceteros vo^o o^o, qui Hipp^m nomine innotuissent venosili-
ter iudicamus e^t p^rteritos. Fatendum tamen e^t, inter
reliquos libros e^t aliquos magni pretii, et summa e^t
maore dignos, ut liber de acie, aqua, et locis, de vitru-
xane in acutis morbis, de incanis affectionibus, ea

xij) prognones, et alii siles, quia Marciano vixit
 laudant, quia ceteri siles libri n̄ sunt Hip. d̄ vident n̄
 nulominus vera Hip. doctrina, et fons e d̄ponit
 a filio Hip. ut monet Gal. vel a Medico Hip. posse
 videri et esse scholam p̄ficiendā. Quod it̄ abunde
 dicit tales libros d̄vina doctrina utilima, et observa
 one d̄vanti stabilita, unde monet Duxius, Suis utili
 tatis sequi ex lectione Hip. uno die quae ex ord
 practica uno s̄culo. Quod libros Aphorismos. 10. et d̄
 rit ea veluti in d̄pendio d̄vinae od Hip. doctrina
 in aliis libris sparsa d̄ collectione sententiarum, et ordi
 nā quo nunc eas accipere n̄ fuisse factū ad Hip. veni
 dū, nā tales sententia, nullū vix se servare eade
 nec conexione, ead̄ sparsa in suis libris scripsit Hip.
 et postmodū aliqui copiator in unū volumē redigē sub
 titulo lib. aphor. p̄tētia vix credunt aliqui vixisse
 ee in lib. aphor. quaedā sententia, quae ex Hip. doctri
 na n̄ manaverunt, et indigne p̄sū n̄ tanto vixō sui
 buanta quanta plures reperuntur in lib. 5.

Aethicus Capadocia in Asia minore natus incertū ē quo epore
 vixit, dicitur tamen potius fuisse, l̄ cognō, l̄
 portione Galo., quia cū hic mentionē faciat de scrip
 torib̄ oib̄ ipsi anteriorib̄ de Aethico habuit silentiū.
 Graece scripsit Aethicus lib. de morbis acutis, et cronis
 eorū d̄ curare, et Hip. fuit imitator, adeo ut in eorū

senias Hippocraticas in Practico experiamus. Historias
morborum necnon melius post Hip^m scripsit quam
Aretaeus, quapropter 2° loco post Hip^m merito collocari.
Debent eorum Medici Dominus Aretaeus legere et morbos
describere, simplicitate, brevitate, exactitudine, et
observare felicissima sicut scripsit Aretaeus.

Sequitur
Celsus Aelianus sectae methodicorum sectator, cuius
patria ceato in Italia atque quia Galenorum medicinam
sequitur, et in observando fuit exactissimus praeter
ipsum inter Galenos numeramus. Incentu e quo tempore
vixit, ante quosdam annos et colligita ex eius ope
ribus. Scripsit de morbis acutis et Chronicis, et aliis
nisi e qui Dominus legat, quia praeteritas morborum
exactissime Hip^m merito spectat. Unum innotis in eo
videtur, quod se scripsit velle brevitas, et in publica
locis observationum, nihilominus cui sit Aretaeus ad
praxim utilissimus per manus hanc Dominus cen
seo.

Cornelius Celsus Romae Medici professor impetrante libe
rio scripsit velle elegantissimo libros de re Medica in qui
bus Hip^m doctrinam sequitur, et promovet. Huius e opti
mus solus observacionibus abundans, et Chirurgia pe
nitissimus. Legendus e Dominus praeter velle profecto, quae
e opus absolutissimum et iudicio plenum.

Galienus Pergamensis
in Asia minore natus Romae Medici professor impetrante
liber Antonio, et verere circa annum 130. post Christum
natum. Habuit Gal. ingenium acce, fundam imaginand
et velle perspicacem. Instructus fuit scia D. D. philo
sophiae, et Medicorum, et velle fuit incomparabilis docto
ris, in quibusdam scriptis imitatus Hip^m aliosq

Grecos, prout in lib. de loc. affect.; eorq; p[ro]p[ri]a d[omi]no
 iudico qui legantur Scripsit quide[m] Gal. plura volumina,
 in quib[us] sp[eci]al[ite]r aspernata v[er]ba p[ro]p[ri]a ad g[ra]ecum
 sanitate d[omi]n[us] auct[orit]e[m], atq; adeo v[er]u[m] d[omi]n[us] p[ro]p[ri]e, q[uo]d nullus
 e[st] Gal. lib[er] in quo aliquid utile ad p[ro]p[ri]a d[omi]ni d[omi]ni
 n[on] possit. V[er]u[m] facie[n]d[u]m e[st] p[ro]p[ri]a d[omi]ni ee long[is] r[ati]o[n]ib[us],
 et imp[er]iis, et sic imaginari, et fundam[en]ta plura
 tribuit, quae debuit, consump[er]it etia[m] bona Consi[li]a
 p[ro]p[ri]a d[omi]ni cu[m] miscella sic p[ro]p[ri]a d[omi]ni Theor[ia], et nihil
 e[st] q[uo]d n[on] reducat ad elementa, qualia s[un]t, f[er]re, alia d[omi]ni
 p[ro]p[ri]a d[omi]ni p[ro]p[ri]a d[omi]ni p[ro]p[ri]a d[omi]ni p[ro]p[ri]a d[omi]ni p[ro]p[ri]a d[omi]ni
 ut m[er]ito, cu[m] Hip[oc]r[ates], Aret[us], Avicenna, et Celso, qui eis
 e[st] multo inf[er]ior, ut p[ro]p[ri]a d[omi]ni n[on] tantu[m] observare quae
 potest d[omi]ni tractavit. P[ro]p[ri]a d[omi]ni m[er]ito inquit
 Bocahave incertu[m] ee an plus damni qua[m] utilitatis
 medic[is] axi atulerit. Monendi igit[ur] s[un]t t[ri]xones in suis
 fontib[us], et scilicet in ip[s]o distinguunt, quae observare sta
 bilita s[un]t ad his, quae hyp[er]o[n] fundant, et hoc nos Gal.
 lectio p[ro]p[ri]a d[omi]ni potest. Deq[ue] informandis morborum
 historis m[er]ito t[ri]xones Hip[oc]r[ates] et Aret[us] d[omi]ni
 et in ratiociniis circa g[ra]ecit[er]e, caas, m[er]ito n[on]n[on]
 mechanis s[er]vatores, d[omi]ni Gal[enus] nec p[ro]p[ri]a d[omi]ni Gal
 nicos.

Alexander Tralianus Gal[enus] sequitur, nihilomin[us]
 morbos Graecor[um] more descripsit, et melior e[st] Gal[enus],
 q[uo]d observare plus tribuit qua[m] rati[on]i. Siqu[is] pot[est] a t[ri]x
 nib[us] cu[m] fuisse Avicenna, Averroes et ceteriq[ue] Arabes,
 qui p[ro]p[ri]a d[omi]ni ad 2^a m[er]ito epoca med[ic]a ante potuit

coram peccant, quia illis caecant. Felicitas observandi mo-
mentis, unde a Galieno penitiam maxime deservant. Solum
regem ut diamones vel isles. Nulli unquam legentur? ipsi
inspiciant cum cautela, ne ipsorum mens vacillet, et cari-
laoni de repleta consumpata.

Tertio ad ad 3 medz epoca,
in qua Hippocrates obtinuit nosse repperit, inter quos hunc
videndus est Dioscorides, qui scripta hystoriae hystoriam adeo
accurate, ut nihil superat. Solum Dioscoridum cum Antheo melio-
ribus quod Galenus operare, et morbo ditiones ut ipsi nos-
tissima divinaque manu venient. Scripsit etiam tractat. de
febris curandis, in quo non vix Hippocrati doctrina utilissima tra-
ditio precepta ad febris curandis. Operum etiam commentarios
in Cornelii Celsi lib. 1. de re medica dignos qui legantur.
Vno verbo Dioscoridum est Autor nulli secundis et floruit
circa ^{medicis} ~~16.~~ 16.

Sequitur Hieronimus Piro, qui de morbis
oid tractavit proponens essentiam morborum, causas, signa,
et prognostica, adeo accurate, ut nihil exactius hanc
possit. Curantes exquirunt, quas hic Piro tradit
non solum concernendos, sed tam multo exactiores, et melio-
res respiciuntur apud aliquos Antheos, nihilomi-
nus est Autor summe utilitatis et maxime
nos.

• Carolus Piro filius Nicolai Pisonis scripsit de
sexages de morbis a colubis sexena circundis. Hic
liber adeo utilis est ad praesens, et nemo solum iudi-
tiosos curare possit, nam sive spectet observandi exac-
titudine, sive methodum in rationando, seu sagacitate
ad inveniendis morborum cause, seu de exactitu-
dine in notandis initiis, et propter morborum nihil

melius reperiri pot. Mones finones ut hunc librum
scholent, legant, memoria teneant, & prudē p̄p̄tuo p̄p̄
manū haant, ad incredibilibus utilitatib. se porant.
Vixerunt Pisones circa fine seculi 16 et incia 17.

Proper Marcellianus circa eadem epoxa scripsit anota
ones ad Hip. opera, et mentē Graeci Senis, meo iudi
cio nemo melius explicuit. Praea libea Marcelliani
ē utilissimus, et ad praesē reanus. Sex idē epus scrip
sit Duxetus, Ballonius, et Helkanius, celebres Hip^{trig} doc
trinae sectatores, et ad praesē utiles, et meliores adhe
serunt, et hypotesi Galenica tamē declaraverunt.
Idē diditē de Ferrario.

Inzerito seculo duo nova sistema
ta caput extulerunt, Chemicorum scilicet, et mechani
corum. Intra Chemicos Paracelsus hoc loquacissimus, et
variosissimus, Impericus potius, quā medicus, eiusque disci
pula sequens ē Helmontius, qui utilis se potest p̄p̄
pra aliqua inventa Chemicā, d' nihilominus Patron
ē Helmontius legendus cū cautela, ut pote loquax,
obscurus, hypotesis chemicāe huius sectator, et naz opera
nec imitatus ē, nec agnovit. Quaececanus Nennius Pru
sitanus, aliq̄ humorum Chemicū Systematis sec
tatores s̄ utilis p̄p̄ medicata p̄p̄axata seu spota,
quae in ipsis reperitur, ad cognoscendos morbos,
ad praedicendū, et ad sumendas indicantes, ad sa
nandū s̄ inuiles, et foretate noxi.

Comulterus, sec
tator systematis chemicū, et sp̄laron ad praesē ~~utilis~~
vera utilis potest. Ino verbo sp̄axati potest opus mel

dicunt Comulaxi cum cumulo magno, in quo se percutunt, paleas,
pulvis, triticum, & saxosa; nam ex infinitis fere Autoribus
fluxa desunt, et oia simul sine lectione et sine iudicio accen-
et. Perimus est Doleus Diacrinator opinionum sine methodo,
sine observationibus, et sine Causis. Mangerius opera edidit mul-
ta, et magna molis, sed parva utilitatis.

Iam notitia vagas de
versariis rebus, et inferiores querunt, ac rebus solidis non de
lectantur, Civitas A. A. aliosque in scriptis suis imitari.
unde videant Editiones, dum novis libris in lucem editis, sicut
si dicitur praxi & theoretica sua notitia Chimicorum,
& sicut Dolei, et Dolei, et sicut A. A. distina,
adque legant cum cautione. Hic advertendum est Hispanos plures reperiri
scriptores, qui lingua vanicula nihil aliud scripserunt, quod inep-
tias, ex Comulaxo, talis fermentante Auctore desumptas, pro
falsis cognoscunt, et iudicium ipsorum agnoscunt, sicut ex ungu-
leone.

Pro regula certissima et infalibili habendum est eos scriptores,
qui res suas non stabilierunt observationibus certis more Hipp. et
aliorum Grecorum, nec nam sequuntur in suis operibus, nec
historias morborum simpliciter et acute describunt, sed ad
suarum hypotheses et cavillationes detorqueant, atque non proponunt quod nam
faciat, sed quod ipsi cogitant nam fore facere, eos inquam scriptores
penitus esse reverendos, et tanquam homines hunc praeceptum de
dicendi manibus evitandos, atque ut eos quilibet agnoscat, vide
at si more Hipp. Aretii, Serapionis, aliorumque simpliciter
tractant de morbis, in quo casu optimi evadunt, quod si mo-
re Helmontii, Chimicorum, et Fermentatorum de morbis
tractent simpliciter.

Facendum tamen est aliquos esse A. A. Hic
panes optimos namque, qui vales esse possunt ad praxim

49

Scilicet edidit inter alia lib. de impedimentis magnorum
que accidunt vere aut recte doctrina d'vinencia. ^{cap. 1} Paan
lesius plura scripsit utilissima inter quae meo iudicio esse
lunt d'mentaria in Hip. Epidemia cetera ad hoc lib.
condita bona s. ad id ut ad extitit naonit magno p
tio g'imentu. Inuid e in eo viciu, qd de Aulo, et Ed.
s'bremano Philop'is - medico nomen fuit selectus,

Petrus Michael de Alexandria, Ciprianus Traaxor a ali
que huiusmodi Hispani utilia tradiderunt, d'antia ra
onid, et cavilla onid nec praecras Arabu more tracta
xunt, ut d'zones ad illoru lectione nimiu fatigant.
Interd n negamus en scripsit horu Hispanoitali
qua reperiri monita praecra ad egoniu curand' d'au
centia, d' merito; ~~et~~ statuimus multo plus fassaj
nis multu qu' quoniam, et subitid d'putaonid inli
reperiri, qd va praecras monumenta.

Adredo ita ad Mes
tonico Mechanismi Secretiones. Laurentius Beli
nus deo praecras more Hip. tractavit, et ve
ny sectionis utili etc, et efcus, necn pulsuu, uni
nazu, et febriu de f'us meche exp'ciuit. P'inde oia e
ius opera medica optima s. Pergeus tract. scrip
it de n'ia luna, in quo stilo elegantissimo d'it'utione
hio mediana plane describit. De albis autu praecras n
tractavit. Georgius Baglivus plura scripsit n' d'com
nenda, d' inter eius opera excellunt 2. lib. de praeci
meda qui s. op'at' ablutimud, et Medor ad v'v' studi

non Hip.^m sequentium sane opere incipit. Cuius tract. ^{111.}
de usu et abusu vesicantium optimus est, et veng praxi Hippicij.
tract. de fibra motu, et morbosa plura. Item notatu
digna, dñ n̄ laudandi vius lib. de praxi meda, nam
sua fibrazu causamq morbos hypoteice tractavit, et mi
nimud fecit ipse qd alio r̄dit. De febrib' mesentericis
egit, de magno medicamento decimento, nam inde factus
est Medicu novitate hanc febrius aducti oēs fere fe
pree pro mesentericis hant magno q̄q̄m p̄b̄s. ^{112.}
De cetero dignus est Baglivi, qui legati, simul et vocat.

Ioanes Maria Lancisi Medus Romanus et Clemens Xj. Ponti
ficis maxi p̄ plus annos Archiepus plura scripsit utilia et curiosa,
inter quz p̄cipue memorandus est tract. de noxijs Salidus ofusivij, qui
est opus oib' maius, absolutum. Scripsit etia elegantissimud tract. de
vesicantis morib', et plura opuscula dignissima et legitima. Au
casticu n̄ scripsit moru mechanarum, o moru Fermentistarum,
et in eo laude dignus n̄ est, d̄ tam maxce legi quia de praxi ali
qua scripsit utilia, et in remedioru electione excellit, omen
tario exponit in oes lib. aphor. Hip.^s satis commendabiles,
et Archicū eēt a tironib' expectandus, si n̄ fuisset fermenta
onud seccator, et veng sectionis impugnator acerrimus.

Blanchi

scripsit historia hepatica in qua morbos oēs a vili pcedentes
more Galicoru describit, p̄terea opus est absolutissimud et utilissimud
multiq' Autoru vidi qui de Pleuride euzq' varijs speciebus et
curacionib' melius et exactius tractaverit. Ioannij Salin plura
scripsit curiosa, atq' eius Chronologia seu tract. de Fluxu men
struo mechanè explat, plura ad fluxu menses, et quz

penicillu, et naad inglandia. Scrupit etia historia medicz
a Gal: tmpe usq; ad initium seculi 16, in qua brevisime de
vita ea oia, quz medo Gal. posterioribus de morboru curane
statuerit, unde utilissima et curiosissima aducit et gremabilia.

Boerhawe scripsit pluma, et usula, nullud agnosce Autoru,
qui mechanu huius operis pfectius agnosceat, via tracta
vit methodo exactissimo, et uno 2°. Boerhawe e Autor
maxe Iveniensis hionu, qui si in eius scriptis insudant, abo
dubio maxa capiente utilitate, qz Exoniu meda pfectus e,
et auxit, et plus pfruit arti medicz hic Autor qz mille alii.
Pues hinc domenclatores, d duos tam accendemus. Aphoris
mi de agnoscendis et curandis.

Comentariu a Gerardo Vano
vivente Boerhawi discipulo, a quo ex platiu san pfecte et
rursu magistra mente adeo accurat ut nihil supra. Pura me
no ut leganta Comentarua huius Autor, cuerq; consilia practa imi
tenet, et ex quatuor cursos consulata. Instructioes Medz Boerhawi dmen
tatis illustratq; ab Alberto Heer cu fauente et cu ample, ut nulli
bi invenuta theoria mecanismi melius et pfectius exposita.

Gerardus Boerhawi Discipulus compendiu medz edidit va
mecani leges exactissimud con ta obitate, d et observatibus
se se dmandat Idem didid de tractatu de transpiratione eius
dem Autoris. Techniceius eleganta brevit. et exacte scripsit ut
vidas va mecani leges, et nihil edidit hic Autor qd n sit non
ma laude dignud.

Philippus Ozquet accuratissimus mecani pperu

natae plura scripsit in concinnenda praesidi physiologia, et Pa-
thologiae sua succinctissimam methodum. Unum est in eo vitium, quod
omnia tribuit solidis, et huiusmodi nihil, cui certum sit vitium solidorum a flu-
idis vitiatum pendere, praeterea legendus est in remediis, eius
quod tractat de purganda medicina a curandis vitiis exequus et
ad praesidi utile.

Archibaldus Picaeus Theoriae et praesidii
brevisime sua methodum tractavit, et geometricis legibus oia
in ipso phenomena subiecit. Digressio est ut legatur, in utrumque
ita, quia ratiocinatio plura quod observantibus fundata. Lego praesidi
mensis aphorismos. in quibus vanae vanae methodi et solidis observantibus
leges plura doctae utilia ad praesidi.

Joan. Ludovici Medus Medicinensis
tract. edidit de febribus intercurrentibus perniciosis exactissimam
et ad oia estimandam. De eadem re et de horis et morborum
methodis autem egit quod Hippocrates ipse, cuius praesidia tractat de febribus
memoria tenenda est, et auro et argento magis estimandam.

Thomas Sidenhamus Comparandus est cum ipso Hippocrates, qui
praesidi methodum auxit per observantibus fidelissimas, et morborum tam
perfecte scripsit quod ipse Hippocrates.

Hoffmannus Autor est commendabilis
ob copiam quae continet doctrinam, quae de omni fere medicinae
partibus tractavit. Ad res practicas magis prodest quam
theoricas, et observantibus fuit adiectus. Atque non est vitiosus
in longis ratiocinationibus, nam per omnes praefationes, et orationes
numis profusa morborum sedit. Lego (si faceret) Hoffmannum in loca
nem in mediocres Medicinae Auctores.

Noncomus exactissimus
fuit observantibus more Galeni, atque eius tractat de phisi

oprimus ē, et brevis morbi naa, historia, curas, et cura
ad plene pponit. tract de febrib' eiusde Montanum et de
variolis, et morbilis s̄ incomparabiles, et sem eritionis
in eo qd conuici perubiano plus uinū tribuere qd se
ultra dveniat, in hoc p̄gicubendo medicato fuit au
daciſſimus. De cetero uelim ut Medi' Montanum
p̄petuo in manib' habeant.

Deanardus Pramaeni plura
ſcripſit n̄ ſecommenda, et p̄nexti Epidemicz Diſtinctiones
n̄ uiles. Cuius tract. de morbis artificū uilis ē ad p̄xim.
Hic Autor fuit cautiſſimus, atq; eiuſ lectio dulcis ē p̄p̄ta
ſtanti quo ſua in uisū ratiocina.

Ioanes Astruc fuit excellen
tiſſimus (Medus) Chemicus & medicus Medus, et paradoxana
thomicus. legenda ergo eius op̄ra Chemicā, & abſtracta
et monuſtas huius Autoris p̄uamē hōc amone
nos a lectione deterrāt.

Junguenius Italici Diſcipulus de
rebus practiciſ ſcripſit. Praxia eius op̄ra optima
ſū, ſi theoria excipias, in qua n̄ ſom uis uariſſimas
circa naa d̄p̄ndit, & fortes heretias ſinet in trat.
de uexane.

Halleſem Medus Anglus p̄omtuamū exidet
ualde commo dū t̄ionib', quia optima conſilia
celebriſſimū Autorū, et remedia ſelectioſa ſerui
me r̄hodo deſcribit. Huiusq; egimus de H. qui

ob praxi præcipue sese commendant. Veniamus nunc
ad eos qui de anathomia, de pharmania, & de Chirur-
gia tractarunt.

Inter anathomicos Cixteus palmam
profert. Idem Autor Chirurgia scripsit completissima.
Rucagius est Anathomicus adeo sculptus, ut eius ope
na omni parsio se gerenda. Bacheronus anathomia
scripsit brevè clara et tironib' utilis.

Itaque

Hispanus Completa anathomia scripsit et ite-
rò elegantissimo, et exquisita cauditione d'pota.
Tironib' è utilisissima, et se quis de Secretionib',
de nutu aere, aliq' huiusmodi sentit, tu con-
rigas, opus evadet summi pretii. Prædicti
sufficere possunt tironib' pro anathomia
et Chirurgia. Pro pharmania autem videant
Lemeri, Geofroi, Fuller, et alias Pharama-
peias, quib' omnib' præter ex Geofroi et Ful-
ler summa capient utilitate. Et hoc pro
Tironib' Sufficiat.

52

*De Mechanismo Corporis humani
Statu morboso.*

De morbo eiusque Differentiis.

Cum medici officium sit in conservanda sanitate, cumque
hæc sanitas non possit diu perdurare, Æquus est ut nãa in
pluribus lapsus incidat, cumq[ue] hoc ipsa non possit multoties re-
perari, ideo visum Medici indiget, ut præstata sanitate
recuperet. Itaque sufficienter loqui sermo de hunc et par-
tem ipsam proponit in statu sano, nunc de pathologia,
seu de hunc in statu morboso sermo faciemus. In tri-
plici statu hunc considerari oportet, morboso, scilicet naturali,
et neutro; et sicut sanitas consistit in debita proportione,
et equilibrio partium solidarum et fluidarum, ita morbus
in deperdita hac proportione consistere debet, et status neu-
trus in utriusque mediis.

Est igitur morbus. Dispositio præternaturalis
solidarum et liquidarum, ænes primo et per se manifeste dis-
pers. Hec necesse est ut in præterit immo remota in quo dis-
tat hæc forma morbi, quia secundum eam dicta accidit et
consistere, in mala proportione solidarum et liquidarum. Hec
notare oportet latitudinem morbi magnam posse esse, adeo
que extendi, ut determinata solidarum et liquidarum
dispositio ad sanitatem, possit minui, et augeri abique nota-
bili detrimento; ad modum quo mixta eadem manent,

licet aliquantulum mutetur partium mensuram
dispositio, dummodo hęc mutatio levis tam si verum
si sit immoderata, et in totum pervertatur partium minu-
marum dispositio, et textura, tunc certe mutabitur mixtura
naa.

Si licet si morbus fuerit levis vel saltem non sit accensus
nimis, licet solidorum, liquidorumque textura aliquantulum immu-
tetur, eorum essentia non destruetur, vel levis mutatio sado ad rem
mutanda rei essentia non sufficiat. Sed si morbus nimis acu-
tus fuerit, et solidorum liquidorumque textura in totum immuetur,
tunc mutabitur solidorum liquidorumque essentia, atque tunc homo
vel magno laborat morbo, vel in periculo vitae est immittendus:
unde sequitur hoc non alia de causa mori, nisi quando in totum
mutata, et invertitur solidorum, liquidorumque textura, ordo et
combinatio, sed dicitur hęc omnia in totum non deficient, seu in exercen-
tiam, sed aliquantulum, tunc homo non moritur licet male se habeat
et in morbum cadere necesse sit.

Antiqui medici morbos diviserunt
in relaxes, organicos, et utriusque communes. Morbus si relaxe immo-
tempore distentem indicabant, et duplicem esse dicebant, simplicem
scilicet et spotum; simplicem eum nominabant, in quo una qualitas
tam excedebat, et numero quatertrario eum claudebant, scilicet
in morbum calidum, frigidum, humidum, et siccum. Spotus vero
ita eorum sententia vocabatur ille, in quo duae qualitates exce-
dunt, et quadruplex etiam est, scilicet, calidus et humidus, frigi-
dus et humidus, calidus et siccus, frigidus et
humidus, et frigidus et siccus. Propterea quilibet ex his
definis vel agitur per se vel per alios hoc per per

53
sencia alicuius huius, prout dicitur nascitur alia de se
morbis partem immixtam, sicut est a seorsu huius vel
sine illo.

Alia in quatuor species dividitur morborum partem
organicam, sicut, in conformacione, numero, magne, et spone.
Morbi in conformacione in triplicem dista sunt, in figura sicut, ca-
vitate et superficie, sive hęcoria oriuntur a primis generis,
vel post formatum aal; hęcoria pars a prima forma in
figura, ut si quis causa dicitur haec. Post formatum aal dicitur
hęcoria, pars in figura, ut in luxationibus dicitur. Morbi
in cavitate, vel meatu duplex est, nam cavitas vel meatus
plus equo dilatata, ut dicitur in immoderatis sanguinis
evacuationibus, vel plus iusto angustata, ut se mutuo adhe-
reant. Morbus in superficie, sicut in asperitate et laxi-
tate tunc dicitur, qđo pars aliqua que portulat est laxa
et asperata, ut dicitur qđo in trachea arteria hęc aliqua
aeris et modico fluit, aqua exarata vehementer et rau-
cedo producit. Morbi in laxitate dicitur qđo partes la-
xantur, ut dicitur in dienteria, lingua salta laxa antea
rursum intestinum, et venicilli, ut nullo modo possint ali-
ta retineri, id est, cruda et immutata a spone expelluntur.

Proterea morbi in n, et magne duplex est, i magne et numero
adaucto, et diminuto. Morbus in magne adaucta dicitur
qđo aliquis caput maioris magnitudinis hat, quam spone sui
pondet. Morbi in magne diminuta dicitur, ut si quis

caput aut quamlibet sponis partes minores
 magnitudinis haat quae pro statu naturali requiruntur.
 Morbi in n. aduerso d'ringit, qdo aliquis ead. d. d'ringit.
 In manu aut in pede nascitur. In n. diminuto accidit,
 qdo aliquis tres aut quatuor digitos tam haat in ma-
 nu aut in pede. Morbi in sponis duplex e. in ista scilicet
 et in d'nexu. Morbi in ista tunc d'ringit qdo pars
 debita sit n. sevant, ut d'ringit in luxationibus.
 In connexu accidit, qdo pars debita n. doneccurrit, ut
 d'ringit in d'ringis ligatione (vulgo Lenilla). Morbi in sa-
 luta uenitate d'munis dicitur qd nullius partis e. p'ficiat,
 neq. potest accidere soli p'ri relaxi, aliqds organiq., et
 aliqdo ueniq. simul, atq. d'ixa nomina occurrunt pro
 d'xeritate p'ri, cui inest, ut ulcus in carne, caries in
 ossib.

Nostra sententia

Hic tamen s'ra n'ra p'incipia morbu. in 3 partes
 diuidimus, scilicet in morbos solidoru., liquidoru., et utri-
 usq. simul. In solidis l'g'ita mechanica dis'poo, qdo
 s'lt r' vel nimis tensa, nimis lasa, molia, aut dura,
 vel d'it n. nimis venata, l. nimis crasa, vel deq. d'it fa-
 cile nimis mouens, et ad motu. parum apta existunt.
 Nimia solidoru. lasitas reperitur in Cachexia, et d'ien-
 tenia, et aliis huiusmodi morbis. Nimia solidoru. tensio
^{obseruata,}
 + reperitur in d'olore, in h'udrope sicca, et aliis duris mor-
 tibus. Solidoru. d'uricia obseruatur in Callo Podagra
 inueterata, et in cicatrici.

Acutius fibrarum stringit in Sani, rive patulo vir
 gino colore, in leucoflegmatica et aliis. Nimia fibrarum
 remittas potius ad morbos disponit quam ipsa morbus
 sit, id est dicendum de nimia fibrarum crassitie, nam qui
 fibris tenuibus disant fite in melancolia, fluxiones
 accipite, in hypocondriaca, et histerica affectione labantur.
 Sic vicia qui fibris crassis constant inflammationis abstrahi
 ss. Horum huius dvenit predictas sudoribus affectiones ali
 qdo in toto corpore, aliqdo in parte determinata repe
 riri posse.

In fluidis in finem affectiones possunt repe
 riri, id nos ad tres causas reducionis, nam vel in da pe
 carit in quantitate, vel in qualitate, vel in motu. Hanc divisione
 ad cognovimus sanguis, id nos secundum mechanisimi lege
 ad intendimus ex parte. Addepleta moa peccant fluida
 in quantitate, 1° qdo hanc copia maā e quā pās vātrū
 capacitare requirunt, atq; hoc ab Anguis appetatate ple
 rona ad vasa: 2° dū nimia e hanc copia respectu viciū,
 hoc e xū virtutis motūis cordis, et cerebri, atq; hoc hanc
 viciū appellabant Anguis plethora ad vasa.

Viciū in motu vir
 tute pōt in circūlāne sanguinis nimis aucta, l nimis di
 minuta, atq; motus auctus, l diminutus eud dīstere pōt in
 succo nervoru. Quod reperitur morbi in partib; solidis
 et liquidis simul, ut observata in Ganguena, cordis,

Canaxo, et alia inquit pres solidz l. n. nemis tenoz, l.
laxoz, et fluida fluidis affectionib n. n. p. p. d. d. A. A. A. A.
qui ab Angustiae dicitur consistere in soluta unitate ad par-
tium solidam morbos facile reduci potest, sicut etiam morbi
partium organicarum. Morbi autem qui ab Angustia in intempe-
rie, l. simplici, l. d. p. o. r. e. d. i. t. a. ad vitia fluidorum
p. p. e. reduci potest, nam in humo d. p. o. r. e. caloz et ex eoz qua
laxoz eoz v. a. i. o. h. u. m. m. o. r. e. l. a. g. i. t. a. n. e. p. r. o. c. e. d. a. n. t. H. i. c.
notare d. v. e. n. i. t. p. r. e. d. u. c. t. o. r. m. o. r. b. o. s. n. a. x. o. s. o. l. o. r. u. p. e. r. i. x. i.
inquit inveniri, nam morbi partium solidam frequen-
tissime d. i. u. n. g. u. n. t. e. u. m. m. o. r. b. i. s. p. r. i. u. m. f. l. u. i. d. a. n. t. u. m.

Caput 2um in quo morbi partium solidarum mechanice explicantur.

Prima harum rerum intelligentia scilicet morbi calidum
sua agere nomina sanguinis et succi nervi motum, et
ipsorum agitationem, nam dum hucus in aliqua d. p. o. r. e. p. r. e. a. g. i.
tante nervis, et moventur, motu d. a. t. a. t. i. o. n. i. s. p. a. r. t. i. u. m.,
in quo calorem d. i. s. s. e. r. e. i. u. d. i. c. a. m. u. s., n. e. q. a. c. c. i. d. i. t. e. n. l. i. s. i.
pelate cruxis, et aliarum partium, in qua magnus calor p. p.
p. r. e. q. a. b. i. l. i. s. s. e. u. s. u. c. c. i. s. n. e. r. v. e. i. s. b. e. l. e. s. c. e. n. s. i. n. c. r. u. x. e. e. o.
o. m. p. l. i. g. a. i. n. f. l. a. m. a. t. u. s. e. x. c. i. t. a. t. c. a. l. o. r. e. m., q. u. i. r. e. v. o. l. u. t. o. h. u. i. u. s.
p. r. o. d. u. c. t. u. m. t. u. m. o. r. e. c. a. n. t. e. s. t. a. t. i. m. e. v. a. n. e. s. u. n. t. E. o. d. e. m. o. d. o. d. i. n.
g. i. t. i. n. i. l. l. i. s. q. u. i. l. p. a. t. i. s. i. n. t. e. m. p. e. r. i. e. c. a. l. i. d. a. l. a. b. o. r. a. n. t., i. n. q. u. i.
b. u. s. m. a. g. n. u. s. c. a. l. o. r. p. e. r. p. i. t. a. p. r. e. x. n. o. m. i. n. u. m. h. u. i. u. m. m. o.
r. u. m. a. m. u. l. t. i. t. u. d. i. n. e. i. p. s. o. r. u. m. i. n. d. u. c. t. u. m. H. i. n. c. d. e. d. u. c. i. t. u. r.

regula generationis nunquam reperiri non videtur ⁵⁵
ad inquamcumq; d'poris pte, quid ipa pcedat a motu
hujusmodi et agitare.

Intemperies frigida mechani-
ce dicitur in placido, & parvo sanguinis et succi rari
motu, nam inquamcumq; d'poris parte detineantur huxes et
n' agitentur, necesse e' ut frigiditas sequatur, ut in co initio
febris intermittentis, et in Syncope frigiditas in tota su-
perficie cuius reperitur, n' ob aliam rari nisi q' huxes
in illa parte motu privantur. Sed ista dicitur in tabid,
in Crispitate et in aliis inflammationib', sanguis et al-
liqui huxes taliter motu privantur, ut impacti sint
in parte inflammata, et hoc n' obstanti max' calori
p'cepta in ipa, q' in motu diminuto huxes n'
distinguit frigiditas. Resp. verum e' motu e' diminutio
e' motu sanguinis circulatori non autem atitio
nis in qua p'cipue calor dicitur, qui augetur vix
p'cepta.

Morbi in humiditate d'volutos ipa p'ce-
dunt a nimia copia et succi redundantia in
tota d'pore, & in aliqua illius pte deconunata;
hic notare oportet, n' quemlibet hujusmodi morbum
humidum posse curare, d' solummodo hujusmodi

ex aqua presentis dicitur: sicut licet hinc finitiora
morbus humidus potest efficere, tamen raris ad hanc spe-
ciem solus existit, quia frequentissime cum hunc siccum
deungit. Morbus humidus ita explicatus reperitur
in toto corpore in illa specie hidaspidis quae Phleg-
matica dicitur. Morbus in parte deexaminate dicitur in
Angina spuria, in desiccatione a Cap. et alius hu-
ius morbi.

Morbi siccis duobus modis fiunt, nam accidit
propter defectum subrigentis et sanguinis, propter ni-
miam abundantiam huius melancholici adusti, qui a-
crabilis dicitur. Si igitur dringat ut pars sanguinis reser-
va nimis calidae dissipetur, tunc morbi siccis dringunt,
ut accidit in febribus ardentibus et in inflammas
nibus, in quibus calida huius reserua a calore, ut in
curis aspera et siccata redatur, et lingua parva nati-
va humiditate privata. Propter abundantiam huius
melancholici fit morbus siccus in illis hominibus qui
temperato gaudent melancholico, et adusto in quibus
accidit, ut propter abundantiam praedicti huius parvis
humiditatis haant.

De morbis organicis non est cur ex-
tensum speciale faciamus quia satis ab Angris explanata.
Hi enim omnes morbi dicitur in defectu organizationis
partium, atque adeo cognita eorum structura morbus in
eis de excitatione facile cognoscitur. Praeterea notandum
est nihil magis deducere ad cognoscendum morbos

partia regantur quod anathomia non videtur, quod
 pe. ex Anathome recte intellecta facile cognoscitur partibus
 quod sit partia structura, et hoc ipsa quod modis h'data.
 Morbi immunes omnium simplicius est, quod eius natura in de
 pendit partium unione dicitur, regis inspicere debemus
 an soluta unitas stet in ore, an v. in membra nati.
 l. attendere debemus quod sit ea h'dens, quod quod
 oportet ex externis causis dicitur solvere partem in qui
 re, nam per causam varietates variantur, et partes morbi
 et eius curas

Caput 3um.

De differentiis accidentalibus morborum.

Accidentales morborum diffinas plures adveniunt Angui
 quas etiam nos admittimus, et quilibet eas videre poterit
 pp. Morbi tamen mentionem faciemus de illis quod rationi
 bus sicut digniora videantur. Morbi enim alii sunt universales,
 alii partiales, alii est proprius, alii immunes, alii ex ternis,
 et alii internis. Morbi universales est qui totum corpus oc
 cupat, ut febris cachexia Anasarca St. Pauli est qui prem
 tantum afficit, ut Pleuritis Angina. Coctanus qui ex ternis partibus occu
 pat, et internus qui internas ut Pleuritis dienteria. Morbi est
 quod est qui per stagium est in ore dicitur immunitate ut dicitur,
 dicitur Anasarca thypis scabies &c.

Deinde morbi alii sunt epidemici,
 alii Endemici, alii sporadici, et alii Pandemici. Morbi Pandemici

non immunes sunt quod morbi eius ad species eodem tempore invadunt
per regiones. Morbus epidemicus est morbus ortus a causa immuni, et invadit
partes in uno loco et eodem tempore. Morbus endemicus est morbus patiens
munitus ortus ab aliqua causa immuni, ut scorbutus in Olanda,
Tachitis in Anglia, et diues venerea in India. Causa immunitatis in
his morbis est aer loci portuaria aqua, et vicus ratio huic vel
istae regioni peculiaris. Quae omnia sedulo debent advertere pro
gignis curandis. Morbus sporadicus est quod morbi diversae species eo
dem tempore et in eadem regione invadunt, hoc est ut Pleuritis, et Obstruc-
tio, quae licet ambo sint inflammationes, tamen apud medicos qui di-
versitate sumunt a parte affecta, et semper in specie diversae specie
dicunt differre.

Præterea morbi alii sunt breves, alii longi, acuti
et non acuti. Morbus brevis est qui breviter ad rem periculi per-
nit, ut febris synochæ, ardens. Longus est qui per multam partem pa-
tientis durat, ut febris quartana, hixops. doquimus de toto
tempore quo durat a quo tamen in hixope quod in aliis morbis sit
mixta longitudo, nãde paroxysmis qui brevi tempore solvuntur.
Morbus acutus est qui breviter suum exitum periculi et exitu periculi.
Hic autem triplex est, nempe parvus, simpliciter acutus, et acutus ex
decidencia. Primum est parvus alius est extreme parvus, quia ita
velociter movetur ut tertio, aut quarto die ad salutem ad mor-
tum terminata; et alius simpliciter parvus, et est ille qui septimo
die terminata; simpliciter acutus etiam est duplex, alius ex ac-
tate, qui 14° die terminata, alius non ex ac-
tate talis, qui 20° die
et aliquid ultra 20 terminata. Acutus denique ex decidencia est
ille qui usque in diem 40 extenditur. Morbus non acutus est qui non
breviter et exitu periculi ad terminum pervenit, ut omnes morbi
longi et non periculosi omnes. Morbus etiam alius est denignus, ma

ignis alij. Benignus e qui soluta sua hac rem
 remota ut febris tertiana. Malignus e qui in
 remota soluta graviora. Malignus a magiore
 defectu, na pestis e mod' malignus et contagiosus, magis
 magis contagiosus n e ut febris tertiana hanc remota
 graviora et tertiana n propria. Hec ois mod' contagiosus
 e malignus ut aparet in scabie. Divisa etiam mod' in
 magnus et parvus. Magnus e ille qui vires validas
 pot deicere et morte inferre, qd tinguu du magnus af
 fecus reperiit in Cerebra, corde, et ventriculo. Parvus e
 qui peire n pot deice vires, nec morte inferre ut
 febris diaria.

Deq' mod' alius e idiopathicus seu palmaris, et
 alius symptomaticus seu secundarius. Primus e qui n depen
 det ab altero morbo spono in ore vaxi, idemq' p'pria deinde
 rat curari, ut obstructio renu a calculo. Secundus e qui de
 pendit ad altero eius spono morbo in ore vaxi, idemq' n de
 siderat p'pria curari, ut deliriu a septo transverso, Epi
 lepsia a ventriculo &c. Tercius e mod' dicitur etiam p'pria, et
 p'pria curari n pot curari. Mod' deq' alius e hereditarius, et
 alius n hereditarius. Primus e qdo patres corrupti fuerunt
 aliquo morbo et filii eodi afficiuntur, ut in quos numerata
 Epilepsia, Asthaticus, dicitur Venerea et alii huius mor'. Secun
 dus e qdo filii corrupti sunt aliquo morbo utique patres
 n fuerunt corrupti.

Hunc deipond' morbi aliqua die necesse
 e. Tempus morbi illud e in quo notabilis mutatio
 in morbis observata, mutatio illa advenit pro diuisa

actibus, dignos utiq. in symptomatica remissione,
aut intensione. Tempus morbi universale qd toties morbi
decursu distinguit e quadruplex, principiu, augmentu,
status, et declinatio. Universu morbi principiu e qdo mor-
bus agere incipit, et actus in multitudine hinc. Vale
morbi augmentu e qdo morbus valde notabiliter hinc
actus, in sume. Status realis morbi e qdo morbus hinc
actus morbi. Declinatio realis morbi e qdo morbus am-
plius ad n hinc actus.

Questio 2. De causis morborum. cap.

1^m Quid et quadruplex sit morbi Causa.

Sicut variis videntur in omni quo morbus secy. sic
variis morborum causis cognoscitur. Hipp. enim in lib. de nat.
humana p. d. ex aliis, et partibus in vitiis morborum origine
ducere docuit. Herophilus omne vitium in humidis esse ait.
Heraclitus in sanguine. Tegnius in thesauris, Galenus
ceterisque methodici res affectiones ad restrictionem et laxationem
referunt, unde illarum curandis ad restrictionem aut relaxa-
tionem reducebant. Galenus cum in morbis triplex agnosceret
sententia, intemperie scilicet mala dispositione, et soluta
dissoluta, causas morbi fecerunt, quorum principiu relaxatum tempe-
rie alienare, organica autem structura hinc, et utraq. morbum
dissolvere possunt.

Paracelsus eiusque sequaces morbos di-
vidunt in Deales, Physicales, naturales, mentales, in veneno-
sos, caeterosq. fecerunt 1° Deum qui vel ad peccata hominum vel
ad alios fines sibi soli cognitos morbos in homines mittit.

2. Terra, quæ mediis suis influentibus morbos
 producere potest. 3. nã, cuius vitio duntaxat, vel sub
 vel partibus individuis. 4. enim mentale, sub quo præsen
 dunt ^{morborum} tã ex propria imagine, tã ab spiritibus malignis,
 Deo ita promittente, tã etiam ab incantationibus inducitur. 5.
 Demum, venena sunt naturalia, ut si vespertanum, et ve sacrificia
 lia, ut arsenicum, et alia medicis quibus quærendum duntaxat.

Hæretici medici, sal, sulphur, et mercurium referunt
 ad causas morborum. Cui salis enim dicunt produci ulcera, Croci
 nes, Dysenterias, et hemorrhagias. Cui sulphure inflammationes,
 febres, et si sulphur naxoticum sit soporiferas affectio
 nes. Cui mercurio Epilepsias, Apoplexias, Paralyses, Catarr
 ros, et aliq̃do Itagiosos et Epidemicos morbos. Aliqui ex
 Chemicis iudicantur morborum causas ab accedo et alchali
 prodire. Sylvius de debito causis morborum pendere aut
 a varia mixtura succorum pancreatici, viscosi, et limpha
 ticæ. Paulus Bardete causas morborum tribuit vitio sanguinis,
 limpha, succi pancreatici, et aliorum succorum.

Nostra sententia. Nos autem omnes
 istas opiniones tanquam inuiles relinquentes ad nrã
 stabilendam accedimus. Causa morbi est illa, quæ proterna
turale inducit dispoone in solidis aut liquidis, aut in
utroq̃ simul. Est igitur duplex, exterior, et interior. Exterior
 est illa quæ extra respicitur, et interior quæ intra.
 Exterior duplex est, naturã, et in naturã. Naturã est illa,

que neque nos affligit, ut et non naales cu indebi
 to usu. Hec igitur qui inter res non naales ad numera
 quadrupliciter vitari pot. Primo a partibus sulphure
 is et crasis pyrethralis orrendis communicatis, et
 sic morbos calidos, frigidos, humidos, et sic per du
 cere pot. 2° ad impuram et sordidam aquam, atque aer
 sic alteratus morbos epidemicos producere solet.

textio

vitari pot ab Her tais, quae magna agendi vi in
 sublimariis hant. Quarta a motu, sed vel excedit vel
 deficit. Inde talis aer sic inspiratus sanguinem ite
 h. disolvit, nec impellit ex quo resultant impurita
 tes in sanguine, cathartes, obstructions, et alia hu
 iusmodi mala producentes. Hinc notare debemus,
 alia et potus morbos excitare posse, pyrethra si
 pravi sunt succi, vel diffilis rationis, si quantitate vel
 defectu peccant, et etiam, si circa virtutem suam
 Potus etiam morbos excitare pot, si quantitate excedat,
 vel impuris substis ut p. m. r. t. u. d. p. p. t. e. a. u. d.
 immodicum. Reliquae res nonnullae morbos producere pos
 sunt et h. v. g. eos omittimus.

Caa externa non necessaria e
 illa, que foras, l. d. r. i. n. g. e. n. t. i. a. n. o. s. a. f. f. i. g. i. t. ut ictus percussio castus
 ab alio, et similia. Caa mundi incerta duplex e: materialis, et ima
 terialis. Materialis sunt autem pathomata, hoc quibus alia hures
 et partes solidas mundi d. m. s. v. e. r. a. t. ut ira; et alia tenuiores
 p. r. e. s. s. u. c. c. i. n. e. r. v. e. i. d. i. s. s. i. p. a. n. t. ut nimium gaudium, et alia motus
 sanguinis, succi nervi, et partium solidarum retardant, et
 subitus terror, metus, et tristitia. Caa Materialis

si pleurona, cachochimia, calculi, fluxus, et alia, de quibus
in suo loco tractabimus, et etiam legi possunt apud Hippocrem, qui
fuisse hanc rem peractant, et pro nostro instituto superius
dicta de causa, et suis effectibus sat sunt.

Sed ut veram solidam doctrinam
de causis morborum tradamus, quod Galeni de hoc tractatu
opus est explorare. Cum ergo oes morbos ex calore, frigore, et humiditate
et viscositate derumpunt, causas penes morborum ex placent
per causas calidas, quarumcumque se in morbo calido debant, videlicet mo-
tus putredinis, viscositas vel caliditas, et alia calida, ad quas
oes morborum calidos vel causas revocari debant, nullaque immixtionem
et redundans quæstiones hæc dexte examinabant, quas tanquam
inanes relinquimus.

Morbi frigidi sex enumerantur a Galeno, scilicet
virescens vel frigidus, aliter frigidus, motus inordinatus, varicosa, morbus
obstructio, viscositas, et rancida, que vel per frigiditatem inducuntur vel
per aerem refrigeranda morbi frigidi causæ iudicant. Morbi
humidi duas habent causas, alteram scilicet ex viscositate in
humiditate ad quas reliquis oes reducuntur. Morbi rici etiam du-
as agnoscunt causas, alteram nempe, et resalutem, quibus dicitur
cotidie affirmant. Has oes morborum simplicium causas appellabant,
verum ex his duas simul ad eundem morbum producentium unumque
acciderit, tunc dicunt esse causas morbi dpositi, atque ita explorant
morborum dpositum causas. Dicitur ita duo ex dictis pro eodem
morbo simul unius quasi visibus occurrunt. His dictis de
causis morborum partium solidarum in sensu antiquo ad eas ex-
plandas secundum methodum accedamus.

Cap. 2um
Explicantur Causæ morborum calidorum par-
tium similium secundum methodum traditam.

Ut tradere possimus prius explabimus casus morborum prius
islarum, quae a plurius casus mechanicae producantur, et intra casus pri-
us casus morbi calidi explabimus, ut postea ad reliquos explan-
das accedamus, atque eundem ordinem servabimus, quod ipse Galenus
Igitur intra casus morbi calidi ab ipse Galenus prius annumerata
motus, adeo ut intra ipse sit axioma, quod motus est causa caloris.
Verum veritas huius axiomaticae utat de motu de motu axioma-
tio parlatum, nam de motu progressivo, ut superioribus loqui-
ti sumus, nam ex phisicis utat hunc calorem intra parlatum
obseruari dum motu axiomaticae, moventur, non v. dum progressivo
motu decurrunt.

Id ipsum observamus in aquis, quae dum motu
progressivo moventur, iniqua calorem recipiunt, si autem in aliquo
loca detineantur, tunc magna oritur calor, eo quod partes aquae et
ignis in ipse detinetur a calore solis immoventur, et agitancur.
Relicta accidit in humidis huiusmodi spiritibus inquit, tunc tantum produ-
citur motus calidus nam motus, quod ipsorum partes, motu axi-
omaticae moventur, hinc in illis subtilis, inquit, vires et
nimis robustae, et ipsorum vasa plerumque sanguine surgunt,
propter motum axiomaticae, et in idem calorem solidorum huiusmodi
partes mutuo accedunt, et motus calidus produci et atque ab
hac causa febrium rheumaticis frequentissime afficiuntur.

Intra
casus morbi calidi annumerata putredo, quae sic ab ipse de-
finitur: intensus caloris nativi a calore extraneo agente in
humidum. Hoc hac definitione aliquid dicitur ad putredinem requiritur
calor extraneus et immodicus. Idem in se putredine facta requiritur
et multa copia humiditatis, quae omnia ut mechanice adap-
tentur, et profere indigentur videtur ex phisicis reariis ad
putredinem requiritur et agens calidissimum, et humidum super
fluidum. Hinc notandum est spiritus humidus et ipsius huiusmodi ma-
xime dispositio esse ad putredinem praesertim in illis subtilis in-
quibus magnus reperitur calor, et multa copia hu-
miditatis regnat.

An autē dicit vera putredo in sanguine inquit. ē apud
 A. Nos autē agentes de ipius nā sufficiētia tractavimus
 nihil putredine in sanguine reperiri, d. tantū dispoone ad ip
 sū recipienda, reperiri autē posse in primis viis, et in sponis
 superficie, passand in illis subitā in quib' ulcera scabida in
 abito sponis reperuntur statuiimus, atque in ipsis i deo dicit
 gū, quia hures in illis praxid' moru pūvanta, et a natūli
 distiuctioe recedunt, qd' omne requirita, ut vera putredo
 in huius hui sponis reperiatā.

Sed itra dicta instabij;
 per aliqua experimenta dicit sanguis veng' sectione
 eductū putredū existere et pessime olere, qd' probat
 sanguis hui sponis in putredine abire posse. Sed res
 pondemus, sanguis hui sponis et hures in eo dntes
 pūvixente vita nunquā posse in putredine transire,
 d. tantū in ipsis reperiri vā, et dispoone ad ipū recipien
 da. Nec obstat qd' per aliquas observatōes stabiliata san
 guis veng' sectione eductū pessime olere, nā sanguinem
 pessime olere n' probat in ipso putredine reperiri,
 d. ipsū acquirere per tractū aēis, moquo accidit
 in sudore et in excretis pūvixentū, qui postquā ab aē
 re attingunt pessimū odore spirant.

In quacumq' igit
 parte reperiatā putredo, sive in cute, sive in intesti
 nis semp' pducit morbu' calidū, et multoties pericu
 losū, nā putredo in intestinis semp' sūponit mag
 nū calorem et multā copā humiditatis, quē oīa

facilem & pro in magnis periculis ducere, et tunc exinde
resultant lumbici, febres et alia huiusmodi mala. Si
igitur putreda in cute reperiatur, ex illa nascuntur ulcera
sordida, et fetida, quae omnia probant morbum calidum ibi ad
hanc usque copiam humiditatis, atque adeo perniciosa ulcera
solent esse periculosa, arguuntque liquida nimis acuta
esse, et solida vehementer immoveri, ex qua immorari
plurima mala, atque gravissimi morbi res ultant.

Utrum

res calidae etiam adnumerantur a Galeno inter causas morbi calidi: quod
experientia docet, res calidas hinc apponit applicatas quae morbum
calidum producant, et quoties observata ab insolente febre di
arias, produci quod calor solis calcificatione huiusmodi ipsos accendit,
et ad calidos morbos disponit, sicut modo observata in illis
qui in locis calidioribus habitant, hoc enim maxime disponit esse
ad febres acutas et inflaciones, quae cum nimia caliditate impa
ringuntur, hae omnia mechanice contingunt, quia res omnes calidae mag
num habent suum partium motum, et propterea applicatae nimis
non agitant motum huiusmodi, et sic morbum calidum producant.
Hoc clarius patet sequenti exemplo: Si nimirum immoveret
et agitat ignem elementalem, ignis autem elementalis immoveret ignem ex
stantem in suo spacio, ignis nunc in spacio immoveret partes so
lidas et huiusmodi in ipso spacio, aqua immoveret febres et
quolibet alio morbum calidum producit.

Utrum causas morbi
calidi adnumerata etiam alium calidum. Per alium non solum
intelligimus causas calidas, sed etiam potus, atque adeo observamus
eos qui vino nimirum et aliis liquoribus spiritibus utuntur saltem
cadere in Anginam, Pleuritidem, Pneumonia, Hepaticam infla

maones, Cerepelas, et alior huiusmodi morborum calidorum. Hic notari debent alia et potius calida si peccare sumantur tunc febres diutinas producere, ut ipse in pueris aliqdo observavi; si autem nimis absumantur tunc graviora mala producant. Notari debent hic, alia et potius calida hactenus morbum calidum producere, quamvis nimium hanc suam partem motum, et illud humidum et partem solidam non sponis immutent, et hoc modo morbum calidum producant, ut in anti dictum est.

Inter causas morbi calidi adnumerata etiam a Gal^o diutina, quae ut diximus agens de insensibili transpirare non videtur in eo quod pori ocludantur, quia cum natura transpiratio sit tenuis, et subtilis, in quacumque dispositione reperiri potest ab ipso exire, neque ab ea diutina non dependet. Paucitas igitur diutina ab occulta aëris natura, quamvis solida et liquida nimis immovet, ex qua immobilitate resultant febres diutinas, inflamationes, et alii huiusmodi morbi. Hic notandum est omnes causas morbi calidi adnotata tam reduci posse ut admittuntur, nam ut dicitur ex iam dictis, et ex omnes actiones morbum calidum producant, quamvis id efficiunt motu, quod immutent humidum et partem solidam, neque verissime dicitur morbum calidum a motu procedere.

Cap. 3.

Explicantur Causae morborum frigidorum partium solariarum secundum Mechanismum.

Porro de causis morborum calidorum partium solariarum loqui non reliquid est ut ad explicandas causas morborum frigidorum mechanice accedamus. Inter causas igitur morbi frigidi pri-

sed adnumerari a Gal. vicinia rei frigida, quoniam Ipori
nax applicata huius et partes solidas veluti quiescere facit,
ex quo morbi frigidi exiunt, ut observata in illis qui
per loca nivibus plena decurrunt, qui multoties Apople
xia, diarrhoea, Gangrena et aliis huiusmodi morbis pen
denti a motu immutato prius solidam et fluida
ad simulq; ad alterare subtilis spiritibus nervorum
superveniunt. Id ipsum observata in illis qui emplastrum ni
vis ori ventriculi apponunt ut nimium est tempore
ta.

Intra eas morbi frigidi adnumerari etiam a Gal.
aliquid frigidum, quod morbum frigidum gignit, quoniam liquida
que intra Ipus existunt veluti quiescere facit, et ab eius
presencia solida parum ~~et lente~~ vibrantes suas exercent,
et subtilia spiritibus nervorum parum et lente moveri.
Cui igitur in debita proportione pariterum nervi calidi, vita
que distant, sequens est ut si ab alio frigido Ipus mo
ra dicitur alterari, morbi frigidi natio debeant produci.
Patet hoc in illis subiectis praesentibus virginitatibus, quae mul
toties morbo, aut gelu vesuntur, in quibus postea natio
sequitur Cachexia, seu prava, in qua pallidus color to
tius Iporis, huiusmodi, et alii huiusmodi morbi penses
animia frigiditate.

Hec solum per aliquid frigidum inte
ligitur quiddam dicitur prius exire, antequam in ventu
culum descendat, dicitur etiam potius, qui morbum frigidum non
nunquam per se trahit, praesentibus, si nimis frigidus, et

magna copia sumata, nã tunc accidit ut (aqua in ven-
triculo existente) calor in reliquis partibus hospitans per
equilibrii leges ad ventriculum feratur. Si igitur portio frigi-
da amplius retinetur, taliter calor in toto Spore exis-
tens ad ventriculum pervenit, ut oēs partes exerceantur frigi-
dus redantur, ex quo postea sequuntur sudores frigidi animi
deliquia, et n̄ nunquam morus.

Morus immodicus etiã adnu-
meratur inter causas morbi frigidi, et spiritus haecenus producit
quoniam a moru immodico partes solidae fiacescunt, et substantia
spirituosa nervorum dissipatur, ex quibus morbi frigidi nascuntur.
Adnumeratur etiã inter causas morbi frigidi otium nimium,
ut observatur in illis, qui temperato pituitoso gaudent,
nã animis otio seu quiete, multa excretionum pituitarum
copia coacervatur in Spore, aqua solida parum et lente mo-
ventur, et substantia spirituosam veluti ligatur, et exinde morbi
frigidi nascuntur.

Causam maiorem obstructionis, seu dissipatæ ad-
numeratur etiã inter causas morbi frigidi, quoniam ab illa mul-
titudinem excretionum in Spore cumulatur, quae omnia deorsum ut morbi fri-
gidi oriuntur. Ultimo adnumeratur aegritudo inter causas morbi frigidi
raritas, quae morbum frigidum producit, quoniam illi qui raritate
Sporis gaudent, dissipati sunt, ut substantia spirituosam nervorum dis-
sipent nimis, et morbi frigidi nascuntur, ut observatur in illis
qui nimium sudant, qui adeo recte antea, ut multoties in sin-
chopse cadant. Nota in fine, causam intemperiei humidæ et siccæ,
raro pro se posse morbos producere, à illis haecenus produciunt, quoniam
causa calida et frigida permiscetur, sed dicitur possumus causas intem-
periei humidæ, et siccæ esse res non naturales ut humidam et siccam.

Cap. 4.
De morbis partium relaxiud cum affluxu humoris.

Utrumque loquuti sumus de morbis partium relaxiud sine affluxu humoris, nunc de morbis ipsarum partium cum humoris affluxu sermone instituemus. Inter morbos partium relaxiud cum affluxu humoris duplicatos numerate inflammatio, cuius causas mechanicas partes esse possunt, atque prius explabimus quomodo fiat inflammatio, et postea quae sint illius causas explanabo. Ubicumque igitur reperitur inflammatio, hoc est sive intus in parte interna, sive externa, necesse est sanguinem et succum nervosum detineri, et extra minima vasa exire, et in ipsa apparere ruborem, calorem ardentem, et intumescencia. Haec omnia ideo contingunt, quia in omni inflammatione prius ubi existit augmenta in materia motu, quia sanguis et succus nervosus cursu suo ammittunt per vasa minima, atque adeo stagnantes, et detinentur in parte inflammata, ideoque augetur et crescit.

Augetur etiam ⁱⁿ inflammatio calor, quia dum sanguis stagnat et detinetur, in aliqua parte, cum a se ipso permittitur ab alio sanguine superincumbente, inde sequitur, ut partes sanguinis mutuo inter se stagnent, et motum attractionis adquirant, in quo calorem dixerere viduamus. Distinguit etiam rubor in parte inflammata, non ob aliam causam nisi quia sanguis ~~et~~ stagnatus et extra sua vasa exiens implet poros fibrarum, et aliunde sanguis alius qui in minimis vasculis detinetur, cum obstaculo in cursu suo inveniat, ipsa minima vasa propterea dilatant, cum enim plura sint ^{minima} vasa prius inflammata, propterea rubor in ipsa apparet.

Causae quoque inflammationis possunt mechanicae paucere, partes II, atque adeo inflammatio paucunt ea omnia, quae valent sanguinem et succum nervosum detinere, sive fiat in minimis vasculis sanguinis, sive nervosis. Inter ipsas adnumeramus prius, divisionem faciam in quacumque parte. Hoc ideo distinguit quia in divisione sumuntur fibrae minime, et vasa omnia quae respondent parti detinerentur, supra vascula sanguinea, et nervosa necesse est

sanguis detineat q^a per ipsa uberior n̄ potest transire, sic
que in illa pte detinetur et inflammari p̄ducit.

Propter hanc
red frequentissime in praxi observamus, post vehementi ali
qua ditione requi p̄iū inflammari, ad quā tolendā nullū p̄p̄
tantius ē remediū quā venḡ scitis quā p̄mū celebrata, hoc ē
illo tēpore quo sanguis extra vasa existens mori aliquid adue
xerat, nā evaquare vasū maxib̄ accidit, ut sanguis inflatōnē
efficiens lege p̄gionis fenat̄ ad centū spōn̄, q^a mūd̄ inve
nit resistētiā, rēq^a parciū inflammatū liberā relinquit. Post
hoc remediū sp̄xunt ad ditiones tolendas bolū ad carū
Fulleri et alia remediā ab A. A. P. P. adducta.

Inflamā etiā
pōt p̄venire a ruptōne venarū et arteriarū, p̄gredit̄ si rup
tio fiat in vasū in quib̄ sanguis parciū et lente movet̄, nā
que ad ruptōne vasorū sanguis cogit̄ extra vasa exire, in
tumescentiā auget̄, et per p̄ia sub̄na d̄sp̄angi, idcirco in
vulnib̄, in quib̄ sanguis n̄ debet̄ flūit̄ circa ip̄onū labra
detinet̄, stagnat̄, et intumescentiā auget̄, atque adeo p̄dicti
dū p̄dicta vulnēra curare debuerint, atente debent̄ vide
re, an sanguis in magna copia fluxerit vel n̄, nā si 1°
mō d̄ingat̄ sanguis m̄tendus n̄ ē, si 2° largit̄.

Accidit
multoties ruptio vasorū a cāā interna, p̄gredit̄ dū huxes
nimis acres et mordentes redunt̄, nā tūc p̄p̄ter ip̄onū mor
daciā vasa minūa facillimē rumpunt̄, et inflatōnes lai
supelatorias p̄ducunt, quā a tūc cāā p̄cipue p̄venire solent, selt
app̄io uniuscuiusque tēpore, ad usū nimis usū calidatū, et
ad acū temperie. Ad cūsupelās a temperate origine dicit̄
p̄gredi arguit̄ solida ē nimis tēsa, et liquida partē acy
et mordentes detinere, quā dū aquavis cāā agitantur

morbus inflatorius producit. Illi igitur, qui inflammationes Erysipelatosas
tota laborant frequenter magna copia veni lactis cum aqua
floris sambuci alterati praeparatis similes e. remedia.

Accidit

Ab usu rerum Calidarum etiam producentur inflammationes Erysipelatosae, quae
res calidae longo usu et nimis assumptis sanguinem et succum nerualem
vel nimis exagitant, et calefaciunt, itaque ipsi ad igneam naturam ac
cedere faciunt, atque hoc modo inflammationes Erysipelatosas valent produci
re. Ab aere temperate sive mala dispositione etiam oritur inflatio Eri
sipelatosae, praesertim si nimis calidus et sicus fuerit, nam aer hoc
modo alteratus facile serum sanguinis et succum nerualem alterat, et
ipsos ad inflammationes disponit. Praeterea, si mala aere temperate fa
cile cognoscitur ab aliis autem in morbis Erysipelatosae observare,
nam si morbi diutius exstantes facile terminentur, et medicamentis
obediunt, tunc benigna est aere dispositione deducta; si vero rixae
gularis fuerint, medicamentis non obediunt, et cito morbum inducunt,
tunc maligna est aere dispositione alio poterimus.

Horare de

nit nunc videtur huiusmodi inflammationes Erysipelatosas producere propter
accidit ob videtur ipsius partem inflammatam, quae ab alia parte mu
nicari. Praeterea dicitur quod ab aere injuria, et exalatione, sive amig
nate dispositione videtur, et sumptis huiusmodi huiusmodi ipsius parte infla
matam, quae videtur fieri propter sumptis, sanguinem et succum nerualem
extra sua vasa profluunt, et inflammationes Erysipelatosae sequuntur,
atque hoc modo verosimile est produci omne genus inflammationis tam inter
naris, quam externae.

Secundum dicitur, quod si huiusmodi ille qui per nara
sua acapite descendit parva aliqua quantitate est infectus, in quo ca
su e. necesse, ut huiusmodi parte accipientis auro afflusu alterius parvi
huiusmodi sume huiusmodi, et inflammationes et alii morbi sequantur, atque adeo
quotidie videmus produci faucium aut amigdalarem inflammationem
per huiusmodi descensum partium talium inductas partes, atque dicitur
morbi non alio modo curantur, nisi per excoriationem a natura, vel
ad aere continuam huiusmodi albi et crassi fluxum, sive salivam

tionem, quia media hac evaquare solent a capite huius ille qui
 in subiectas partes descendit, et inflammationes producit. Hec huius a ca-
 pite descendens implet inflammationes producit, id aliqdo raucedinem, quodq
 faucium asperitates, ulcera, et alia huiusmodi mala producit, ut
 apud Hipp. R.P. quosq. videre poterit.

Hic dicitur de nova fluxione
 et eius causis mechanicis, restat nunc, ut ad explicandos alios modos
 prius relaxandi, qui cum affluu huius etiam fiunt accedamus. Ne-
 cundum cum nimis longum est oes morbos qui cum affluu huius fiunt
 tractare, quippe id est tract. in integram de tumore et eformare ppe
 rea brevitate q. huc tam attingemus, quod ad naturam interitum
 magis pertinere videantur. Inter morbos igitur cum affluu huius
 praeteritam iam explicitos adnumerantur etiam Edemata et Sibiria.
 Edemata oia producantur mechanicis ab extravasatione serii sangui-
 nis cum picula pmissi. Differunt enim a reliquis tumore in eo
 qd minime dolent, et in digitis comprimantur, fovea aliquam
 praetermittit digitis relinquunt.

Aliqdo fieri Edemata dicitur
 quae aliquantulum dolent, de ea non vera, aut exquisita, id nota, aut spu-
 rea produca a mixtione vitii aut piculae subq cum pic sanguinis
 serosa. Hec ulla est in spore pars, quae Edemate non possit dxi, esse
 nam in oib. fieri quotidie dicitur, id principalis dicitur in cruribus
 pedibus et aliis partibus a corde remotioribus. Casus quoque potest mechanicis
 extravasate serii sanguinis, aut huius piculosi plus esse possunt,
 dicitur praecipuas numerata immutatus motus liquidorum prius vasa,
 atq. ea videtur esse ratio cum in partibus a corde remotioribus dicitur
 Edemata, quia in illis liquida parum et lente moventur, a quo se-
 quuntur Edemata, et alia quaedam plura mala.

Itaque oia idcirco dicitur
 quia immutato liquidorum motu necesse est, ut serii sanguinis a
 reliquis partibus cruribus separata, separato sanguinis sero necesse

ē, ut in aliqua pte detineata, et stagnata, atq; tunc per varia la
lexalia, aut per poros partium praeponderans, necesse ē, ut succidat non
viciū qui in pte detineata alterat, et in picuissimā indolē dux
tat unde fit ut picuissimā cum sanguinis pmissa lēdemata pduc
cat, quae indolentia erunt, si a solo sanguinis sero pducantur
h. ab ipso cum picuissimā n̄ salsa multā; si v̄ apuissimā salsa aut
a bile simul cum sero sanguinis pducantur, tunc lēdemata do
lentia existunt.

Hec solū ab his causis lēdemata mechanicē pducuntur
et etiā ab affluxu succi nervici aquosi et laudē, nā dicitur in neu
veus sic alteratus in ptes subitas fluat, et hae debiles sūt, sive a
naa, sive a vi morbi dīngat, tunc succidat non pot̄ in pte
ipsum nā dīngat, sed accidit ut in ipse pte detineata, et eos
travasata, atq; hoc mōdo lēdemata pducatur. Hoc mōdo fiunt lēdemata
in hominē pteas lassas hantib, et in illis qui lēbri et nervicis debi
litate laborant, tunc etiā in illis qui multā aquā bibunt, venere
debile hant, et alia diffilis mōdo assumunt, et hae falis locutionis
sūt ppter ipsoū debilitatē ipsa dīngere n̄ possunt.

lēdemata etiā
pducuntur ab aliquo ulcere, vel ab alio morbo debilitatē pte inducente,
q̄o quotidie ex p̄ximū in illis qui fonticulus in tibia hant, et
etiā in illis qui podagra per multū tempus laborant. Si autē in
ipso lēdemata aliquantū dolentia existant, tunc p̄p̄ta aut
n̄ vena dēt̄, et ab hūc p̄p̄tao salo p̄p̄tao credendū est.
Hae oīa frequentissime observantur, in hypocondriacis, hysteriacis,
scorbaticis, et in oīd illis, qui debile hant solidorū sēntoma, et
que adeo in ipse fiunt lēdemata p̄p̄tao, et modice dolentia, quae
cum debilitate solidorū semper dīnguntur, et per calidū et
accimonid liquidorū manifestantur.

Capit. 5^m

Causae plantarum Causae morbos partium organicarum
mechanice producentes.

Postquam de casu morborum præced. videlicet, cum ex venis affluere
 huius visceris dispretavimus, reliquum est ut ad explorandas
 morborum præced. organicas accedereamus. Inter morbos præced. or-
 ganicos numerantur illi qui in formatione consistunt, et
 gestantur, vel in formatione alio, vel post formatam ad. Vt hæc materia
 intelligatur scilicet est ex Anatomie præced. formatam hæc debent
 quæstio præced. præced. an solo utraque esse debeat ut in præced. et in præced. an
 curba ut labia oris, an tonus, ut vena, et arterie capillares. Inve-
 niri esse solent. Si igitur parte illa quæ utraque esse debet curva et
 flexa in præced. gestantur præced., vel post formatam ad, tunc
 oritur morbus præced. organicus in formatione consistens. Casus ergo
 quæ sunt morbi valent præced. in ipsa formatione alio dis-
 tant, vel in semine uteris præced., vel in aliquo utero vi-
 cio, vel in duritia carum excretarum, quæ feminam gravant
 toto tempore gestationis.

Quoad Parentis semen accinet not. e in
 ipso in utero rudimenta fetus, imo et ipsa fetus hinc sub
 parvissima mole formatam. Sed si rigent, ut præced. præced. præ-
 nentes, cum nimis tenues, et fluxibiles sint, et facile alterabiles
 in utero invertantur, tunc male formatantur. Scilicet etiam est
 alteratio fetus in utero semper præced. ex mala ipsius in
 utero nutritione. Hæc est quia si nutrimentum præced. altere-
 tur, tunc præced. præced. nequeunt ipsam in illam nam
 duxerit, sicq. morbus oritur in formatione consistens, id morbum quo
 id fetus observata post formatam ad, sed præced. præced. præ-
 ced. tamen nutrimentum.

Tamen utero viciata aut destruita præced.
 formatam, quæ sicut uteris vicio aliquo organico laborat, adeo
 ut fetus in utero non possit, secundum illud sicut et naturale die
 ponere, quæ requiritur, ut recte destruat. At casus excretarum

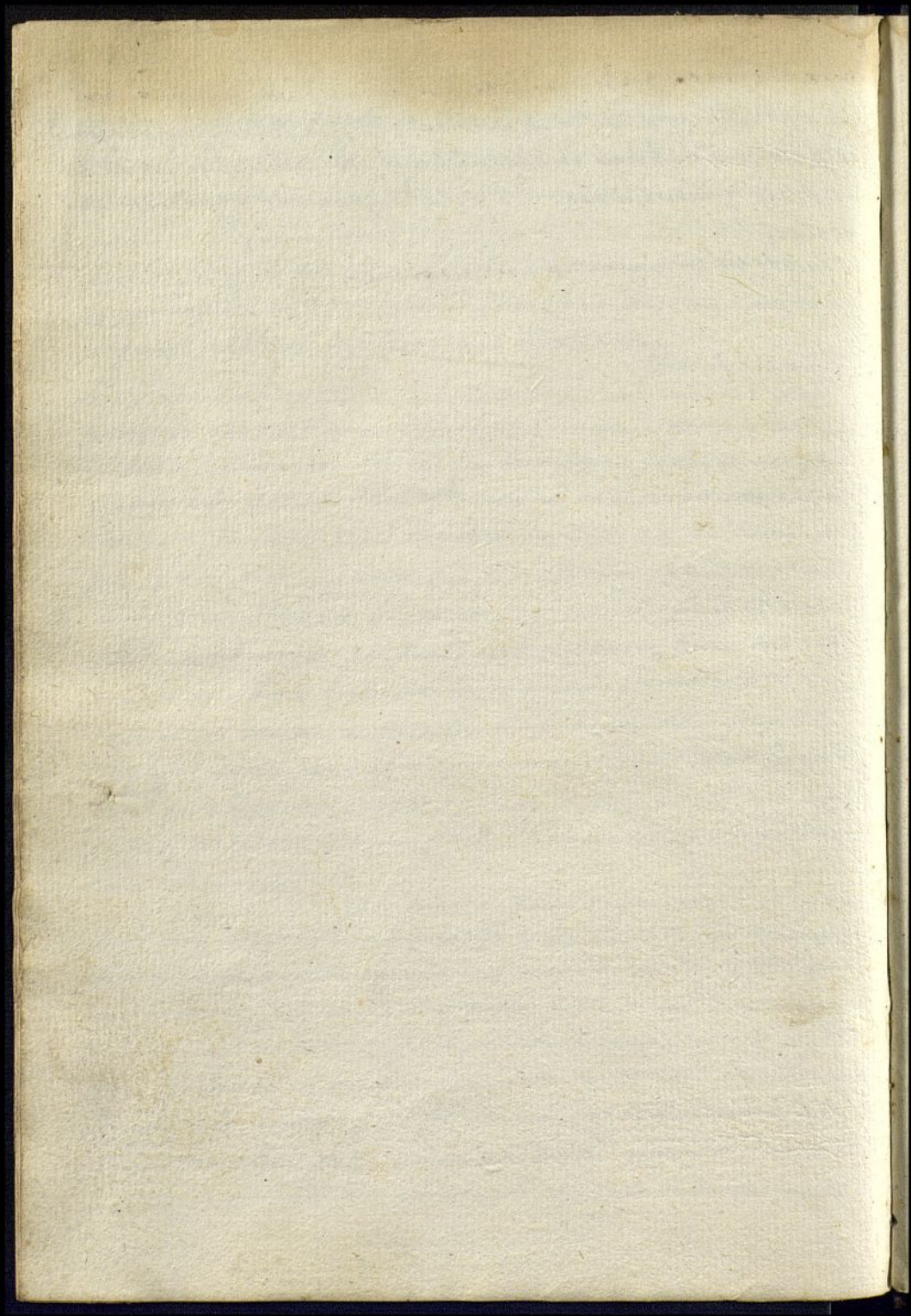
vitiosa etiam p[ro]p[ri]a d[is]p[os]it[i]o[n]e, d[ic]it[ur] d[omi]n[us] d[omi]n[us] d[omi]n[us] d[omi]n[us] d[omi]n[us]
 et p[ro]p[ri]a q[ui]bus agitand[is] d[omi]n[us] d[omi]n[us] et alexand[er] in ip[s]o exi-
 tant. Sic d[omi]n[us] ut ab ecc[lesi]a, d[omi]n[us] d[omi]n[us] in mulierib[us] gravidis
 saltem d[omi]n[us] p[ro]p[ri]a d[omi]n[us] d[omi]n[us], ut multo t[em]p[or]e sequa-
 tu advenit. Atq[ue] xas eand[em] qu[ae] d[omi]n[us] s[un]t in eo d[omi]n[us] videt[ur],
 q[ui] p[ro]p[ri]a fibris d[omi]n[us] tenuib[us], subtilib[us], et mucilagine parib[us],
 ex quo sequitur ut a levi quada[m] d[omi]n[us] summe alexand[er],
 et ip[s]us p[ro]p[ri]a d[omi]n[us] d[omi]n[us] adaptentur.

Post formatu[m] ad
 dependu[m] naalis p[ro]p[ri]a d[omi]n[us] ad oib[us] cas[us] t[em]p[or]e inco[n]n[is] qua[m]
 excessu[m], valentib[us] p[ro]p[ri]a d[omi]n[us] invenire: inter ca[us]as ex-
 ternas adnumerantur. Atq[ue] o[mn]es, qu[ae] d[omi]n[us], feriendo, vel que
 vis alio m[od]o h[ab]endo p[ro]p[ri]a d[omi]n[us] valeant invenire. In
 totisq[ue] cas[us] formatu[m] p[ro]p[ri]a invenientes s[un]t d[omi]n[us] d[omi]n[us] co-
 pia intra d[omi]n[us] coliguntur, qui p[ro]p[ri]a observando faciunt ut
 naalis p[ro]p[ri]a d[omi]n[us] inveniant; p[ro]p[ri]a d[omi]n[us] fibris et vasa
 minima nequeunt pondus h[ab]ere susp[er]are, tunc eni[m] de
 pendit equilibrio intra solida et liquida fit ut illa ab his
 susp[er]entur, et neq[ue] debent acornodaxi h[ab]ere imp[er]iosib[us].
 Vicia d[omi]n[us] p[ro]p[ri]a d[omi]n[us] a cas[us] externis dependent frequen-
 tissime d[omi]n[us] in etate p[ro]p[ri]a, in qua fibris et vasa p[ro]p[ri]a
 ex p[ro]p[ri]a tenuitate plurimum flexibilia s[un]t, et cuicunq[ue] d[omi]n[us]
 tioni facile acomodantur.

Intra morbos p[ro]p[ri]a organica[m] advenie-
 nata etiam magnitudo, qu[ae] duplex e[st], alia aucta, et alia diminuta;
 quia cu[m] qu[ae]d[am] d[omi]n[us] p[ro]p[ri]a ad hon[or]e, acce d[omi]n[us] d[omi]n[us] de-
 beat h[ab]ere magn[us] facile fit, ut si aliqua p[ro]p[ri]a max[im]e h[ab]eat magni-
 tudine[m] qua[m] p[ro]p[ri]a t[em]p[or]e acquirit, d[omi]n[us] minore, tunc d[omi]n[us] en-
 famu[m] d[omi]n[us] e[st] in magnitudine sive aucta sive imminuta.
 Magnitudo aucta imp[er]io fit a copia liquida[m] d[omi]n[us] in
 aliqua p[ro]p[ri]a d[omi]n[us] taliter ut liberu[m] motu[m] n[on] h[ab]eat, at
 quocunq[ue] timore o[mn]es numerari p[oss]unt intra morbos a mag-

nitidine aucta pcedentes. Notandum tamen nunc nunquam fieri
 morbum in magne aucta dissonante, quod lyra sit eia d'ap'oo p'uid
 organica, nisi si h'uxes in aliqua p'orte detineantur, necesse est
 ut fibræ lydanæ, et organica p'uid' d'ap'oo vel inverteata vel
 p'ercat.

Notandum in magne innumerata impa

segun la ciencia del cuerpo q' Atacam: Quela Totta es
enfermedad propria de la carne con constituciones
quense hereditaria ni periodica q' si fuese hereditaria
los hijos suen Tadie goaoso venian precisam^{te} goaoso
que ay muchos exemplares que lo contradicen: q' por
comu^{ne} no lo es: y los q' que la ay con suavidad de padre con
la el Tadie inclin^{do} dispone a que lo ay con el Tadie q'
para ad^o q' la la de su madre causa ya de cae^{do} q' o
ya de curado metido al Tadie: q' segun el grado con q' opera
se manifiesta la Totta mas o menos penosa: q' los jar.
nos dan constituciones parecidas a las erias y que si vi-
vimos al modo q' ellos es natural poder como la mi-
mad de lenias pero que en no prueba ser heredi-
taria. Y no que la ocasiona nra mala conducta.
Que si la Totta fuese hereditaria se manifiesta en
ninos y mugeres lo que Generalm^{te} no sucede: a uno algunas
mugeres la ay antes de q' se casen y quando lo ven^{en} o
a una q' de la habi^{do} en contraido, pues estas ay como los
hombr^{es} abusan del amor con constitucion. Que si la Totta es
enfermedad sin discur^{so} y por convecuencia de nra pro-
pria adquisicion mal puede ser hereditaria, ni nadie
dixo que la inai seridos los nra tampoco la nra en nra
Quehubo Naciones de donde aciba q' no cono-
do el Pregal^{do} se manifiestaron sigla en otros libros
de Totta y q' la padecen ahora q' han introducido los vinos
y el gose. Quela Totta es incurable con solo la medicina
q' los verdaderos remedios son abstinencia, gacienca
el Tpo y la cauxalera q' di vialben y extinguen
la acimonia q' mueve el cuerpo: que despues de lo q' da
el doliente en algun Tpo. vialitio. que queda anticu-
pauole con sequedad vialitio de precisam^{te} del
Cae^{do} y q' quando repite el mal no es por propensidad
de la constitucion; sino por q' se retrocede de an-
trigua que le produjo.

que es cierto que la creamos que la renouamos, y que
vol bemo a renouala por nra culpa, o deuidas.

Queloz q surgen la
Gotta hereditaria la ven tam periodica cognoscihiere
en nras Constituciones alguna peculiaridad q la encion de
ende terminada tipo: q si fuere periodica guardada una
freguataidad, y galatunqre sin cionta pues que pende la
Cantidad, o Calidad de nra seruior acumulada, y del
Vigor del cuerpo.

Queno puede dudarse de q es dudable
la Gotta; pero es de ueritas por nra org uelozia con
medicina de por que si fuere arid de uerita tene la uerita
de forta pua de modo que la uerita uerita, por nra no
proua se la Gotta u oia en fermedad: Erroes puen
den que el remedio que uerita a oia deficiu de fecas de nra
Caua fucaria, que no de uer pedame nra a la medicina
q el de uerita, o aliuia nra puen de uer de uer al uer
expo en nra m. libe ueloz uer puen de uer q he q uer
los de por uerita.

Quela de nra que por nra q la Gotta
pende de alguna causa arraigada en el cuerpo y que
u uer de uer uer uer no puede uer nra uer q no la
con uer de uer de uer de uer de uer de uer de uer de uer
acumulada dia nra. Que nra q para uer nra q
queda el de uer de uer de Gotta tan uer q
limpio como el que farnas lacub; y que uer de uer de
criare de uer uer uer de uer de uer de uer de uer de uer

Esto se pue
ba p uer uer uer uer con la dieta de la que

nie natura la obseuauan remanubicaron, tanto
pejorose remedio conueniente porque yela va y no
vay a i uourenex la salud y vigor del cuerpo.

Que aun q la Gotta es incurable con la medicina sola
es curable en un accidente y se funda en q es pro-
pria delamejor conuencion q desynide los vicia
del acris fuera de la sangre, y espiniriu vitales a las
extremidades del cuerpo donde hacen menor daño,
Tanade q si el hombre pudiera vivir un en sendar
con uanatem. era indiffera acrimonia se alla-
ria 3 pte libre de Gotta y demuchas Crisformidades.

De Epica q las causas oxigenales de la
Gotta son indolencia inuemperancia y yera
cion exceptuando algunos pocos casos y q el me-
thodo de vida que requirimos, lo quea como de se-
mos de aca porcos inuambrediana, viendo bueno
era blece la salud, y malo la auzina p. 3 pte.

Que por indolencia, no deue ena endere in-
con uibilidad sino una vida porosa.

De la Indolencia.

Que en la mas diminuta, y casi im-
perceptible partes del cuerpo pende una salu-
tuera y espiniriu: Que en las partes de las
das son (y arnos de las Venas maiores) por
donde conuauatem. circula la sangre fi-
na no solo para rriar a tierra las libes y abier-
ta sino tambien para q. la partuculas de
la sangre se minoren al paso se quiebren
y formen bolitas suaves perfectam. redondas

faciles à desunio, y reducirse a otras tan su-
 tiles que veniequen ala perspicacia del Micro-
 copio: Que la indolencia resfriados y excessos
 Causan obstruccion es en estas bellas partes,
 las secan, y fundan la base de enfermedades
 futurivas que no experimentan los inductivos
 sos, y acidos: Que tra bolitas solidas y en
 Carnadas hacen su Camino con impulso q,
 se comunican, hasta llegar ala extremitad
 de las Venas donde se parte en dos aun
 menores: Que aqui para la primera bolita:
 Que al retrocer recibe nuevos impulsos de las
 demas, q, la dibiden en dos: Que al instante
 pierde su color, y para ala Venitas destinadas
 solo ala Circulacion de los fluidos mas sutiles, q,
 preparados como ha referido se forman en esta
 delicada sustancia, que no tiene observacion:
 Que la fuerza del Corazon, y arterias en la vi-
 da sedentaria no basta à conservar y dar este
 movimiento: Que requiere toda la asistencia
 de los musculos para que obrando à intervalos
 hinchen las Venas, preparen, y agiten la cir-
 cular^{on} de la rriava de la sangre, limpian estos
 Conductos truxuras, y sustancian los fluidos
 que deben pasar haciendo de cada particula una
 bolita perfecta que es la figura de todo à torno
 à materia movido de la mucha fuerza: que

año sex por este socorro Ocasional se Curarían
y Combinarían en sí mismas los pequeños Vasos
por su elasticidad, O bien impedirían el pa-
so las partículas angulares que se detendrían
de lo que resultaría el mal de reñebios y la Gotta.

Que de esta suerte la inacción restringida
excesiva y $\frac{1}{2}$ forman Obstrucciones en lo Va-
sos más finos de que penden la salud y Vigor
del Cuerpo.

Que sentado este principio es fácil por
suavidad, aquella medicina no puede obrar en
la Venas, y sanar con la eficacia que lo es
citar todos los mucus juntos tratándose
con dulzura por vía de un moderado exerci-
cio diario, y descansando y parando a Vagos se-
gun la necesidad del Cuerpo: Que la medicina
tiene Virtud para mantener, y fortalecer la
circulación pero en pocas horas: Que es preciso
repetirla aunque con notable daño: Que
mientras opera quassa las substancias líquidas;
Que al dexar de actuarla aparecen sus malos re-
sultos al modo que un borracho, despues de dor-
mir siente el exceso del Vino.

Que las Obstrucciones nacidas de las partículas
Cruadas de la Sangre, y de la inacción de las Venas
Capillares no es el unico mal q^o ocasiona la in-
dolencia: Que aquella salud y biberza, y alegría

71

que gozamos por un método acorto de vida: aquel
dura que venimos en el paladar; Y aquel con
suelo después del alirrento q. en vano se solicita
del arte; se debe menar^{te} ala nueva sangre que
diariamente cria la comida, preparada y distri-
buida por obra de todos los resortes del Cuerpo:
Y que nadie disfruta esta deliciosa sensación, q.
sustentencia dos dias con el mismo sangue; antes
al contrario padece la raris^{te} decadencia de anima

Que afin de introducir nueva sustancia, es
preciso despedir la vieja pues que no hay lugar
para ambas: Que enumerado inmovil estan
la grande elasticidad de los humores antiguos
y tan lebe la perpiration invisible q. apenas
dejan vacio por llenar: Que el apetito (lo ulti-
mo que decae) va disminuyendo por grados hasta
que llega a faltan^{te} enteramente. Que el arte puede
mucho en esta ocasion con sangrias, purgas ve-
mitivos y otras evacuaciones pero q. se deben
aplicar antes q. los humores se vicién manteni-
endose demorados en el Cuerpo; Como sucede afo
co tiempo por su gran disposicion a pudrir: Que
esta Circunstancia obliga a que se renueven dia-
riamente para conservar la buena salud: Que las
evacuaciones artificiales barren sin distincion
el Tpo. o sustancia fresca, la medianamente

Vieja: Que se desconcertada Operar^{on}. afitas
la q^{ta} reverba y Cauza es extraña Confusion; en
lugar que la naturaleza su vida dulce y p^{er}
dena^{te}. una regular mudanza, y sucesiva
de Chyle a sangre de sangre Arterial, y Continua
asi postumo en sus funciones perfeccionando
y reduciendo la rava a tan imperceptible ve
talidad y finura q^e se dirija en el Vapor de
una perspirac^{on}. insensible: Que en estado
de indolencia no para libre y regularm^{te}. Como
deberia en falta de movimiento, y Calor p^o. de pe
dir el Vapor: Y que por consecuencia se de
tiene, pudre y Cambia en acrimonia oxigeni
de la Potta.

Que Cantaxida perpetua siberi de alibio
porque de duciendo humores superfluos (q^e no
se hubieren inferidos mucho) hacen lugar a
los nuevos por un movim^{to}, parecido a que cau
sa la raxaxaleza: Que el Veneficio que avise
loora nace solam^{te}, de que esta accion aumen
ta la Circulac^{on}. y despide los humores q^e habi
endo de tenerido nel Cuerpo principiaban a
Corromper; Que la Cantaxida es urahida e
decan poquisima Considerar^{on}, que nada de
be atribuirse a quel meritis: Que un vomiti
bo o purga descarga 100 veces mas; pero q^e el

Beneficio no es siempre grande como el referi-
 do porque estos remedios auxilian sin distincion
 con los humores, y salen mas buenos q. malos.
 Que algunos se valen de las sangrias para
 mudar de sangre: Que lojan el devedo-
 efecto particularm^{te} los viejos pero que no
 solo deben deñaberse abituado desde soberes,
 y antes que viciaren los humores, sino tam-
 bien haberse quido la costumbre: Que extra-
 ña prefieran los hombres este violento metho-
 do artificial ala suave facil, duradera y con-
 stante accion de la naturaleza: Que elijan
 vomiticos, y purgas en lugar del pavor; y que
 se conformen a sufrir con ansias mas bien
 que hacer uso de sus miembros.

Que de esta suerte fisa la Indolencia el fun-
 dament^o de muchas enfermedades: Que se cur^{en} la con-
 stancia, Circunstancias ^{on} se serviran mas
 o menos de ellas: Que en las mejores Constituc^{on},
 Sean poca d vomiticos; en las debiles Colica
 Histerica, perlecia y orina infinita de Clave
 histerica e hipochondriac: Que los hombre de tra-
 bajo mental y de vida sedentaria sollicitaran
 en vano con la dieta libertaria de estos males
 (a que son susceptibles) porque nomudan constan-

temeraria de sangre como es indispensable
para gozar salud. Que la sustancia liquida
en que se vive en la comida diaria es la que
fortifica el sentido y Cuerpo, y la que nutre
las fibras y Vasos finos: Que faltando esta; so-
bre viene la decadencia de espirita y la vitud
de Cuerpo: Y que el traxa mental atraiga
el excremento, no de su lugar vacio; hui el
apetito, el hombre padece mucho de manchitas
y en fin llegan a suplexar de los males.

De la Intemperancia

Que esta indolencia estirajando nra sensua-
lidad conduce suavemente a la intemperan-
cia: Que para excitar apetito recurrimos al
Verano Que el triste languor de la indolencia
notiere sufrido: Que para tolerar de hecho
nos mano a la Botella y buscamos gusto
al paladar con danzotas atraxas: Que asi
compramos el alibio momentaneo, y desata-
mos las consecuencias: Que la mañana sig^{te} senti-
mos el estirajo: Que su remedio es su respirar^{on}:
Que los ricos y poderosos se hallan expuestos a las
enfermedades q^e nacen de estos excessos, Y que por
su abandono realia y Culpa se hacen mas mi-
serables a unquelo Pobres.

Que en lo Gotas son y los q^e adquirieron con el

deviden: Que muchos de estos se crean ³ y otros
por ignorar en que Consiste la temperan-
cia: Que la Verdadera temperancia es el no Co-
mex mas de lo que pide el appetitu natural sin
provocar del Comex y beber cierta Cantidad
que no cause dolor nihe ni incomode al es-
tomago: Que pueda digerir, y expelex sin
Reserva alguna: Y que non moderados loq,
Comen sin deseo de lo que exceden de fandon
llevar de incivaticos, y loq, beben sin sed ofi-
cio. ¶

¶ Que si Comparamos este metodo de vida
al que siguen lo que se nombran sobrios, hal-
lazemos muy pocos que lo vean: Que desde la
mas tierna edad principiamos insensible-
mente los excesos Que los buenos Comen-
do havia que algun dolor Cavatico de en-
fermedad nos manda parar: Que como en
la juventud toda la parte del Cuerpo son
Robustas y flexibles aguantan Comen-
do el peso de la intemperancia y le despiden
facilm^{te} por via natural y por y accion de
por una bebe evaguacion artificial: Que
llegado a Viejo ya por los muchos años o ya an-
te de tiempo con repetidos excesos apenas
puede el Cuerpo libertarse de la Obstruc-
ciones y Requiere mayor asistencia

Alarue: Que el hombre q^e diaziara
ga mas de lo que necesita o disiere se sien-
te repleto oprimido de animado y sin
apetito por falta de alim^{to} fresco: Que
acude a los platos delicados, a Salsas, Es-
cabeches y demas incivauibos: Que empe-
za: Que las evacuaciones, Corrosi^oborantes
y infusiones de especia amargas en vino
o en agua ardiente Vitriol^o esencia qui-
na acera. ¶ Contra un movim^{to} ex-
tra ordinario y alibian el estomago de-
caroando en las entaxanas la Crudeza sub-
sistente para introducir la en la Sangre.
Que por este medio renace en el do liente la
gana el Comer, y se considera pe^{te}fectam^{te}
Sang^{re}; Pero es un error lisonjero de poca du-
racion: Que si fue robusto echara de la
Sangre ala Acrimonia, que flota en ella
y le acometiera la Sotia: Que si no lo fue,
Yoraximo Colica. ¶ Que si se venifica
Sotia: Si la sufre con paciencia, si v^obiere
Commoda^{on}, y vino v^obiere vino fuerte
Olicor la misma naturaleza acudira a un
Remedio despues que la Calentura sinta
matta hubiere Cocido y Consumido la acri-
monia Sotia; Que la medicina Guaber,

yndeser por y fusicias admodum ad plures
 ticipan la Cura, y mitigan los dolores, que
 sino retroceder, a un malto, habidos, ni oia
 nuevos hamores, como tan poco, se quida
 an los dolores, pero que sucediendo lo contra
 ris, les vuelven y le volveran siempre, Cada
 vez ofenden mas, a la parte, a la que cada vez es
 tropear y Concluyen en hazerle perfectos im
 bolidos.

Que la sal, pimentia, mostaza, y Vinagre
 son extremamte. perjudiciales a la Salud p.
 que Contribuyen a recibir en el Cuerpo una
 carga, por cada q. percibiera luego electo, para
 ano seguir inmediatamente el Vino y licor, q. la di
 xisen. a incorporarse con la sangre; Que el hom
 bre que come mucho, bebe a proporcion, y q.
 asi un error trae otro; Que los inbentiba
 del lusso a inspiran el appetito hazer poco de
 no al principio suaziendo el defecto una corta
 porcion; Que el continuado uso estraga los Mem
 bros Sensitales; Que por consecuencia piden ca
 da dia mayor Cantidad; Que no tiene limite
 el dexo; Que recargan y Opimen al Cerebro
 enturbian e infloran la sangre obran
 los Conductos Capillares y Causan por su im
 tas, una Calentura lenta; Que la naturale
 za Venigna detiene este gran de orden en su

de Jota, uotada en la porcion en el logro al.
Jun de canis: Tque de lo coniazio. e pavan
de sin interu^o. e extremo, a extremo
de exco^o y de enfermedad. Cierta enfermedad
monu^o de ^o prompto. Tque lo que jamas
se ditiere bien: Carne y pescado salado d.
aturnado, pernit lengua y^o. Por que la
sal y humo que le preverba, tambien le con
serva despues de Comer indisoluble en el to
mago: Tque los ingredientes preverbaibos
se demiten en la interioris, y se unen con la
sangre. Tque Cauan la Carua una e carua
que por exco^o se nombra escorbuto, y otras
indisporciones.

Tque en general se come la carne demasiada
mente cocida avada, trita e grillada:
Tque la sobrada accion del fuego consume
la sustancia de la carne; Conviene esta
en otras Calidad distinta: Se avinagra
el un^o y las partes mas proximas al fuego
se secan y se hacen acrimonia. Tconviene
aquelos y otros comen Verdura para
purificar la sangre yaque excusen todo
alimento que por alguna composicion se
haya preverbad mucho tiempo pue q^o

Como Ueba dha) nunca se diuella...
mago repite que para Quax buena Sangre
es preciso que la Comida sea de cosas suceptas
aperiecer facilote.

Quela Dura proviene de una Quedosa acida
q. predomina en las Surupencias: Que muchos q.
padecen en el mal nolo quieren. Creer a los acidos
que usan poco onada de acidos: Que corren

Varias cosas q. ayudadas del Calor del Estoma
go se convierten en acidos: Quelos acidos son
dulces de acido de nexo mraa panesles Queria

Y qualquier Compuesta de axina: Que el pan
en lugar de ser sano no lo es no es por su
turalidad acida sino tambien por su gran

fermentacion. Capaz de hazer fermentacion
algunas cosas que halla en el ^{Or} Capaz de hazer fermentacion

tible de ello. Quela prueba es tal. Ponse
particionada en un quartillo de agua: de se

entax 6. u 8 horas cerca del fuego proporcio-
nada al Calor del Estomago; y se pondra
apuro como la Vinagre; Que tambien son asi

dos los Vellenas, las Salvas Compuestas; No
bre todo el Vino bebido de Corrius: Que el

Vino solo produce mas enfermedades q. las
demas Causas juntas: Quelos hombres con
fiesan ser perjudicial el Vino bebido con ex

Cero porq. tocan al instante sus resultados
beno que como nos sienten los efectos distantes
quando setoma en mediana Cantidad
y saborador delo usto q^o ocasiona, pien
san que lo poco es saludable y le beben siempre.
Que el eromago no requiere Vino: Que usar
dole Constantem^{te} Cría diaxiarr^{te} un poco
de indigestion y Vicia las Sustancias del
Cuerpo: Que el que lo bebe para facilitar la
digestion y para asistir al eromago en
sus operaciones, se pone a ambos inuicisos.
Que en lugar de digerir y Consumir, endurece
y retarda la disolucion, Coita y Corrompe
pe el Chilo y las primeras Sustancias q^e
Vienen del alimento: Que Calienta y obliga
al eromago a obrar mas delo natural o
necesario: Que Corresta accion Errosim^{to},
Cruxa Ordinaria esfuerza al alim^{to}, le des-
pide antes de tiempo sin ablandar disolver
y prepararle, y le embia a los intestinos crudo
duro, y aspero para que en este estado pase
ala sangre donde produce Variedad de en-
fermedades: Que la agua es la verdadera
Uebida que destina la naturalidad p^a todos los
animales y q^e lo que ella nos dicta es lo mas
seguro: Que la agua purga las Crudezas

Que el vino no debiera beberse sino como cor-
dial en una enfermedad; En Carancaña; En las
pesadumbres, y en la avanzada edad: Que es
necesario a la Vida: Que es habido conaxado
desde la Niñez: que insensiblemente, sa anexa
Quela naturaleza junta (como una donzella)
ala primer Violencia; pero se reconcilia en el tiem-
po, se reconcilia y aun se apasiona de venenios
Que debo de evitar las malas Comumbres: Que
suframos con paciencia el disgusto en la refo-
ma de malos placeres: Que al fin gozave-
mos el premio de una robusta Salud.

Que hay otro error Capital en la elección de Vi-
no: Que muchos prefieren el fuerte y apere co-
mo el de la Madre el de España el de Malaga
H: al de Francia y Italia que son Venenos
rros ricos y malos perjudiciales remedio conaxa-
flacos y malos al estomago: Que ha obrado
quelos que usan Vinos fuertes para curarse
de Venenios, nunca sanan ni se libertan
de las indisposiciones de otros q^e nacen de indige-
tion: Concluido exortando a q^e Cada uno haga
la experiencia por si aque se puede de lo q^e lee, pe-
Judicial y aque suprimen estudio sea el de
Conservar la Salud pues q^e sin ella no hay Ver-
dad en las Satisfacciones.

De la Vesacion

9
Que la Vesacion engendra muchas enfermedades
de los corporales y males de flaqueza mas di-
fíciles de curar que los que resultan de la
indolencia o yncemperancia: Que qualquiera
grado de Vesacion (sea Rabia, en Vidua, reser-
tim^o, digouta o truxura) tiene efectos de-
tructivos en los Vitales del Cuerpo, y a repen-
tos, y Violentos, o yalientos, y durables.

Que el inmediato efecto de un peyor Violento
de una Vesacion sorprendente es suspender total-
mente la accion del Coraçon o suscitax con-
vulsiones: Que ympide la Circulax^{on} de la san-
gre: Que la Contraxion y dilatax^{on} del Coraçon
en lugar de uniforme es inconsistente: Que
el Coraçon se muebe, palpita y se halla con una
plenitud de sangre que no puede recibir mas
y que puede facilmente resultar una Sofocax^{on}.

Que el mismo desorden sufre los Conducax^{os}
donde Circula la sangre: Que de aqui nascen aque-
llas repentinas laviximas Copiosas algunas veces
o con sequedad y tos perbera: Otras llenala
boca de agua en lugar de saliva, y muchos ma-
litos nervosos, histericos, desmayos, síncope,
epilepsias &c. todo lo qual indica gran turbax^{on}
y desorden en lo interior del Cuerpo donde resi-
den los espiritus nervosos y Vitales: Que tam-

bien se originan de estas otras males tan y m⁷⁷
comprehensibles van Onxositos y de otras
tas apariencias, que antiguam^{te}, se atribuian
ala malignidad de Echiceros y ala porcion
de Demonios.

Que en una afliccion mas lenta y mas quieta
pero tambien mas continuada son y iguales los
efectos aunque menos violentos: Que repetidos
pequenos Sena^{tos}, labran en el tiempo tanto
daño como el que causa de repente un oron y au
do: Que impedian la función del estomago con
mas dulzura vicianan los jugos, mucicos asi
nagranan la Comida de modo que no se forme aq.
Una sustancia dulce, de lo que resultan muchas
enfermedades lentas pero mortales, arrenos que
de lo que la tranquilidad de animo, su unico re
medio.

Que un dolor obrando al modo referido en
los organos de la digestion es torbando y obstruccion
de el natural progreso del alimento debe produ
cir enfermedades parecidas a las q^e resultan de
la intemperancia, cuyo purrex int^{to}, es la in
digestion: Iguala se ve en otras acarinea unata
que de Gota (q^e como se ha dicho es hija de la Oua
de la e indigestion) y qual ves en el estomago o
intestinos: Que toda la pasion desordenada
hacen notable daño al Cuerpo: Iguala repentina
fusa de medida, de lo que excecib. han manifes
tado esta Verdad frequentem^{te}, en Constituc^{nes}, deb^{tes}.

Conclúse diciendo, q^e ha procurado explicar
el origen y Causas de las enfermedades Crónicas.
Que el remedio pende en la Voluntad delo q^e
las padecer: Que los irreducam^{tos}, Violentos aun
que alibian al prompto no radican o sanan
el mal habito, la mala Conducta, la interrup
cion: Que la repeticion de remedios dañan
al Cuerpo con sus desordenadas operaciones.
Que el ma^s se^s va, y ma^s natural es de un
m^o de vida regular en todo. Que de esta su
erue se ayuda a la natural en los esfuerzos
para despedir a sus Enemigos; se fortifica
promptam^{te} y se llega a recobrar la Robusta
Salud. Hasta aqui el extracto: ahora la

traduccion literal del ma^s interesante.
Curacion de la Gotta: de las ^{terras} enfermedades
Crónicas y restablecim^{to} de Constituciones
quebrantadas. Habiendo probado q^e la Gotta
no es hereditaria sino producida de indigestio
nediaras que congregadas a cierta cantidad
terminan en Gotta, o en otra enfermedad se
gun el estado de la Constitucion, y su Vigor para
ahora a subministrar el alivio y curarlas con
aquellos q^e a fuerza de dolores se han reducido
a abstraxer sus consejos. Digo pues que la na
turalera se exercita sierr^o en purgar la
Sangre de su impureza por medio de la

Veniana poriba Sotta o por algun dolo que super
 de la petita, y evita que se introduzcan en el
 Estomago nuevos venenos, que tambien vinan
 licen su operacion = Los Mosos despues de unata
 que de Sotta feliam^{te}, cuando se hallan tan libres
 de ella, como si nunca la hubiesen tenido, y si se
 arredentacionam y Cuidaven de no bolber acuan
 la rampoco la volberiam apadecer. Juan abrua
 dos pues, quan ridiculos e ignorantes son los esfu
 estos acuan Concomras de medicina la Sotta
infuante, antes que se hubiese formada, antes
 de su existencia!; Podran acuan la tales me
 dicinas subministrare fuerza Sobrenatural
 aun Viejo indolente para dixer Comuix de va
 cian las Superfluidades de un exces diario?
 Mas Viose y formalea que la d^a posehia alo D^a
 De quando por primera vez le ataco el venal?
 Hay varios Compuestos q^e vienen la fama
 decuan Radical^{te} la Sotta: De quando he
 visto subministrare no se hallado uno de serre
 Janes Vitad, ni que dese de escape al^{to}
 al grado de admix alim^{to}, algo uno. Confieso q^e
 que muchos facilitan al prompto algo unalibis
 Suciando una Calentura lenta que consume
 el humor dominante. Pero al mismo tiempo dan
Oravem^{te} la Conuicuz^{on} de la avuinan.

Como es posible q^e un Coup de main on
de bagueta (golpeillo de mano o de palillo) curar

enfermedades q^e el hombre ha empleado su vida en
Contraher, y que Contribuis dixian^{te}, a formar
tantas Suertandose de las noivas y Repitien
do sus excessos? Por mas que desistieren, ac Confuzion
los males mientras continue el trato de devida
quelo Cris Volueran amolestar cada vez mas
Quasiotes orribles.

Pues que remedio? Como y de q^e modo
se sanan las enfermedades Chronicas, y se resta
blece la buena salud? He dicho ya que la Cau
sas Contrahientes son la Indolencia, intempe
rancia, y la laxacion: Por consecuencia sus re
medios son la actividad temperancia y tranqui
lidad de animo: Se preguntara como el debil im
possibilitado q^e no tiene de pie de paralar Carna
y podra pasear? Como puede abruenirse q^e ha
perdido el apetito? Y como puede Reconciliar
su animo el q^e us^o de los remedios de incitante bi
ber dolores no sosiega un instante? Responde
que no es posible, y que no lo pretenda: He de
ben asi curar las medicinas, y sino se le ha consu
mido la fuerza se le facilitara un Apoyable
interior de q^e se aprovechara la natura abera p^a
rearsirse y con otras aplicas^o artificiales van
recobrando la fuerza hasta llegar a robustos: No
es mi intencion al presente el determinar en lo me
dicam^{to} peculiar a cada enfermedad Chronica
sino el demostrar que la Forta es Curable; que
se alibian sus ataques; que evitan Conseq^u

idad las recaídas y que el paciente se restablezca ⁷³ en perfecta salud.

Notenquemos las extremidades:
Supongamos el caso de un hombre de 40 a 50 años q.
haia padecido los ataques de Potosi: que su puntaura
se haian obravida demodo que le sea difícil el mo-
ver o pausarse; que la hubiere venido a veces en el
tórax, algo en la cabeza, por todo el cuerpo con
frecuencia; que se sienta muy malo y decaído
especialm^{te}, ante q. un ataque regular venga a so-
correrle.

Si el asumpto es mitigar los y^{te} dolores
de los miembros dando algun benigno y lento
purgante tibio no caliente ríspido ya sea en repeti-
das tomas pequeñas demodo q. mueba una o dos veces
aldia, o ya en mayor cantidad p. q. se remueva en ma-
nos r^{tas} segun el vigor y la receividad del enfermo.
Esto pueden seguir algunos pocos suaves correctivos
de acimonia, y aun anodinos dulces o moderados: Tam-
bien son viables la Cataplasmas en las partes atacadas
pues a veces suabizan el dolor prodiosario, ^{te} Calor^{te},
hade ser inocentisimo y delantia prompta diges-
tion: Tampoco q. solo baya aqueño decaído de ma-
siadant^{te} el Potosi pero le acaomse para aq. se de se
debilitar ya que sufriere ya que sufriere impaci-
encia y resolu^{on} aquel usabafse hasta aq. la natura
lera asuvida de alim^{to}, sustancioso acuda auali-
bio: Este metodo haze a todas edades, y si el enfer-
mo fuer soben, no habra peligro en usarlo: En los
dias hevinos an mitigar, y reducir a tolerable un
vibrante ataque de Potosi, y vale mas ayudarse con seme-

sanos remedios p.^a las resultas futuras, q^e es sufrir
compaciencia, y de parte tomar su curso pues q^e au
te, se liberen las purgaxas de u^{ta} distension y dolo
tanuomeno, y eozos hay de que se detruian y que
men enuencan^{te}.

En lugar de esta accion de tratar^{to}
la comun practica es lo contrario: Con el temor de
q^e la Dotta ataque el Pecho Yeter. Vinos recios, con
diales, y sustancias liquidas de Carne: Con ce
mesan^{te} probocaxibos se enriende una Calentura
viva, se horriga al dolor, y prolonga. Claxaque q^e
hubiera cedido en 6 dias permanece 4. o 6. sem
nas y quando al fin se despide de la tales obtur
ciones y debilidad en las partes atacadas, q^e no tan
dan en inutilizarlas para siempre. Me parece

excusado el demostrar la inutilidad de los re
medios comunes, Vomiticos, purga Sanguiual^{te}
Sehan probado inutile en la Dotta, y en la demas
Enfermedades Chronicas: Todo medico sabe q^e
sus efectos son temporarios; y q^e solo se usan p.^a
prompto alivio. Veamos ahora el remedio ef
caz. He dicho ya que es necesario cierta grado de
accubidad odernobim^{te}, Corporal p.^a fomentar
la Circular^{on}, a aquel punto necesario p.^a mante
ner abienos. Los vasos finos purca la sangre vieja
y q^e forme la fresca de sustancia nueva sin esta
no hay probabilidad de q^e sane el enfermo: Sino
pudiese pasear, ni montar fueguete todo el cu
rso con flanelas metida en una infusion de

Forma y especies, loq^o Contribuixi infinita a ligas⁸⁰
y fortalezer los miembros y fibras, y amoverla sangre
sin fatiga o suia (una nota de este punto se hallara
al fin) Los principios durara esta Operacion desde
5 a 7 dias y se repetira 2 o 3 veces al dia; Si pu
diere andar aunq^o no fuere mas q^o 200 yardas cada
2 horas resultaria grandissimo provecho no obsta
re q^o se fatigue algo: No tardara en cobrar fuerzas
y en recibir el paos de su mortificac^{on}. y paciencia.
Debera continuar frotandose, y paseando cada dia
mas pasando siempre al primer impulso de cansa
cion p.^a recobrar hasta que lleue a pasear sin
fatiga 2-3 millas Cuo se recomienda contin
tencia de de alojar y libertar los ligam^{tos} de de for
y particular Cuidado q^o hubieren Obstruido
la Conyuntura, o que se hubieren detenida en algu
na de las Lauvas o extraximidad de del Cuerpo: ita
se limpiar los Conductos de la Circulac^{on} in minimis
los de todos Evacuaciones por respiraciones & aunq^o
esta funcion no se logre sino defectuosa sarri^{te}. Con
medios pueden sin embargo ayudarla y promo
verla algunas Medicinas acompañadas del exer
cicio Corporal. Mientra q^o nos existamos adien
diolver la obstruccion antigua, en abrir los va
sos finos, en purificar la sangre y por grado en
facilitar al doliente el uso del exercicio o labor
diario, se debe poner el mayor Cuidado en la elec
cion del alim^{to} p.^a no criar nueva armonia q^o
añadida a la vieja se opongan y fruzen esta

operaz^{on}. Saludable. Alimento se ha de compo-
ner de cosas blandas, benignas de facilissima di-
gestion, y en cantidad moderada afin de cau-
sar el menor trabajo posible al Estomago y inte-
stinos p.^a q. no se buelva agrio o rancio, y queno dese-
nere de aquella indispensable Calidad p.^a hazer
la buena sançõe: Tales son Huevos frescos, cocidos,
no demasiado, Oq.^e se haya endurecido la Yema.
Cillos, manos de Ternera Pollos Perdices, Cone-
jos, lamaiora parte de Pescados, y con especialidad
los de Concha; pero sobre todos, las Ostras Cau-
das se han de evitar las Salças compuestas de
especies; se pueden comer Verduras frescas co-
cidas y ensalada de lechuga, escarola; pero co-
mo el Vino produce de lo gottas las 9, se debe
huirle otomante con grandissimo Escupulo y
Yaxaver. Enzulugar ayua fresca q. es el meyo de
los digestivos. Multiplicar muchos q. es adie-
ta severa la materia positiva. ^{te}; Voleto
ayepuro q. no: de Casaca sien los primeros
pero nada mas: Otos dixan q. preferen tener la pota
dial alguna repugnancia, al regariren q. le dic-
to pero no me meo con semejantes; me conten-
to con prevenible de q. la Fozza (llamada) p. que
para a severa hasta q. Uega a grande hasta q.
imposibilita al hombre y hasta acozante lo es,
de vida al menos haciendo su fin bien de plom-
ble: Si hay ag. q. uita de hallarse en esta tu

te, circunstancias por no superarse con moderado ejercicio diario, con estrecho régimen, o una abstinencia razonable, y a abolir en uno ó dos años las cosas nocivas: debo entretanto asi mismo, le Compadereco y le pronostico el mal doloroso a rem^{to} pentim^{to}.

La severidad expresada y la Cuidada sea abstinencia sola se debera observar enq^{to} dure el mal, sus efectos. Quando por superabundancia en ellas, junta con la asistencia de los medicam^{tos}, recomendados haia recobrado el Paciente la fuerza y Vigor de sus miembros podra Conservarlos y introducirse a la vida Siguiendo el Plan q^{te} le voy a prescribir. Nunca debera perder de Vista las tres grandes bases fundamentales de la Salud y la vida: Accitividad temperancia y sosiego de animo: Comer siempre delante podra Comer y beber de todos los productos de la tierra pero el alm^{to} ha de ser sencillo inocente solido tierno, y proporcionado al consumo: Debera Comer de una sola cosa o de dos a lo mas; De esta suerte se satisfara con la nitidad de un acornum brada Cantidad; pues es constante que todos Comemos dos veces mas de lo debido por el efecto de la Varietas. Debera beber poco Vino o Ninguno y Jamas haia haber Comido. Quanto mas se ca se la Comida; tanto mejor; Si Cometiese al gun exceso debe purgarse con abstinencia y de

ble ejercicio el dia Siguiente. No deñara una
toma el Huibarto; sino pudiere dormir consu-
derada la Casa: debexa beber agua y
proboarla metiendo los dedos en la boca: Una
Cornida diaria es lo muy barata, y anise cu-
sara la Cena: En lugar de esta: alguna buena
fruta madura seria saludable, pues evita la
dureza de Cuerpo, y mantiene los ynterinos li-
bres, y abiertos, Corrige y selleta el ardor y Cru-
deza de la indigestion, Su acerbidad hade con-
sistir en norma que conserbar la Corambu-
de se uaxe mañana y noche por 8. o 10 minutos
tiempo, y paseaxe 3. o 4 millas al dia: En el mal
tiempo se haze el ejercicio en casa, o untrada
lo equibalente: Recomiendo a cada q. se laben
los pies cada dia, con poca ueracidad alor, Sota-
sor y q. se uen en carne norma q. 7 horas en
Verano, y 8 en Invierno; Algunos tal vez ba-
tanaem. te razonable obseruaxan y mediran
este Plan es bien sencillo: Nada tiene de mara-
billoso ningun descubrim^{to}, del poder y uir-
tud de la medicina; Pero un regimen tan fu-
cil como este cura acaso ala Sota? Resta
blexer a Conuittuciones quebrantada, y dar
salud a los inbalidos? mi respuesta es q. si
debe fiarme en la experiencia de toda mi vi-
da y sobretodo en la q. he tenido en mi propia
Persona libertandome no solo de la Sota que

me ataco rigorosam^{te}. A veces en mi juventud
 sino tambien recobrando Robusta salud q^o gozo
 sin interrupcion mas de 10 años habiendo me
 visto abultarme exorano de la Vida con colic-
 ca y tenencia y una Complicac^{on} de enfermedades;
 Repito, que si he de pender en todo esto
 puedo asegurar con certeza q^o el plan referi-
 do (auidado al principio de los Remedios, pues
 liare a cada indisposicion) Corrij^o muchos
 Sintomas Concomitantes observandole con
 animo y paciencia, facilitara a otros los vene-
 ficios que a mi, y curara toda la enferma-
 dade Curable: Si se Cree q^o e prometer de
 muchos Suplicos se considere que una Vida de
 malas Costumbres produce esos males, nada
 pues mas probable q^o el q^o la buena reuocan
 y preservan la Salud. q

Quemas puede el medico
 intelyente q^o descubrir a los enfermos la ver-
 dadera Causa de su dolencia? Mediran q^o
 tambien debe bucar el remedio: lo hara en q^o
 penda de su parte; pero rebelare un secreto y es
 que sus Remedios Consisten principalm^{te} en
 Vacuar, y q^o mientras tu Cuerpo resistas a
 la laudica reprovaxa algun aparente
 alibio temporario; pero q^o ya no pueda sufrir
 las sus Remedios no tendran efecto. Debe bu-
 car mejores advitios: Debe reformar su vi-

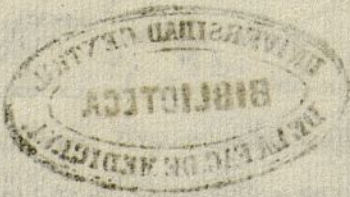
da y Cambiáx en buenos, los malos hábitos. Situ
vies la paciencia de esperar la operaz^{ne}, tentas de
la naturaleza bien asistida no quedara moti-
bo p^a envidiar las extravagancias. Como somos
hijos de la Corruimbre q^e nos forma y apasiona á
lo bueno ó al malo; tamos caido q^e la misma natu-
raleza; Debemos Celar ^{en} ^{la} ^{atención} q^e más con-
tuumbres diarias se encarnen á arraigarse, y no
cidera ^{on} la ^{consuetud}; Lo q^e hacemos ^{en} ^{la} ^{atención}
no es lo q^e nos daña ^{en} ^{la} ^{atención}; Pero lo de todos los días
nos causa ^{en} ^{la} ^{atención} ó mucho bien, ó mucho mal; estable-
cer la salud, afundar la ^{en} ^{la} ^{atención} de enfermedades ha-
bituales. Algunos desprecian la salud q^e requi-
eren tantas ^{en} ^{la} ^{atención}, y ^{en} ^{la} ^{atención}; pero ^{en} ^{la} ^{atención} q^e
con largos y penosos ^{en} ^{la} ^{atención}, se han armado de pa-
ciencia y queson más ^{en} ^{la} ^{atención} se alegrarían de
oír q^e hay precio con q^e comprar un poco de salud;
de será bien ^{en} ^{la} ^{atención} el haber q^e apenas hay e-
tado miserable de q^e no puedan pasar á una salud
robusta. Las enfermedades q^e no cedan á un me-
todo de ^{en} ^{la} ^{atención}; ^{en} ^{la} ^{atención} sean ^{en} ^{la} ^{atención} á todo
otro y aun q^e suceden ^{en} ^{la} ^{atención} en q^e quiere la ^{en} ^{la} ^{atención}
lidad á un ^{en} ^{la} ^{atención} feliz de ^{en} ^{la} ^{atención} por ^{en} ^{la} ^{atención}
ó ^{en} ^{la} ^{atención} ^{en} ^{la} ^{atención} ^{en} ^{la} ^{atención} ^{en} ^{la} ^{atención} ^{en} ^{la} ^{atención}
la ^{en} ^{la} ^{atención} ó la ^{en} ^{la} ^{atención} y no hay ^{en} ^{la} ^{atención} ^{en} ^{la} ^{atención}
para ^{en} ^{la} ^{atención} q^e ^{en} ^{la} ^{atención} ^{en} ^{la} ^{atención} ^{en} ^{la} ^{atención} ^{en} ^{la} ^{atención}
chue ^{en} ^{la} ^{atención} ^{en} ^{la} ^{atención} ^{en} ^{la} ^{atención} ^{en} ^{la} ^{atención} ^{en} ^{la} ^{atención}

Nota. El haerse frota con flanela empapada en
 Soma y especias perexera remedio frubolo alorq no
 hayan Experimentado Suficienter^{te}, pero sin
 embaros es de la maior eficacia pue que sus efec-
 tos son admirable con especialidad en aquellos de-
 bites que no tienen el uso de los miembros: El fro-
 tarse poco suxtina lebe ~~en~~ ^{en} un pur probedo; pero
 la Continuar^{on}, y Repetir^{on} frequente con thaus
 flanela Contribuira a restablecer, y conservar
 la salud mas aunq muchos aditaxios y metoto-
 dos: Promuebe la Circular^{on} y perspirar^{on}; abre
 los poros y vasos finos, purifica la sangre y sin
 la asistencia de incitaxios internos.

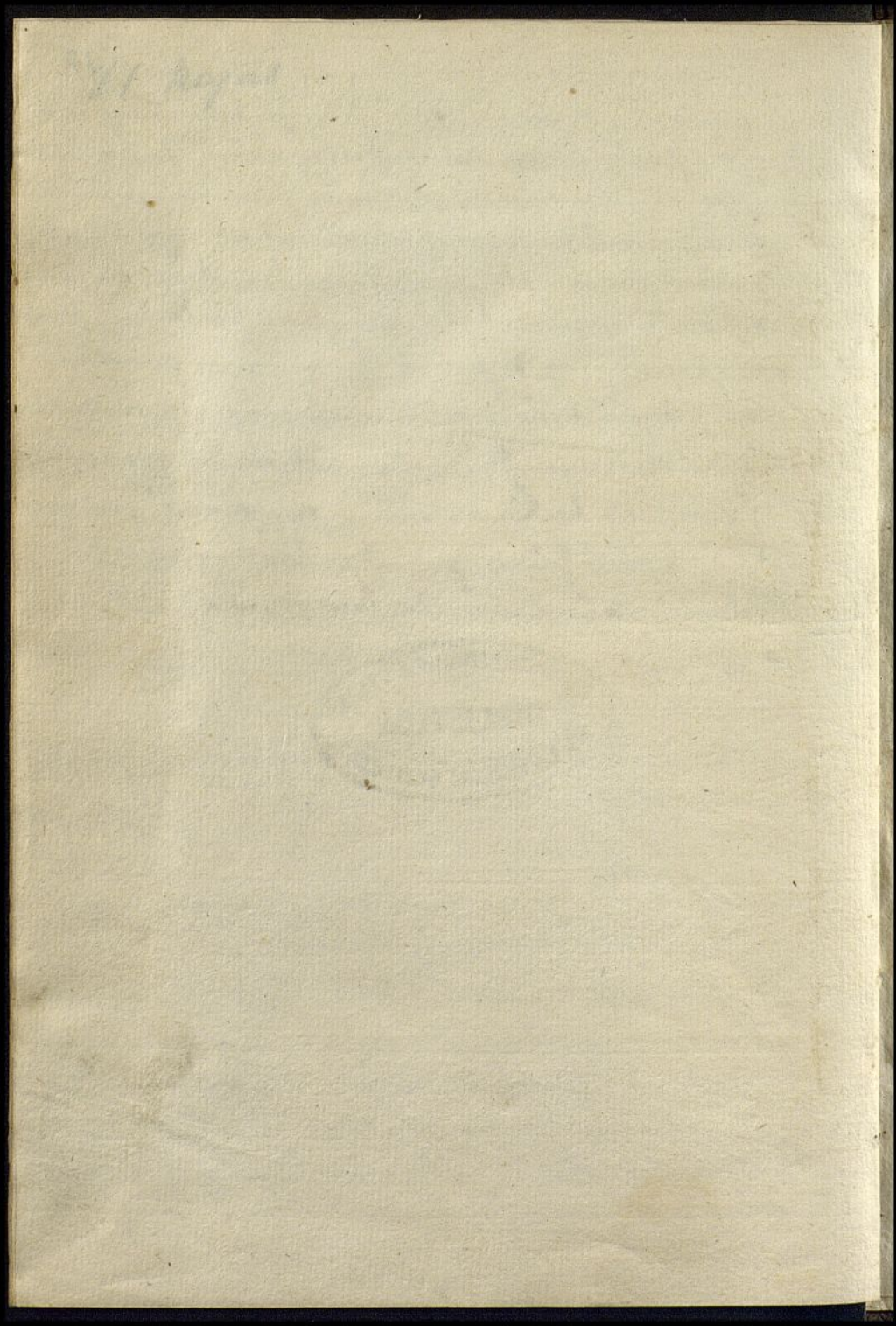

41 hojas

2

